

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/296334128>

Myanmar Country Report: Language, Education and Social Cohesion (LESC) Initiative

Technical Report · January 2016

CITATIONS

2

READS

307

1 author:

[Joseph Lo Bianco](#)

University of Melbourne

430 PUBLICATIONS 1,073 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

The City and Multilingualism [View project](#)

The Border, the Map, the State and Talk: Language Planning as a Disruptive and Reconstructive Process [View project](#)

MYANMAR Country Report

Language Education and Social Cohesion (LESC) Initiative

The designations employed and the presentation of material throughout this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of UNICEF concerning the legal status of any country, territory, city or area of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.

The presentation of the data and information as contained in this document, and the opinions expressed therein, do not necessarily reflect the position of UNICEF.

UNICEF is committed for its wide dissemination and to this end, welcomes enquiries of reprints, adaptations, republishing or translating this or other publications.

Myanmar Country Report: Language, Education and Social Cohesion (LESC) Initiative

© UNICEF East Asia and Pacific Regional Office 2016

Any part of this report may be freely reproduced with the appropriate acknowledgement

Printed in Thailand

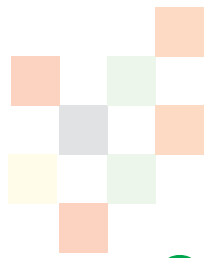
Cover photos: Joe Lo Bianco, 2014

Myanmar

Country Report

Language, Education and Social Cohesion (LESC) Initiative

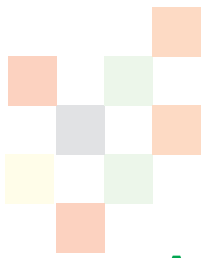

Contents

Acknowledgements	iv
Acronyms	v
List of figures	v
1. Executive summary	1
1.1 LESC activities: Facilitated Dialogues	2
1.2 Processes for alleviating tension and conflict	4
1.3 Outcomes	5
1.4 Recommendations	5
1.5 Further developments	6
2. The UNICEF Peacebuilding, Education and Advocacy (PBEA) Programme and the LESC Initiative	7
3. Language and conflict	9
3.1 Language rights	11
3.2 Multilingual Education (MLE)	12
3.3 Legal framework	13
4. LESC in Myanmar	14
4.1 LESC and the Comprehensive Education Sector Review (CESR)	14
4.2 A conceptual outline	15
5. Conceptual approach to engagement with LESC activities	18
5.1 Language status planning	18
5.2 Solving language challenges	19
5.3 Training in language planning	19
5.4 Public education on contentious issues	19
5.5 Mitigating conflict	20
5.6 Writing guidelines and developing theory and understanding	20
5.7 Official document analysis	21
6. Facilitated Dialogues	22
6.1 Language Policy Forum, Eastern Burma Community Schools	22
6.2 Language, Education and Social Cohesion Facilitated Dialogue Mawlamyine, Mon State, Myanmar	28
6.3 Language, Education and Social Cohesion Facilitated Dialogue Naypyidaw, Myanmar	34

7.	Processes for alleviating language challenges	38
8.	Outcomes	40
9.	Recommendations	42
10.	Mon case study	44
10. 1	Mon language and identity	44
10. 2	The Mon State	46
10. 3	Language policy challenges in Mon State	47
11.	Additional developments	48
12.	References	50
13.	Appendices	53
	Appendix 1: Concept note: Language, Education and Social Cohesion Initiative, Myanmar (English and Myanmar versions)	54
	Appendix 2: Organizations and offices consulted for the LESC Myanmar Initiative	69
	Appendix 3: Agenda Mae Sot Facilitated Dialogue	73
	Appendix 4: MINE press release (English and Myanmar versions)	78
	Appendix 5: Ethnic Language and Education Declaration (MINE) (English and Myanmar versions)	83
	Appendix 6: MINE working action plan	119
	Appendix 7: Agenda Mawlamyine Facilitated Dialogue (May)	125
	Appendix 8: Mon State policy and planning preamble and press release	129
	Appendix 9: Agenda Mawlamyine Facilitated Dialogue (November)	133
	Appendix 10: Feedback summary Mawlamyine Facilitated Dialogue (May)	134
	Appendix 11: Agenda Naypyidaw Facilitated Dialogue (July)	137
	Appendix 12: Feedback summary Naypyidaw Facilitated Dialogue	141

Acknowledgements

The *Myanmar Country Report on Language, Education and Social Cohesion Initiative*, was developed as part of the Language, Education and Social Cohesion (LESC) Initiative, a component of the UNICEF EAPRO's (East Asia and the Pacific Regional Office) Peacebuilding, Education and Advocacy (PBEA) Programme, which is a four-year global initiative (2012–2015/16) supported by the Government of the Netherlands.

This paper contributes to PBEA Programme's global outcomes 2 and 5: to increase institutional capacities to supply conflict-sensitive education; and to generate and use evidence and knowledge in policies and programming related to education, conflict and peacebuilding, respectively.

We have been honoured to partner with the University of Melbourne in this endeavour, especially with the paper's author, Prof. Joseph Lo Bianco, who is an established expert in language and literacy education, and his university colleagues, Yvette Slaughter and Andrew Schapper, who provided valuable technical assistance in editing the research paper.

Our sincere gratitude also goes to our colleagues in the Myanmar Country Office, especially to Cliff Meyers (Chief of Education) and the LESOC focal points, Malar San and Jane Davies, and other UNICEF Myanmar colleagues. They facilitated successful coordination with the officials of the Ministry of Education of the Union of Myanmar, as well as the series of productive consultations with learners, teachers, school administrators, community leaders and non-governmental organizations (NGOs). Their collective support has been valuable to the discourse and development of this country report. In addition, we would like to thank the large number of national and local stakeholders: the MoE officials from national to local level, NGOs, civil society organizations (CSOs) and community leaders, who actively engaged in the field work and Facilitated Dialogues conducted in the different parts of the country.

Enhanced quality of content could not have been attained in this paper without the expert advice and guidance from the UNICEF East Asia and Pacific Regional Office (EAPRO) Regional Education Adviser, Jim Ackers and the Publication Review Committee of UNICEF EAPRO. Overall support and encouragement has been provided by UNICEF Headquarters PBEA Team and the Asia Pacific Multilingual Education (MLE) Working Group.

Finally, a sincere thank you goes to the previous UNICEF EAPRO Regional Education Adviser, Cliff Meyers, who had the vision of the LESOC Initiative and guided it in its naissance and early years, and to Teija Vallandingham, EAPRO Regional Education Specialist, for leading the Initiative and completing the process during the last two years. Close overall management support was also provided by Vilasa Phongsathorn and Fernando Balmaceda. Fernando Balmaceda ensured a quality completion of the editing, layout and publication process of the reports.

The views expressed in this paper are those of the author and do not necessarily represent the official position of UNICEF.

Acronyms

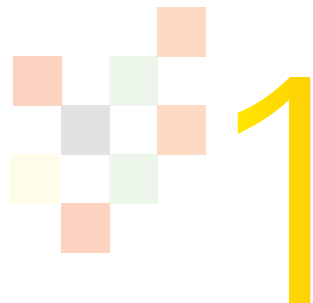

ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
CESR	Comprehensive Education Sector Review (Myanmar)
CSOs	Civil Society Organizations
EAPRO	East Asia and Pacific Regional Office (UNICEF)
LESC	Language, Education and Social Cohesion (EAPRO)
MINE	Myanmar/Burma Indigenous Network for Education
MLE	Multilingual Education
NGO	Non-Governmental Organization
NPT	Naypyidaw
PBEA	Peacebuilding, Education and Advocacy Programme (UNICEF)
UN	United Nations
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNICEF	United Nations Children’s Fund (formerly United Nations International Children’s Emergency Fund)

List of figures

Figure 1: Processes and outcomes of Facilitated Dialogues	40
Figure 2: Overview of policy development process	49
Figure 3: Myanmar language policy and documentation process	49

Executive summary

The EAPRO LESC Initiative was a component of UNICEF’s Learning for Peace, Peacebuilding, Education and Advocacy (PBEA) Programme, a four-year global initiative (2012–2015/16), funded by the Government of the Netherlands and designed to strengthen resilience, social cohesion and human security, to encourage practical interventions to alleviate conflict and advance peace through the education sector, as well as to support research into conflict analysis and information about education and peacebuilding. The overall vision of PBEA is to strengthen policy and resilience in society, to foster social cohesion and human security in countries at risk of conflict, experiencing conflict or recovering from conflict.

The research and activities of the LESC Initiative, designed and implemented by Prof. Joseph Lo Bianco, of the University of Melbourne with the support of the Myanmar Country Office of UNICEF and three country-wide partners, the Pyoe Pin programme of the British Council, the Nyein (Shalom) Foundation and the Thabyay Education Foundation, alongside a large number of local education, civil society and culture and language associations across states and districts, examined the role of language policy and planning in education reform and peacebuilding. The key approach was participatory action research, a method of working which makes use of deliberative processes to foster a culture of dialogue to help solve problems in education.

At the heart of Myanmar society is a very complex sociolinguistic profile, comprising more than approximately 135 spoken languages (Bradley 2015), along with sign languages, dialects and foreign languages (Bradley 1997; Lewis, Simons, and Fennig 2013). The nature of cross-language bilingualism/multilingualism, and knowledge of foreign languages, knowledge of and use of ‘proximal’ languages (Chinese and Indian languages), are distributed in a highly variable pattern following the urban/rural divide and shaped by education levels, occupation and mobility. As part of a general national reform agenda whose principal aim is to raise economic and social development, Myanmar has embarked on a Comprehensive Education Sector Review (CESR) to transform its education system.

An overarching objective of the LESC Initiative has been to foster a coordinated and comprehensive, evidence-based approach to tackling problems in languages education, some of which have been controversial for decades. This has involved early childhood education, primary schooling and post-primary education, all cognisant of the sociolinguistic and ethnic diversity of Myanmar’s population and its diverse ethno-linguistic groupings. The LESC activities have utilized concrete methods of language planning to support multilingual education in ethnic minority languages, in Myanmar (also known as Burmese) and in strategic foreign languages.

The findings and proposals arising from the LESC Initiative in Myanmar have been informed by rich, participatory research and fieldwork activities. These include a large number of bilateral meetings and

focus groups, interviews, consultations and Facilitated Dialogues with many hundreds of individuals belonging to over 150 organizations, institutions and governmental departments across the country (see Appendix 2 for a listing of many of the participating organizations).

The above process represents a complex, multi-layered and long-term process of action-situated research, whose aim has not been restricted to generation of knowledge, but has extended to supporting local people and agencies in their reform agenda promoting peaceful coexistence after many decades of continual conflict. This has required engaging a range of mechanisms and concepts that more broadly inform and shape the research procedures being undertaken, for example, field testing the viability and feasibility of likely recommendations before proposing them. In conceptualizing this range of collaborative and participatory activities the chief researcher has drawn on a range of language planning and policy concepts, itemized below and discussed throughout this report:

- i. Language status planning (supporting local actors)
- ii. Identifying language problems and seeking solutions (in research or dialogue)
- iii. Training in language planning
- iv. Public education on contentious issues
- v. Mitigating conflict (through Facilitated Dialogues and mediation)
- vi. Writing guidelines and developing theory and understanding
- vii. Document analysis

This report provides an overview of the LESC Initiative in Myanmar, with a special focus on Mon state. An extended discussion and analysis of the overall work of the LESC Initiative in Malaysia, Myanmar and Thailand is available in a separate publication: Lo Bianco (2015) Synthesis Report Language, Education and Social Cohesion (LESC) Initiative in Malaysia Myanmar and Thailand, UNICEF, EAPRO, Bangkok, Thailand.

1.1 LESC activities: Facilitated Dialogues

The essential aim of ‘Facilitated’ Dialogues is to support groups debating, or contesting social issues to canvas policy alternatives, especially when these are the cause of conflict, tension or policy paralysis. Facilitated Dialogues have been developed in accordance with approaches to decision-making that are influenced by ‘deliberative democracy’, which stresses the process of decision-making as much as the final result. These are part of a surge in thinking about the limits of policymaking as it has been practiced for many years in which policy is left exclusively to public officials or technical experts without involvement from key community stakeholders. Four Facilitated Dialogues were conducted for the Myanmar LESC Initiative, in Mae Sot (Thailand), Mawlamyine (two Facilitated Dialogues), and Naypyidaw. These dialogues were designed and facilitated by Prof. Lo Bianco and have led to a major extension of the LESC Initiative in Myanmar, when from late 2014 the UNICEF Myanmar office commissioned him to lead the preparation of a ‘peace promoting national language policy’.

1.1.1 Language Policy Forum, Eastern Burma Community Schools. Mae Sot, Thailand, 12–14 February 2014

The Mae Sot Facilitated Dialogue was attended by 68 representatives from 22 organizations representing

12 different ethnic groups. The participants explored a range of fundamental challenges, including what communities envisioned for the educational and economic future for their children, their languages and their culture, and their participation in Myanmar society. The Dialogue was conducted in six languages and was highly innovative in its methods and successful in its outcomes (Michaels 2014).

Many significant achievements emerged from the Mae Sot Facilitated Dialogue, beginning with the issuing of *A Declaration of Ethnic Language and Education*, drafted during the gathering, accompanied by a press release issued shortly after the meeting, declaring the launch of a new organization, the Myanmar/Burma Indigenous Network for Education (MINE). The press release introduced MINE as an advocacy and action group for indigenous communities, and described its mission and petitions on behalf of Myanmar's many indigenous groups.

Some months later, building on the sense of agency fostered during the Dialogue and the skills and knowledge of language planning and policy mechanisms they acquired, MINE members released a bilingual English/Myanmar document, *Ethnic Languages and Education Declaration*, on 15 June 2014. The document "describes the current situation of schooling for Indigenous children and youth in remote, ethnic nationality areas of Myanmar/Burma and then sets out a framework of recommended actions to be taken" (Appendix 5, p. 2).

A long-term working plan based on ongoing language planning and policy work and regular meetings was also developed and released, focusing on advocacy for mother tongue education; multilingual education; decentralization of educational decisions; intercultural education; policy decision-making and participation; and all inclusive education.

1.1.2 Language, Education and Social Cohesion Facilitated Dialogue. Mawlamyine, Mon State, Myanmar, 27–28 May 2014 (36 participants)

The Facilitated Dialogues conducted in May and November in Mawlamyine, Mon State, focused on the specific sociolinguistic and education challenges of the state. The main and important outcome was a widespread agreement that a specific state language planning and policy process would be beneficial for the four main ethno-linguistic populations of Mon State (Mon, Pa'oh, Karen and Burmese speakers and learners). The unique grouping of languages, the specific educational setting with its mix of school systems and monastic education provision, and the relatively compact dimensions of the State suggested that this could become a model of participation based 'bottom up' language policymaking. Some difficult issues needed to be resolved in the Dialogues and so two teams of local writers, policy and technical in nature, were formed. These met on a regular basis to develop the outline and priorities of the policy.

Both Mawlamyine Dialogues had the intention of exploring alternatives to the mandated use of Myanmar as exclusive medium of instruction in state schools. Participants in the Dialogues and the writing teams were drawn from a wide range of interested organizations, including government officials, researchers and academics, Civil Society Organizations (CSOs), representatives from minority language and culture groups, women's organizations, community development and non-formal education structures as well as ministerial participation from the state parliament. An outstanding achievement resulting from the Facilitated Dialogues and extensive commitment and work of those involved was a fully developed consensus, despite considerable initial misgivings among some, and commitment towards the adoption of a comprehensive multilingual language policy for the State. Participants shaped the future

development of the policy by writing a 'Mon State language policy preamble', developed initially at the May 2014 Dialogue and elaborated upon during the second, more technical Dialogue and extended by the writing teams.

1.1.3 Language, Education and Social Cohesion Facilitated Dialogue. Naypyidaw, Myanmar, 29–30 July 2014 (26 participants)

The key objectives of the Naypyidaw Facilitated Dialogue were to provide a national perspective to discussions of language policy emanating from local levels as in the Mon State Dialogues discussed above. The July Dialogue comprised 26 representatives from a wide range of organizations and included senior government officials from Planning and Training, Education, and Social Welfare departments; language committees, and parliament; researchers and academics; CSOs, including language and literacy groups, ethnic organizations and educational committees, as well as representatives from Non-Governmental Organizations (NGOs). The facilitator provided research evidence on language learning and education from different parts of the world and models of provision for complex multilingual sociologies similar to the Myanmar setting. From these perspectives, inputs and recommendations from participants discussion focused on questions of social cohesion; skills and competitive exams in modern education; employment issues and external trade as linked to language policy; service delivery in health and legal domains; and issues of international connections and relations concerning language needs. These discussions formed the basis for the facilitator to propose a series of 'principles' to guide language policy writing across Myanmar.

A significant outcome from the Naypyidaw Facilitated Dialogue was the persuasion of public officials that a comprehensive multilingual language policy could be prepared in a collaborative way, with significant national benefits in the education of minority children, improved social cohesion and greater impact on peacebuilding through relationships between all sectors of society. Significant work was undertaken to achieve the drafting of a set of policy principles and a preamble for a Union-wide language policy.

1.2 Processes for alleviating tension and conflict

Although language status and language education can often be a cause of tension and a threat to social cohesion, one of the major outcomes of the LESC Initiative has been to highlight how language questions are also a doorway to the resolution of social conflict, even when such conflict is not directly associated with questions of language. In effect, language is more amenable to resolution than other causes of tension such as religion, ethnicity and socio-economic disparities. Language-based tensions are more amenable to dialogue-based resolution when this is supported through local and relevant international research and exploration of practical school models of Multilingual Education (MLE) (For a wider discussion of the link between language and conflict see Lo Bianco 2015, *Synthesis Report on the LESC Initiative in Malaysia, Myanmar and Thailand*).

The process for alleviating misunderstanding, frustration and anger which often arises in contest over limited resources in education and language settings can be alleviated by exploring viable and transferable models of practice from other settings, and through local innovation. Significant progress was made across State-level, as well as Union-wide contexts in Myanmar, confirmed by the extension of the initial LESC Initiative,

the large number of participants engaged in exploring alternative courses of action, the collaborative nature of these discussions, and the extremely positive evaluations given by participants of the outcomes of the Dialogues. All this confirms that language problems and conflicts can be relieved through focused and well-prepared interventions, particularly when framed in the general interest of enhancing social cohesion, resilience and fostering national unity. The Facilitated Dialogues and other activities undertaken in Myanmar have shown an extremely high level of success in addressing these by a method of examining realistically achievable objectives against policy declarations and education documents and by exploring areas through which language issues and tensions can be accommodated and facilitated.

1.3 Outcomes

There is considerable evidence from the LESC research that supports the notion that language status and language education contribute to tension and sometimes conflict, at both a societal and educational level (Lo Bianco 2015). The LESC Initiative has shown that language policy processes can play a vital role in generating understanding of the perspective and position of one group of stakeholders for the views of others, and even as far as full consensus, trust, and collaborative approaches to decision-making and enactment, which can lead to greater educational outcomes for children and improve social cohesion. The content and process of language problem alleviation, however, is dependent on focused and well-prepared interventions and research-based guidance, negotiated through guided discussions and collaborative processes of decision-making. In particular, the organization of the forum of safe, but guided discussion through the Facilitated Dialogues:

- allowed for constructive and positive relationships to be formed between many stakeholders (several of these have linked senior policy officials to indigenous community representatives for the first time);
- established a dialogue space where MLE was discussed (these discussions were framed as problem-solving through evidence and comparison of available models to support local innovation);
- created a sense of ownership and agency around languages and education (this is clear from the enthusiasm of participants to continue discussion, their active engagement with follow-up activities, their flow on discussions within their own communities; their contribution of new ideas and their evaluations and rankings of the various activities in confidential evaluation processes);
- stimulated a demand for policy development on the part of government (this has led to the shared convening of an international conference on language policy and peacebuilding in Mandalay, February 2016); and
- moved past acrimonious debates beyond past entrenched positions and towards constructive and deliberated common ground around education law reform and multilingual provision in education.

1.4 Recommendations

The most important outcomes emerging from the LESC Initiative are for the preparation of a peacebuilding and social cohesion promoting national language policy for Myanmar and for the holding of an international conference on language policy in multilingual and multicultural settings in Mandalay in February 2016. The first of these outcomes can now build on a set of shared, agreed and endorsed principles known

as the Naypyidaw (NPT) principles (see 6.3.1) which are the basis for the preparation of both state level and national language policy, while the conference has seen extensive collaboration across Myanmar society, from official to local levels, and across all ethnic groups, to jointly plan a new set of language understandings for the country and new policy settings for their cultivation and management.

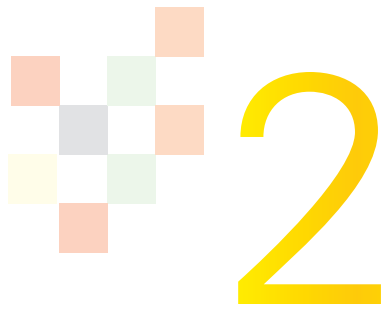
Building on the initial inputs of the LESC Initiative the main outcomes of these new initiatives should include:

- The development of Union level language policy
- The development of several state level language policies coordinated with the Union level policy through the NPT principles (see 6.3.1)
- The development of model policies for other states and districts of the country based on the above
- Integrated implementation plans at state and Union levels, responding to a series of identified language and communication challenges
- A suite of integrated policy documents, envisaged to consist of two volumes
- Documented outcomes from the conference, and
- Other publications and information provision, including research reports, language maps, and other material as required.

1.5 Further developments

The proposal to extend the original LESC Initiative, based on the recognized success of the initial LESC project in Myanmar, was submitted to UNICEF in late 2014 and accepted in early 2015. A key objective of the LESC extension is the preparation of a peacebuilding and social cohesion promoting national language policy for Myanmar, which itself will consist of three key components:

1. Development of the language policy principles (NPT principles, see 6.3.1) through consultation with the relevant working groups and the incorporation of feedback and questionnaire feedback and the adaptation of these at state and locality levels.
2. Dialogues and consultations – this component of the project will involve carrying out
  - a. Facilitated Dialogues in a number of states
  - b. Union-wide Facilitated Dialogues; the first to seek feedback and discussion of draft principles for language policy and their endorsement and a second dialogue to discuss, modify and endorse the final policy draft
  - c. Field trips at the state level for policy input negotiations
  - d. Consultations in relation to a special needs component to the language policy.
3. The commissioning of four specialist inputs to inform the above steps through detailed papers written by experts on a sociolinguistic map of the languages of Myanmar, English and its role in Myanmar society, special needs and inclusive education provision, as well as a case study and photo essay of MLE practices in Myanmar.

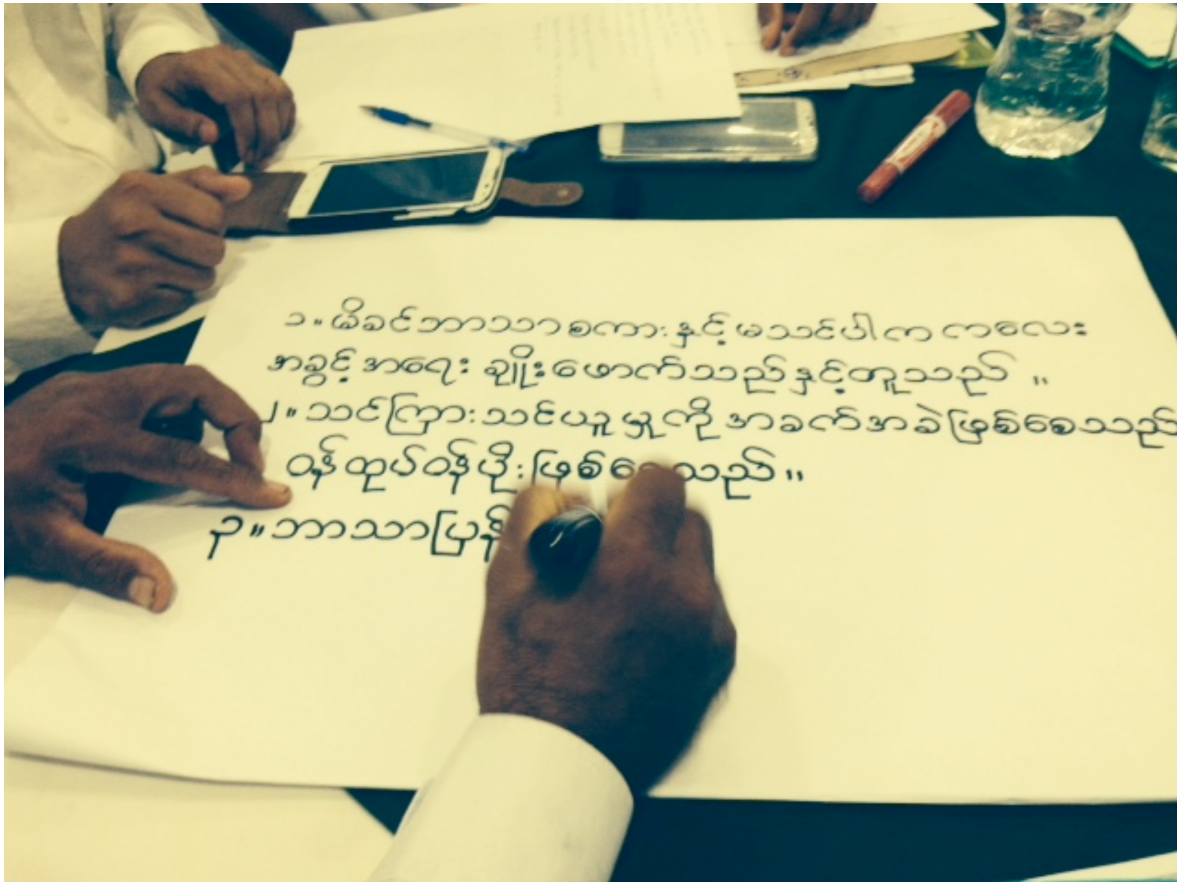
The UNICEF Peacebuilding, Education and Advocacy (PBEA) Programme and the LESC Initiative

The Peace, Peacebuilding, Education and Advocacy (PBEA) Programme is a four-year global initiative (2012–2015/16) funded by the Government of the Netherlands and designed to strengthen resilience, social cohesion and human security, to encourage practical interventions to alleviate conflict and advance peace through the education sector, as well as to support research into conflict analysis and information about education and peacebuilding. The overall vision of PBEA is to strengthen policy and resilience in society, to foster social cohesion and human security in countries at risk of conflict, experiencing conflict or recovering from conflict.

The focus of PBEA is twofold: first to encourage practical intervention (tools and methods) to alleviate conflict, and second, to support research into conflict analysis (increasing understanding of the ways in which education can hinder or support social cohesion). The overall vision is to strengthen policy and resilience in society, to foster social cohesion and human security in countries at risk of conflict, experiencing conflict or recovering from conflict. The strategic result and primary objective is to improve the lives of children in conflict-affected contexts.

An overarching commonality for the LESC Initiatives is research exploring policy and planning, current practices and prevailing attitudes and values related to language throughout education systems. The aim of this research is to understand language issue and problems in their context in civil society, public policy and the labour market so far as these condition and shape language and ethnicity issues and to develop pragmatic intervention tools to alleviate conflict, introduce more effective and widely supported policies and thereby improve the lives of children and communities.

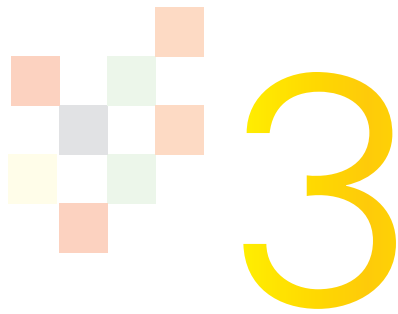
In 2012, UNICEF East Asia and the Pacific Regional Office (EAPRO) commissioned a desk review of existing documents on the relations between ethnicity (especially ethnic minorities), education (policies and practices related to minorities and minority languages) and social cohesion/peacebuilding in three countries – namely Malaysia, Myanmar and Thailand. Specifically, the desk review explored work on MLE and mother tongue-based education; policies and practices relating to ethnicity and education; as well as views and opinions of key stakeholders at national and local levels (see Lo Bianco 2015 for a detailed description of this activity).

Facilitated Dialogue, Mawlamyine, May 2014
Credit: J. Lo Bianco

Building on this initial work, the LESC Initiative has involved an in-depth study of how language policies and practices in education can promote social cohesion in Malaysia, Myanmar and Thailand. A key assumption of all this work has been the imperative to make language policies responsive to local contexts and purposes, with the aim of improving the lives of children and the wider community, to foster social cohesion and harmony in place of tension, and to improve national communication. These goals are also linked to national economies, since literacy, education and language capabilities support innovation in technology, economic productivity and competitiveness. To this end, in conjunction with UNICEF country offices and relevant governmental agencies, context-specific aims were identified in each country.

3

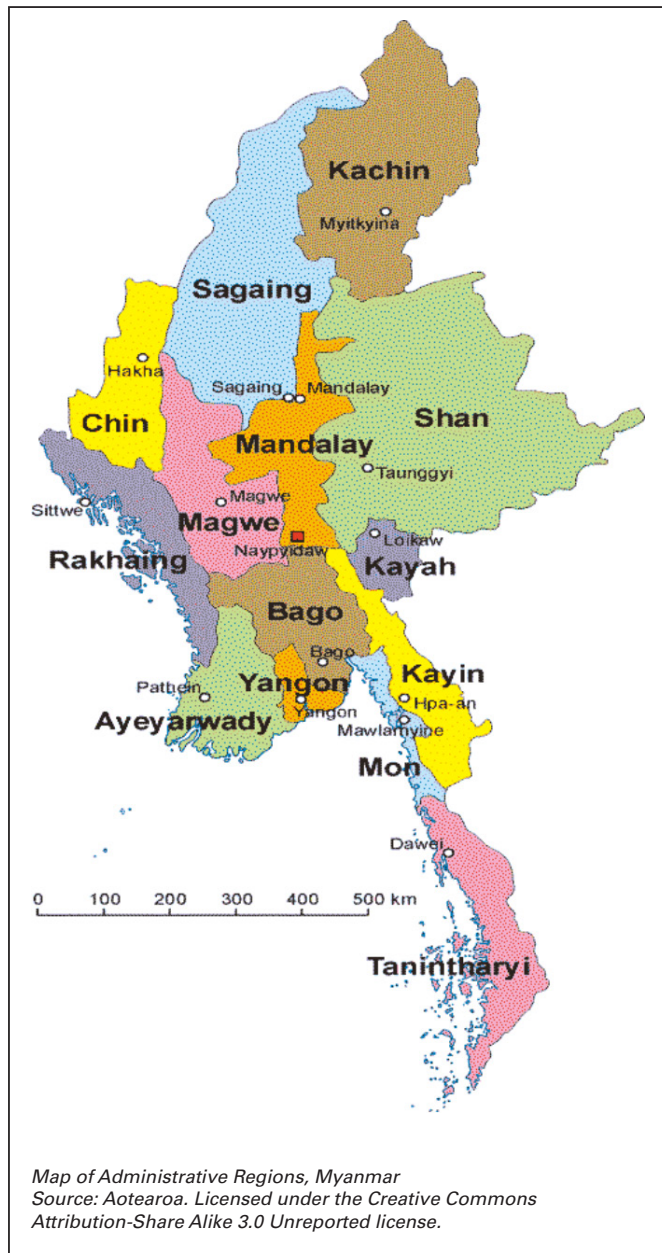

Language and conflict

In highly multilingual and multiethnic Myanmar, language status and language education are often a cause, but also a consequence of tension. The sociolinguistic profile of Myanmar is very complex. The nation is divided into seven states and seven regions. Chin, Kachin, Kayah, Kayin, Mon, Rakhine and Shan states are all largely populated by their corresponding ethnic identities, although there is significant overlap between the states. By contrast, the regions – Ayeyarwady, Bago, Magway, Mandalay, Sagaing, Tanintharyi and Yangon – are populated predominantly by ethnic Burmese. The major ethnicities in Myanmar are Burman (68%), Shan (9%), Karen (7%), Rakhine (4%), Chinese (3%), Indian (2%) and Mon (2%). Based on a ruling by the State Law and Order Restoration Council (SLORC) in 1988, there are 135 official ‘national races’ in Myanmar.

The correspondence between the 135 ethno-linguistic groups, the official ‘national races’ of Myanmar, and its languages is very complex. As part of the process to support a peace promoting and social cohesion enhancing language policy detailed research examination of this connection is being assembled. At present it can be stated that there are some 135 languages, but by some estimates 116 languages.

Around 78 per cent of people speak Tibeto-Burman languages, 10 per cent speak Tai-

Kadai languages and 7 per cent speak Mon-Khmer languages. There are seven main 'ethnic' language clusters in Myanmar. These include Chin, Kachin, Kayah (Karenni), Kayin (Karen), Mon, Rakhine and Shan, spoken by a combined number in excess of 23 million people. These ethno-linguistic groups are predominantly based in, but not limited to, their correspondingly named State administrations. Other important immigrant languages in Myanmar, many of which are the languages of descendants of colonial administrators, include Chinese, Malay, Bengali and Sylheti, Hindu/Urdu, Tamil, Bisu, Eastern Tamang, and Iu Mien (Bradley 2015; Lewis, Simons, and Fennig 2013; Watkins 2007).

Another group of about 11 languages can be identified with speaker populations exceeding 100,000 each. Within this great diversity exist a large number of nested dialects and many highly variable multi-literate realities, including many languages lacking orthographic standardization. The nature of cross-language bilingualism/multilingualism, knowledge of foreign languages, and knowledge of and use of 'proximal' languages (Chinese and Indian languages) are distributed in a highly variable pattern of such as the urban/rural divide, as well as being shaped by differing education levels, occupation and mobility (Bradley 1997; 2015; Lewis, Simons, and Fennig 2013).

The national language, Myanmar, is represented across the national territory, claiming 32 million speakers but with highly variable rates of knowledge of its standard forms and literacy. The Burmese script is used to write Myanmar language, Karen languages and Mon, which is a member of the Mon-Khmer group of Austroasiatic languages spoken in Myanmar and Thailand (Lewis, Simons, and Fennig 2013). Myanmar is the sole language of government administration and the mass media and overwhelmingly the language of instruction for education. However, exceptions do exist for medium of instruction for schooling including the use of English and Chinese in private schools and the use of mother tongues in certain local contexts. The Myanmar Language Commission, a department of the Ministry of Education, is responsible for the development of Myanmar. Broadly speaking, a distinction can be made between the ethnic Burmese situated in the central areas of Myanmar who are predominantly monolingual, and the multilingual and ethnically diverse peoples in the border areas, many of whom also know Burmese/Myanmar language (Bradley 2015).

There are two important tensions which characterize the sociolinguistic profile in Myanmar. The first is the drive to establish and maintain a Burman nationalist identity liberated from all colonial ties and foreign interest. The second tension derives from the position of the plethora of minority languages in relation to the notion of a singular Myanmar nation and the majority Burman ethnic group who comprise around 68 per cent of the population (Watkins 2007). Language and ethnicity have been central to violent civil conflicts in Myanmar's recent history. Such conflicts have often arisen in response to attempted creation of a singular Myanmar identity by centralized military governments. Ambiguity towards the notion of a singular Myanmar identity can be explained, in part, by the boundaries of the countries of the region only being fixed during the British colonial period. Many of the ethnic and linguistic groups exist inside and outside the country, divided by the artificial imposition of national boundaries (Watkins 2007).

Many decades of civil war and open conflict have been linked to demands by what are called 'national races', the main indigenous/ethnic populations seeking various measures of autonomous governance, with grievances linked to language and culture (Ganesan and Hlaing 2007). Denial of language and ethnic rights by successive military governments has resulted in intergenerational educational and economic

inequalities and disadvantage for many of Myanmar's minorities (Callahan 2003; Lall, and South 2014). Aye and Sercombe (2014) identify an overarching national policy of 'Myanmarization', or the enforcement of a single national identity, of the large and geographically distinct main ethnic clusters. This has been reinforced through constitutional measures, but recent developments have achieved some recognition of a pluralist vision of the nation, and recognition of sub-national languages, a process in which the LESC Initiative has played a significant role.

3.1 Language rights

Although English became the official language of Myanmar during British rule, indigenous groups were all allowed to speak and learn their languages. During this time, writing systems for many languages such as Chin, Kachin and Lahu were developed by missionaries. The first constitution of the Union of Burma (1947) guaranteed that all citizens could practise their own cultures and religions. Public schools taught in some of the major ethnic languages such as Chin, Karen, Kayah, Mon and Shan, but some Buddhist monasteries and Christian churches taught in some of the smaller ethnic languages (Hlaing 2007).

In 1962, Burmese became the only language of instruction for university and pre-university classes (except for English language classes). However, there was some allowance for the teaching of minority languages at the early primary level, with the Ministry of Education publishing textbooks in a small range of minority languages up until the early 1980s. While the government was not against ethnic minorities possessing multiethnic identities, they were opposed to activities that impacted negatively on the national unity they were striving to create. As a result, by the 1980s many schools had stopped teaching in minority languages, owing in part to the complexities surrounding language, identity, compliance, a lack of education finances and an inability to staff the programmes. In some instances though, local officials were willing to continue to work for education in minority languages, along with some Christian schools and Buddhist monasteries. Some public schools in more remote areas continued to use the mother tongue as the language of instruction (Hlaing 2007).

In areas of insurgency, called 'liberated areas' by insurgents, but 'black areas' by the Myanmar government, schools continued to teach in the minority languages. Myanmar has been taught as a second or foreign language, often presented and viewed with enmity (Hlaing 2007). However, language planning in highly multilingual contexts is complex and changes at a societal, as well as a governmental level, require the reinterpretation of language and identity in constantly evolving contexts. Hlaing (2007) notes that the National Council for the Union of Myanmar (NCUB), which consists of Burman, Kachin, Karen, Rakhine, Shan and other ethnic groups, currently use Myanmar as their language of communication. While there is a desire among these communities for English to be an official language as it is viewed as neutral, this option is severely limited by the lack of English skills and trained English teachers in Myanmar.

Although there has not been a blanket prohibition of the teaching and promotion of minority languages in Myanmar, many ethnic groups are inhibited by the government's lack of support for their languages and the decline of the education system, which has crippled mother tongue education across the country

(Hlaing 2007). A key objective of Myanmar's ethnic minorities is a greater share of the revenue, as well as the government allowing mother tongue education and the integration of local languages into government communications, place names and official documents (Della-Giacoma and Horsey 2013). As discussed below in 3.3, the legal framework for minority languages has been tolerating but ethno-linguistic conflict has persisted.

3.2 Multilingual Education (MLE)

Education is not only a fundamental human right, it is also hugely important in alleviating and preventing poverty, increasing health, political participation and social tolerance. Equitable universal education is thus a key goal of creating a fair, healthy and socially inclusive world. As the *Education for All Global* undertaking emphasizes, "education enables people to escape from the trap of chronic poverty and prevents the transmission of poverty between generations" (UNESCO 2014, p. 144). Moreover, there is a strong link between education and healthier populations due to a range of factors including the willingness to seek professional help in health issues, including vaccinations, and awareness of basic health standards in relation to the transmission of, and protection from diseases. Perhaps most importantly for Myanmar and the LESC Initiative, education has been shown to be instrumental in promoting tolerance and social cohesion (UNESCO 2014).

In multilingual societies, the question of language of instruction becomes all the more pertinent. In attempting to redress educational inequities, language issues are invariably raised, as language can function as a means of exclusion. Students whose home language is different from the language of instruction face a difficult challenge of partaking in schooling in their second language. Indeed, schooling in an unfamiliar language partially accounts for the "comparative lack of academic success of minoritised and indigenous children" (Ball 2011, p. 24). With regards to social cohesion, the exclusion of learners' native tongues can also lead to feelings that their cultures, histories and customs are not valued in education environments. This creates a divide between minority and majority languages and the respective cultures that these languages both reflect and shape.

From a practical side, teaching early learners in unfamiliar languages presents difficulties for teachers and other students. Significant time can be wasted trying to convey the most rudimentary literacy skills at the expense of children's learning capacities. This can disadvantage the entire classroom, as the communication difficulties inhibit children learning in their second language (L2), and prevents adequate attention and development for children learning in their first language (L1) (MLE WG 2013).

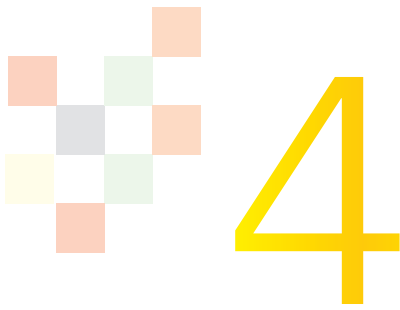
Large-scale research studies and case studies have shown that mother tongue learning programmes that support transitional approaches to national language acquisition can lead to significantly better educational outcomes for minority children (e.g., Chumbow 2013; Taylor and Coetzee 2013; SEAMEO and The World Bank 2009; UNESCO 2006, 2007, 2008). However, mother tongued-based education is not without significant challenges, as recognized throughout these reports, including political, pedagogical, resourcing and financial impediments. Movement towards a consensus around MLE is in and of itself a complex process in any nation, and is an issue that forms an important focus on the LESC work in Myanmar.

3.3 Legal framework

Since independence in early 1948, every Constitution has recognized rights for national races, including the indigenous ethnic minority groups. In the 1948 Constitution, these rights included non-discrimination and the presence of local national ethnic group members in a national political Chamber of Nationalities with over half of the members representing five ethnic States, as well as others from ethnic groups in two States designated subsequently. In the 1974 Constitution, more specific provisions for mutual respect and development and use of ethnic languages, traditions and customs were included and the 2008 Constitution, this was extended to language, literature, fine arts and culture (Bradley 2015). The 2014 National Education Law and the 2015 Ethnic Rights Law use and development of ethnic groups' languages, literature, culture, art, traditions and historical heritage are supported. In the former case the LESC Initiative played a constructive role in several meetings with the drafting committee of the law.

Myanmar language (Burmese) has always been the official language and the main medium of education, government and the justice system (1948 Constitution Article 216, 1974 Constitution Article 102 and 152(b), and 2008 Constitution Article 450). English was co-official from 1948, English was demoted in 1974 and in 1974 and 2008 the use of ethnic minority languages as a supplement to Myanmar in the justice system and education was permitted, greatly reinforced by the 2014 education law.

LESC in Myanmar

4.1 LESCS and the Comprehensive Education Sector Review (CESR)

LESC research and intervention activities have taken place in the context of the Government of Myanmar initiative, supported by diverse Development Partners, to undertake a CESR as part of a general national reform agenda whose principal aim is to raise economic and social development. An overarching goal of this process and related reform agendas currently underway is to foster the development of a “*modern developed nation through education*” (Myanmar Ministry of Education, vision statement, 2004) and the wider 30 Year Long Term Basic Education Development Plan, 2001–2031. Critically relevant are the overarching constitutional provisions for the national language, for multilingualism and for the distribution and outcomes of education provision, and employment and economic opportunity.

The CESR processes and its reports are identifying a detailed account of all aspects of educational practice and policy, from which areas of needed reform and improvement can be identified. The achievement of Myanmar’s education and social goals, including the Myanmar application of the Millennium Development Goals, will be influenced by the quality, comprehensiveness and credibility of the CESR and the recommendations it provides for productive policy development.

The *CESR Review, Phase 1, Rapid Assessment Reports* (The Republic of the Union of Myanmar Ministry of Education 2013) have provided a comprehensive overview of education legislation, basic education, non-formal education, early childhood care and development, teacher education, technical and vocational education, higher education, education funding, stakeholders, and textbook publishing and distribution. CESR Phase II is building on and adding to the recommendations of Phase I. The CESR arises in a situation in which central government control of educational curriculum is strongly entrenched in the 1948, 1974 and 2008 constitutions, with the Ministry of Education in complete control on a nationwide level, the only exceptions being higher education institutions run by other ministries, such as the Ministry of Defence, Ministry of Religious Affairs and Ministry of the Interior.

The 2014 education law is a major step forward, arising partly from CESR as well as other influences, devolving some curriculum control to lower administrative levels including the central Divisions, the seven ethnic States, and the self-administered areas designated for certain other ethnic groups (Article 44). It also not just permits but supports the introduction of ethnic languages into education, starting at the earliest level and gradually being extended upwards, with majors in ethnic culture, history and literature, though not languages, planned for universities (Article 42(b)). Nevertheless, the default medium of education is still Myanmar, though since 2014 English and ethnic minority languages (Article 43(b)) are also permitted, the latter only alongside Myanmar at basic levels. The examination system and

approval for non-government schools and higher education institutions remain under central control, and the vast bulk of primary, secondary and higher education is carried out in government schools.

Since the British period, education has consisted of one year of pre-primary education followed by 10 standards from beginning primary to final secondary level, each assessed by centrally set examinations; progress to the next standard is only possible after passing the examinations. This often means that children in remote areas and children from ethnic minority backgrounds whose mother tongue is not Myanmar language need to attempt a particular standard more than once before they can pass. It is particularly problematic that it is believed there were quotas for passing Tenth Standard, the normal entry qualification for higher education, determined centrally according to the capacity of higher education institutions rather than the actual level of student performance in the Tenth Standard examinations. Thus Myanmar is quite unlike India, China and many other neighbouring countries, which have positive discrimination to increase the number of ethnic minority students who can progress to higher education, through entry quotas and/or through bonus marks on examinations (Bradley 2015).

The 2014 education law proposes to increase the duration of secondary education by two years, which will require substantially increased resources for schools and potentially create a two-year gap in students qualified to start higher education. Apart from the brief Japanese interlude in the early 1940s, since 1885 English has been the main foreign language in the education system, with co-official status from 1948 to 1962 and reintroduced as a possible medium of education, alone or in combination with Myanmar, from 2014 (2014 Education Law, Article 43(a)). Standards of English declined after 1948, and especially after 1962, but are again improving. Many other foreign languages are taught in higher education, with varying success, and in private institutions.

4.2 A conceptual outline

As noted above, the Myanmar sociolinguistic profile is very complex, comprising spoken languages (accompanied by an unknown number of sign languages), within seven main 'ethnic' language clusters – Chin, Kachin, Kayah (Karenni), Kayin (Karen), Mon, Rakhine and Shan – spoken by more than 23 million people and distributed predominantly within correspondingly named State administrations (Lewis, Simons, and Fennig 2013; Bradley 2015). Another group of about 11 languages can be identified with speaker populations exceeding 100,000 each. Within this great diversity there are a large number of nested dialects and many highly variable, multi-literate realities, including many languages lacking orthographic standardization (Burling 2003). The national language, Myanmar, is represented across the national territory, but with highly variable rates of knowledge of its standard forms, and of its literacy.

The nature of cross-language bilingualism/multilingualism, and knowledge of foreign languages, knowledge of and use of 'proximal' languages (Chinese and Indian languages), are distributed in a highly variable urban/rural pattern and shaped by education levels, occupation and mobility. A true sociolinguistic profile needs to be sensitive to levels and distribution of sign languages, communication systems for the language disabled, and other communication questions that impact on access to education or training, and prospects of access to remunerated employment.

The LESC Initiative has taken a comprehensive, language planning approach, involving early childhood education, primary schooling and post-primary education, aiming to offer concrete methods of language planning to support MLE in ethnic minority languages, in Myanmar (national language) and in strategic foreign languages (i.e., English as primary grade subjects, and as medium of instruction in grades 10 and 11) guided by the following principles:

- Language and literacy education must be integrated. This implicates a wide range of matters including medium of instruction; the relation between first, second and additional languages; the linking of literacy and curriculum content; pedagogy; notions of bilingualism and conceptual development; identity and interculturalism; transition points and sequencing in multilingual curriculum, etc.);
- The beginning point is to explore outcome proficiency skills desired by the community of interests (speaker groups, policymakers, researchers, etc.) in relation to the likely communicative outcomes from current provision with proposals for overcoming gaps and deficiencies identified;

Facilitated Dialogue, Mawlamyine, November, 2014
Credit: J. Lo Bianco

- The work has been sensitive to questions of literacy, concept development and school participation; equity and access; dropout and discontinuation and re-entry possibilities; identity and citizenship; and economy and labour market questions;
- The approach has been guided by principles of effective language outcomes; language rights and opportunities; social cohesion and national unity in the context of the recognition of diversity and pluralism; and the opportunity for all, mainstream and minority populations alike, to gain the spoken proficiency, literate and cultural knowledge and skills to support equal opportunity and full participation in national life;

- A priority for exploration is a shift from English to bilingual (Myanmar/English) medium of instruction in mathematical and science subjects in upper secondary grades; this too, and related questions of assessment, training and materials development, should comprise part of the comprehensive approach.

(See Appendix 1 for a full copy of the original concept note for the LESC Initiative in English and in Myanmar).

The LESC Initiative in Myanmar has been informed by participatory action research and fieldwork activities involving over many hundreds of individuals belonging to some 200 organizations, institutions and governmental departments across Myanmar. (See Appendix 2 for a list of many of the offices and organizations involved in the LESC Initiative in Myanmar. In some instances, multiple personnel from an organization participated in various aspects of the initiative.)

5

Conceptual approach to engagement with LESC activities

5.1 Language status planning

Status refers to the legal and general social standing of a language. The legal standing of languages was referred to in 3.1, above, the social standing or status of languages can be different from the official recognition they are granted in legal texts. In Myanmar, language status questions are relevant to issues of social cohesion in respect of both the juridical standing of minority languages and their real presence in the institutions of society. A considerable part of conflict around language in Myanmar has come from the disparity between official and actual positions, or such issues constitute a contentious subject from time to time. The question of the status of languages is addressed in the LESC through general policy work in Myanmar, with the example of the role of Mon and Karen languages and the work so far conducted during 2015 in Kachin state. The high demand for English is an important factor in language policy in general and potentially destabilizing of nationalism-based language planning, unless English is brought into a comprehensive national language planning exercise, as proposed below. Comprehensive language policy represents systematic efforts of collective, dialogue-based expert language planning which seeks to address in a single and coordinated process top-down and bottom-up activities of language decision-making.

Facilitated Dialogue, Mawlamyine, November, 2014
Credit: J. Lo Bianco

5.2 Solving language challenges

This activity was taken forward in the LESC programme through specially designed 'Facilitated Dialogues' (see below for further explanation). Four of these were conducted, in Mae Sot (Thailand), Mawlamyine and Naypyidaw with the aim of addressing a range of language issues and responding to them in evidence-based mediated seminars, aiming to foster consensus and collaboration on difficult, controversial issues around language. These were designed with the specific audience of a multilingual population in mind and, according to all evaluations and participant comments, proved very successful. The Facilitated Dialogues also had a deeper and more subtle objective of fostering a culture of dialogue and collective reflection on policy writing, in place of the traditional pattern, in most countries, in which community members are typically not included in policy activity as this is reserved for public officials alone. When contentious issues are involved, and specifically here when language questions that have been a source of often acrimonious dispute, and even violent conflict over long periods of time, the Facilitated Dialogue process has proved to be very beneficial to community relations, beyond the specific outcomes achieved.

5.3 Training in language planning

Specific training in methods of writing language policies was communicated to officials and community organizations throughout the project and successfully enacted in all Facilitated Dialogues, as detailed in the following section. In an Asia-wide regional effort organized by UNICEF and the University of Melbourne, evidence and experience-based methodological guidelines for problem-solving local dialogues and a regional strategy for their broader implementation, including a fundraising proposal, will be developed as part of the LESC Initiative. UNESCO has also supported such training initiatives in conjunction with the University of Melbourne. An additional aim has been to experiment with new skills and methods for solving language challenges in education and more broadly in society so participants gain the ability to themselves independently direct language planning processes in an informed way. These have been expressly built into the Facilitated Dialogues through the use of 'confederate' facilitators, in which Prof. Lo Bianco has worked with selected participants before and after Dialogue sessions to impart to them the aims, structure, assumptions, methods and operating principles of his methodology.

5.4 Public education on contentious issues

Methods of dealing with controversial topics were included in all Dialogues, talks and meetings. These include practical focus on delivery methods or how to solve the challenge of multiple languages in a single school or in a district or state. The role of English in education can often be controversial. There is widespread demand for English, occasionally there is also nationalist or culturally protective rejection of the incursions English is seen to be having in education and other social domains. Acquisition of English and demand for English is also influenced by rural/urban divides and by social class positions and its early introduction can occasionally be favoured over support for learning in minority mother tongues of children.

The timing and sequence of new languages in education, scripts and orthographies, the general question of multilingualism, the best age and method to introduce new literacy in a new language are also questions on which there is dispute. Other contentious questions involve how to designate different languages, for example, what is an 'official', 'national' or 'regional' language, what are 'language rights', what is the best education for disadvantaged children, for isolated, itinerant, undocumented, or marginalized children. All of these questions were encountered within the LESC Initiative and have formed the basis of efforts to promote better public education about the questions, introducing and applying existing research findings from the academic literature, and also promoting local research, experimentation and innovation.

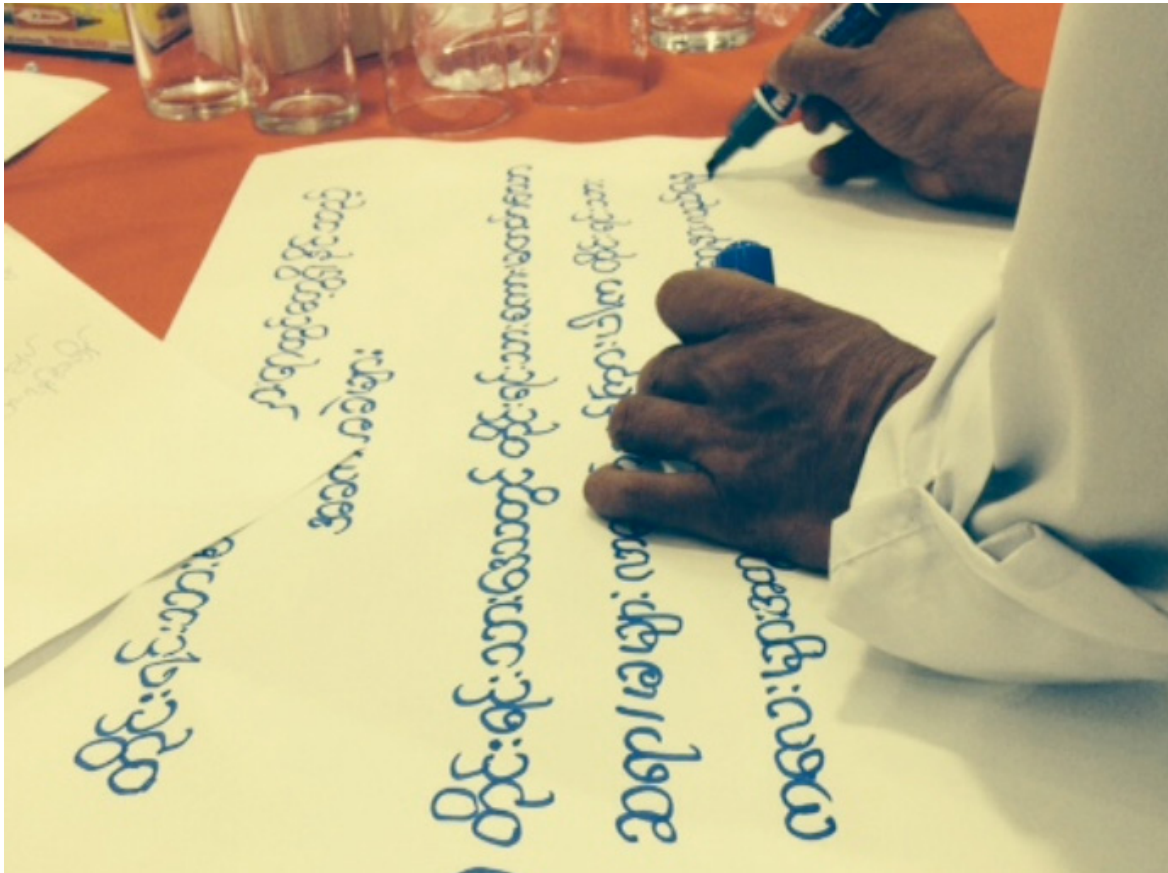
5.5 Mitigating conflict

This has been a major focus of the work. Reducing conflict is advanced through replacing emotional talk with evidence-based policy processes. It frequently transpires in Dialogues that in the absence of information, data and research some questions which appear controversial, intractably difficult to resolve or incomprehensible, can be allayed, mitigated or redressed through information gathering activity. Conflict can be around symbolic questions as well as pragmatic/practical questions. In the latter category we find a clear connection between language and slow acting social disparities such as literacy and academic achievement dictated by differential language abilities among learners and social groups. Access to national languages, prestige forms of academic communication and articulate expressive ability are all questions of language which are typically underestimated in public policy, in conflict resolution practices and in activities aiming to foster national unity.

5.6 Writing guidelines and developing theory and understanding

A vital aim of LESC has been to develop new and better understanding of the links between language in use, language education, language in society and language policy and the links of these manifestations of language with questions of social tension, conflict, mobility, resilience and cohesion. A key outcome of the project will be to systematically map language and conflict according to a matrix along the above lines. This is taking the form of practical guides as well as academic writing. A deeper understanding of the complex interaction between language and conflict in multi-ethnic societies is urgently required under contemporary conditions of rapid and deep globalization of economies, vast mobility of populations and the diffusion of information and networking technologies.

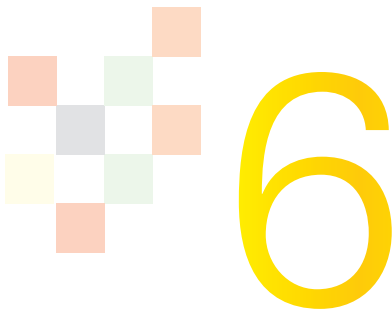
To facilitate meeting this need, the UNICEF EAPRO and The University of Melbourne are developing methodological guidelines for problem-solving local dialogues to be released in mid-2016. The guide will be a technical compendium to support UNICEF staff, government and Ministry of Education officials, language policymakers, communities and other relevant actors involved in language policy development to engage in more inclusive, participatory and effective language policy planning processes and to use relevant participatory methodology such as a Facilitated Dialogues and to understand better methods and practices of negotiated democracy, shared policymaking procedures and similar evidence-based decision-making.

Facilitated Dialogue, Mawlamyine, May 2014
Credit: J. Lo Bianco

5.7 Official document analysis

It is critical that a credible research and evidence basis for informing the LESC Initiative and any public policy outcomes be established. This has taken the form of an extensive literature review of documents including legal texts, educational jurisdiction documents, academic sources, supra-national sources (e.g., documents produced by UNICEF, ASEAN, NGOs), documents from CSOs, and public media, among other materials. These will be included in the final publications arising from the LESC Initiative.

Facilitated Dialogues

Alongside consultations with a wide range of individuals and organizations, a key component of the LESC Initiative in Myanmar has been the use of Facilitated Dialogues. Also referred to as ‘Deliberation Conferences’, Facilitated Dialogues have been developed by Prof. Lo Bianco over many years of practical work in language problem solving. The method builds on assumptions and theory of deliberative democracy but also on the body of literature in the academic field of language planning. Facilitated Dialogues and consultative deliberation have become important features of research into problem solving and democratic practice in administration and government in different parts of the world. These approaches to practical problem solving using facilitate discussion are part of a surge in reflection on the limits of conventional policymaking as it has been practiced for many years.

The essential aim of Dialogues is to canvas policy alternatives for issues being debated and which are the cause of conflict, tension or policy paralysis. The use of Facilitated Dialogues in the LESC Initiatives to date have shown that such a technique can foster the convergence of ideas, as well as agreement on desirable courses of action that are needed for social cohesion. Under the initial LESC contract, the following Facilitated Dialogues and activities were conducted in Myanmar.

6.1 Language Policy Forum, Eastern Burma Community Schools Mae Sot, Thailand, 12–14 February 2014

The aims of the Mae Sot Facilitated Dialogue were focused around developing a consensus position on the content and aims of language policy for a large number of ethnic/indigenous settings, including several with autonomous education systems, either as a pan-ethnic position or as a series of localized documents. This included deepening understandings of the forms and possibilities of language planning for fostering peace and justice in order to enhance the educational lives of children across the eastern Burma/Myanmar zone; supporting the rights of ethnic peoples, the learning of ethnic languages, the Union language and English, and identifying and addressing impediments to effective language planning. It moved to encouraging consensus on action, research and teaching required for socially just, educationally effective language planning, and to developing participants’ working knowledge of mother tongue-based MLE with an eye to developing the preferred position of a pan-ethnic policy document on ‘ethnic education’ (see Appendix 3 for the Dialogue agenda and a full list of the aims).

The Mae Sot Facilitated Dialogue was attended by 68 representatives from 22 organizations and 12 different ethnic groups and was conducted in 6 languages. Participants explored a range of fundamental challenges, including what communities envisioned for the educational and economic future for their

children, their languages and their culture, and their participation to and attitudes towards Myanmar society. Through detailed informational and participatory processes, the participants worked collaboratively to develop a research and action plan, focusing on both individual community needs and the potential of collective, pan-ethnic language planning and action. Through the processes of the Facilitated Dialogues, in developing a deeper understanding of language planning and policy processes, and MLE, participants gained a sense of ownership and agency over their linguistic and cultural heritage and rights. This sense of empowerment and commitment transferred into immediate and longer-term actions, as a pan-ethnic advocacy group, in service of demanding progression towards substantial improvements in educational access and outcomes for children across their communities.

6.1.1 Achievements

Many significant achievements emerged from the Mae Sot Facilitated Dialogue (Michaels 2014). A *Declaration of Ethnic Language and Education* was drafted during the gathering and a press release issued shortly after the meeting, declared the launch of MINE. The press release introduces MINE as

Facilitated Dialogue, Mae Sot, February 2014
Credit: J. Lo Bianco

an advocacy and action group for the indigenous communities, provides information as to the mission of MINE and outlines its petitions on behalf of their communities. The main text of the press release follows.

“The Myanmar/Burma Indigenous Network for Education (MINE) was launched on Friday 21st February, International Mother Language day. An ethnic education seminar hosted by the Karen Teacher Working Group (KTWG) in Mae Sot from 12–14 February led to the creation of MINE. The seminar was facilitated by Dr Joseph Lo Bianco, Professor of Language and Literacy Education at the University of Melbourne and a consultant and expert in Language and Peacebuilding. Ethnic education leaders from 22 organisations attended, with 12 different ethnic groups represented. ‘After attending this seminar, I am very encouraged by the level of enthusiasm of the group and the cooperation and participation in exploring different ways to preserve and promote our mother tongue languages’ said a Pa-oh representative from the Naung Taung Parahita Monestary (Hopone). A Declaration of Ethnic Language and Education was drafted during the meeting [...] MINE is promoting indigenous language rights in schools and beyond. Although the promotion of indigenous language rights is at the heart of MINE, the network also recognises the importance of education in Myanmar and English languages and is seeking a multilingual language policy for the Union. ‘MINE is an exciting development for us. We have struggled for our language and culture rights for so long and without success. Now with MINE we have the support of our other indigenous brothers and sister’ said MINE spokesperson, Saw Kapi. ‘The recognition of our language and cultural rights is important to us, and is also essential if there is going to be peace and stability in Burma,’ he added.” (see also Michaels 2014).

Individual ethnic groups have been struggling for their language and cultural rights for many years in Burma. Each has a different experience of education, unique to their area, but there are many common experiences amongst the groups. *“With MINE we can share our experiences and work together across different indigenous groups. We will work together to advocate for culturally appropriate education for our children. Most importantly, schooling for our children in their own languages,”* said Naw Ler Htu, Karen Teacher Working Group Chairperson.

This important document goes on to argue that:

“‘International research clearly shows that Mother Tongue Based, Multilingual Education (MTB-MLE) improves children’s learning in school. It promotes better learning across all school subjects, keeps children in school and improves the quality of second and third language acquisition,’ said Saw Kapi. ‘Children learn best in all subjects and are more engaged when taught in their mother tongue. If children have a strong base in their own language, they can master other languages, such as Burmese and English, when these are introduced, initially as subjects and later as languages of instruction,’ he added. Although there are some small changes happening in certain parts of the country, the current official government policy does not allow learning in the mother tongue or use of mother tongue in the delivery of government services. MINE is advocating for the official government policy to allow indigenous children to access culturally appropriate education in their own mother tongue. MINE also advocates for access to government services in mother tongue language in ethnic areas. ‘Our aim is to ensure that indigenous school children have the right to mother tongue education and to establish a multilingual education system in our country, where diverse ethnic nationalities co-exist,’ Saw Kapi said.”

Facilitated Dialogue, Mae Sot, February 2014
Credit: J. Lo Bianco

Released to coincide with International Mother Language Day the key aim of MINE is for:

- Comprehensive language planning to support preservation of indigenous languages and improve learning of Burmese and English by indigenous people.
- A MLE system, promoting the language of the Union and English along with the indigenous group's mother tongue.
- Indigenous children to have the right to education in their mother tongue.
- The right for ethnic school children to be taught using an inclusive curriculum, which values their own culture.
- The right for indigenous people to produce their own culturally appropriate curricula and to produce texts in their own language for use in schools.

(See Appendix 4, for full versions of the press release in English and in Myanmar).

Building on the sense of agency and knowledge of language planning and policy mechanisms acquired through the Facilitated Dialogues, MINE then moved to prepare and release an *Ethnic Languages and Education Declaration*, on 15 June 2014, in English (Appendix 5) and in Myanmar (Appendix 5). The document “describes the current situation of schooling for Indigenous children and youth in remote, ethnic nationality areas of Myanmar/Burma and then sets out a framework of recommended actions to be taken” (Appendix 5, p. 2). The report situates the challenges faced by communities in relation to the Myanmar constitution and the review of the national education law and identifies a range of structural

impediments to educational and linguistic outcomes for children in MINE communities. The declaration calls for the following goals to be included in Myanmar's national education policy:

- The right to mother tongue education in the earliest years of schooling and continued throughout education.
- The right to learn the Union language of Burmese equally well with the main community of the Union for equal rights to citizenship.
- The right to learn English as the international language and the main language of ASEAN.
- National language planning to promote preservation of ethnic languages and cultures and peace in Myanmar (Appendix 5, p. 7).

The MINE declaration then calls for a further range of actions to be considered and entrenched in the education system, including wider teaching and learning reforms; specific research projects to support ethnic minority success in education and multilingualism; assistance for individual languages; the establishment of advisory structures; support for existing independent ethnic education systems; creation of ethnic language departments at university level, devolution of curriculum planning and implementation, alongside development of a multicultural national curriculum. These aims are collected into a preamble and set of statements, follow:

ACTION

The Government of Myanmar and civil society are working towards wide reaching reforms to education throughout the country. MINE calls for the following actions to be considered and entrenched in national education policy reforms.

Teaching and learning

- Improve quality of education through access to mother tongue based, MLE
- Local level planning to ensure instruction is available in all students mother tongues
- Support for use of teacher assistants and teaching aides to help students learn Burmese and maintain their mother tongue as they study the national curriculum
- Link English teaching to mother tongue and Myanmar language
- Support training for teachers in ethnic nationality areas in at least three languages—mother tongue, Myanmar and English
- Culturally appropriate education inclusive of local epistemologies, histories and cultural traditions/practices
- Develop an inclusive national curriculum promoting Myanmar's diverse ethnicities, histories, languages and cultures
- Improve teacher capacity through pre-service training and continual professional development for indigenous areas
- Increase support for and employment of local teachers who can speak and teach indigenous mother tongue
- Increase learning of indigenous languages by teachers and recruit native language speakers into teacher training programmes

- Develop child-centred learning practices and improve teaching methods in government schools
- Urgent requirement to increase teacher salaries to improve commitment to and quality of teaching while reducing the practice of bribery by students

Research

- Research to support best practices of mother tongue-based MLE and language planning
- Establish a national research committee including ethnic representatives and ensure that language policy is one of its priority research areas
- Include the perspectives, stories and achievements of ethnic nationalities in the history curriculum
- Promote research to support the special needs of smaller language groups and vulnerable language communities
- Research to facilitate language planning on indigenous language scripts and vocabulary development
- Research on common forms of language within existing indigenous groups and in local areas with diverse languages
- Research exploring strategies of creating opportunities to apply mother language widely in daily life

Assistance to individual languages

- Fund oral history research and the revitalization and preservation of indigenous languages in cooperation with older generations
- Assistance for language planning on script and terminology to permit mother tongue teaching across a variety of subject areas
- Support to maintain and promote local names (towns, territories, etc.) to strengthen local history and identity

Advisory structures

- Form a board of linguistic experts to advise indigenous education groups
- Advisory structures should include ethnic representatives
- Initiate and support literacy and culture committees to develop mother tongue languages

Ethnic education systems

- For the short to medium term at least, maintain existing community and ethnic nationality schools and do not replace them with government schools
- Encourage collaboration between community and ethnic nationality schools and school systems and the government school system to improve education delivery
- Recognize and support community, religious and non-state actor administered schools
- Allocate budget for teacher stipends and teaching and learning materials for community, religious and non-state actor administered schools
- Support for school management and data collection for community, religious and non-state actor administered schools
- Support for local mother tongue-based curriculum development

Higher education

- Indigenous study departments should be established at university level
- Create and support a Department of Indigenous Linguistics and Philosophy
- Create Bachelor and Master's degree programmes in linguistics for speakers of indigenous languages
- Grant the right to and encourage publication of indigenous literature

National curriculum and local flexibility

- A multicultural national curriculum promoting harmony amongst all people of Myanmar/Burma and respect for different ethnicities, language and cultural traditions
- Central government to provide only guidance and standard setting with increased management and decision-making authority at the State and local level
- Decentralization of authority over education to the State and local levels so that curriculum and teaching practices are applicable to the local context
- Allowance for and inclusion of local curriculum within the national curriculum (for example, 60% national and 40% local) (Appendix 5, pp. 8–9).

An ongoing commitment to advance the aims of the MINE collaboration was demonstrated through the development of a long-term working plan, based on ongoing language planning and policy work and regular meetings. The plan focuses on advocacy for mother tongue education, MLE, decentralization of educational decisions, intercultural education, policy decision-making and participation, and all inclusive education (Appendix 6).

6.2 Language, Education and Social Cohesion Facilitated Dialogue, Mawlamyine, Mon State, Myanmar

27–28 May 2014 (36 participants)

Language Education and Social Cohesion Facilitated Dialogue, Mawlamyine, Mon State, Myanmar

6–7 November 2014 (32 participants)

- a) Technical issues in writing a language policy Facilitated Dialogue: Mon State. Mawlamyine, Myanmar, 6 November 2014 (32 participants)
- b) Policy issues in writing a language policy Facilitated Dialogue: Mon State Mawlamyine, Myanmar, 7 November (22 participants)

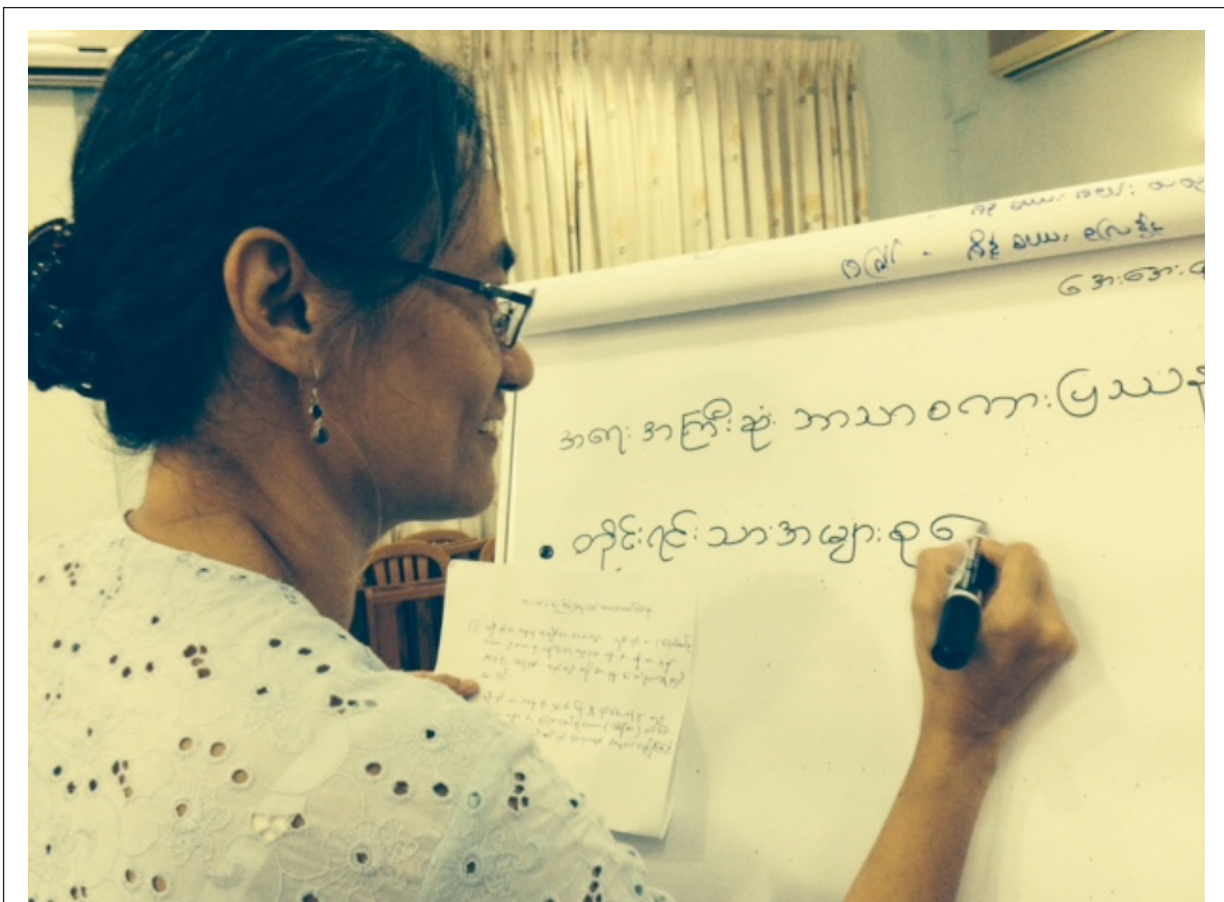
Both of the May and November Mawlamyine Facilitated Dialogues focused on the language planning and policy activities for Mon State, with the intention of elaborating and extending the mandated use of Myanmar as exclusive medium of instruction in state schools. This practice has been a significant barrier for children from non-Myanmar speaking households enrolled in primary grades (UNICEF 2015). This exclusion has also been a barrier for students entering high school and results in school dropouts and poor results in national schools, especially for predominantly Mon-speaking areas in the southern and more rural parts of the State (UNICEF 2015).

After initial difficulties due to lingering conflicts and different positions about the ultimate aim of ethnic education, the participants of the Facilitated Dialogue decided to focus their energies on development of a comprehensive approach to language policy on a state-specific basis. The idea was to trial preparation of this by beginning with drafting a preamble, principles, and focus areas to see if agreement could be achieved on these elemental steps. After success in these tasks it was decided to work towards a state policy linked to Union-wide policy in the interests of fostering social cohesion and collaborative social relations in Myanmar.

As the Facilitated Dialogue proceeded participants agreed to explore a wider understanding of the forms and possibilities of language planning to promote human rights in general as well as improved education and to identify, define and examine specific issues that require attention, such as the needs of disabled groups, the challenge of providing for areas of high multilingual density, how to promote improvements in acquisition of Myanmar language and English for remote pupils. (see Appendix 7 for the Dialogue agenda and a full list of the aims).

The Facilitated Dialogue was attended by 36 participants from a wide range of interested organizations, including government officials, researchers and academics, CSOs, as well as representatives from NGOs. Through a combination of informational sessions and whole group and small group activities and discussions, the participants explored challenges in MLE, literacy, and languages development in

Facilitated Dialogue, Mawlamyine, May 2014
Credit: J. Lo Bianco

Myanmar, and agreed to write a consensus statement and model language policy for the Mon State. The policy preamble was completed during dialogue, which required regular checking of assumptions and meanings of key terms, the applicability or non-applicability of concepts in MLE in schools and classrooms that have arisen from developed country contexts to the Myanmar setting. A key point of discussion was how education provision could be sustained by multilingualism in the community, and therefore the role of community-based language providers and agencies. Within a specifically educational context a key point of discussion was whether to 'quarantine' mother tongues from dominant languages in pedagogy, and research understandings of how children think and develop in more than one language.

6.2.1 Achievements

The outstanding achievement resulting from the Facilitated Dialogue was the eventual full agreement, endorsed through a procedure of 'voice and vote', devised by Prof. Lo Bianco as a constant check of understanding and agreement with the line of discussion by all participants, and eventual and strategic votes on key points, but not the most critical ones, which were decided through persuasion (voice). Using this method full consensus and commitment towards the preparation by local agents of a comprehensive multilingual language policy for Mon State was decided. This was particularly significant due to the high level of doubt and uncertainty, and considerable initial hostility from some parties, to the aims of the Facilitated Dialogue and to the role of the Central government in the entire activity. Such misgivings were apparent in initial phases and continued on and off, but voice and vote procedures during the first Facilitated Dialogue and a subsequent series of meetings, built a shared view and consensus. As this formed among many participants including state parliamentarians, ethnic leaders and external public officials including central government representatives the policy dialogue process succeeded in creating a sense of trust and a belief that the topic of language afforded the chance to construct positive gains for Mon State and to contribute to a general climate of peacebuilding. Via this process many stakeholders, including State government representatives from different political parties and factions, moved from observer roles to ownership and commitment, leading the emergence of a singular group constructed of government officials and civil society partners, supported by the facilitator to taking responsibility for direct drafting of a preamble and a declaration of policy aims, jointly with former antagonists.

The policy preamble and its conceptualization were not just limited to the Mon language, but included action on behalf of all the languages within the State, such as Pa'o, Karen and Mon, as well as Myanmar, the official national language. The beginnings of the wider development are shown through the measures detailed in the following preamble and press release prepared through the Facilitated Dialogue. Key components of the bilingual draft preamble for the policy (see Appendix 8, including press release) are as follows, retaining some of the original expression of the early drafts.

Preamble:

The Republic of Union of Myanmar is the country where all indigenous people are staying together unity. Therefore, it is very important all ethnic groups to get equal opportunity and to protect and maintain their literacy and cultural heritages. The development of each state and region in the country is same as the improvement of all indigenous people. All ethnic groups should endeavour together to develop their states and regions. Therefore, it is essential to support the development of all indigenous mother tongues by all indigenous people. Mon, Kayin, Pao, Myanmar and other indigenous people are staying together in Mon state. We believe that if mother tongue is used

as Medium of Instruction in classroom or education sector, it will support children to get better learning achievement and to learn the things which are really relevant to their daily lives. Therefore, while developing national or state/regional policies, authority should consider developing mother tongue based policies which also encourage learning national and international languages. By doing so, it will reinforce unity which will encourage all indigenous people to get peace, well-being and happiness. Accordingly, we prepare and purpose mother tongue based education policy which will promote the improvement of education quality, unity and upgrading cultural and traditional heritage for indigenous people in Mon state.

Objectives

- All children to get opportunity to use Mother-tongue Based Multilingual Education in basic education
- To create an education system based on mother tongue which will encourage to be able to learn mother tongue, national and international languages competently
- To establish and strengthen organizations which can support the improvement of ethnic literacy and language and enhance to get better collaboration and coordination among stakeholders
- State and Regional Education Department should train and produce qualify, skillful teachers who can speak one of local languages and having familiarly with local content for their regions.

Activities

- Government to provide funding and other supports to implement the Mother Tongue Based Multi Lingual Education planning and policy
- To implement Mother-tongue Based Multilingual Education, we will coordinate and collaborate with United Nations organization and other international organizations to get advice and technical assistance
- According to needs of the people, we will develop culturally and locally appropriate curriculum for each ethnic group
- We will coordinate and collaborate to recognize school curriculum developed by ethnic groups and will provide necessary support
- To be able to establish state level organization which will support in developing ethnic literacy and language, we will appoint and assign individual and organizations which are relevant to the objectives of the language policy and planning. In accordance with the needs of the people, we will open ethnic language centers and will provide trainings to native teachers
- To get better coordination, we will bring together all local donors, well-wishers and organization to provide necessary supports for each region to improve their language and literacy.

The second Facilitated Dialogue, held in November 2014, was conducted over two days. It incorporated a decision makers level meeting (32 participants), followed by a technical meeting (22 participants) (See Appendix 9 for the meeting agenda). Both of these meetings were informed by activities that had by this stage been undertaken at the national level in the Union-wide Naypyidaw Facilitated Dialogue that focused on the development of a national approach to a “peace promoting language

Facilitated Dialogue, Mawlamyine, May 2014
 Credit: J. Lo Bianco

policy for Myanmar". The decision makers level meeting at Mawlamyine addressed administrative and operational questions related to language policy, critical questions including teacher availability, text book design and availability, programme design, duration and course content, language attitudes, levels of continuation of Mon and Myanmar languages, English and other languages, a timetable for the subsequent year's work (that is 2015), links between Mon State policy and Union-wide language policy, special education needs in relation to sign language and minority languages, and special initiative to support the policy including a central language school and bilingual methodologies. The policymakers meeting focused on the aims, principles and political/legal framework within which to base the Mon State policy with the facilitator charged with fusing the outcomes of the two processes.

The subsequent technical meeting addressed the tasks and responsibilities for achieving the writing of language policy, the delegation of responsibilities, the research requirements to support policy development and the special initiatives.

The constructive and positive relationship that formed between all stakeholders though these processes and associated meetings has not only created a sense of ownership and agency around language and education, but resulted in the transfer of collaboration more broadly. Due to the positive relationship among stakeholders, it has been easier to work on other project activities such as school grant disbursements for non-state schools through the state education office and coordination among stakeholders across the education sector.

6.2.2 Evaluations

The Myanmar Country Office report to the regional workshop, the *Knowledge Sharing Workshop* of UNICEF EAPRO 15–17 September 2014 stated that the Facilitated Dialogues “held in Mon State has laid a very strong basis for the development of detailed language policy in that state as a model for extension to other parts of Myanmar”.

The feedback from participants was overwhelmingly positive. The vast majority reported that the process met or exceeded their expectations, commenting especially on the optimism it generated, with the quality of input and the presenters the notable standouts of the Dialogue. Teacher or education based participants identified the emphasis on practical delivery of mother tongue learning and MLE, as well as how to teach languages through action oriented learning, as the most beneficial aspects of the discussions. Policy and government based participants commented most strongly on the dynamic success of collaboration-based policy writing, and the information provided about possible models of provision, policy settings, evaluation methods and other ‘high order’ outcomes. Combining all responses participants identified: “explanations of how to teach ethnic languages in schools by applying mother tongue based multilingual education” as the most positive single item of learning for them. This reflects participants’ interest in the theoretical foundations of mother tongue-based MLE, and how the principles of this approach could best serve children in Mon State. Particular emphasis on the practical ways of teaching in both native and national languages was also recognized as of crucial importance by the participants. This was demonstrated by the participants’ enjoyment of the focus on

Facilitated Dialogue, Naypyidaw, July 2014
Credit: J. Lo Bianco

“explanations of action oriented language teaching methods.” Other highlights included the Dialogue’s focus on the ways in which policy can be conceived through consultative discussion to alleviate tension in multilingual environments, which included specific exercises into “problem solving, discussion about issues and [how to] lay down education policy”.

Participants were asked to identify areas of information or problem areas in which they needed more information and support. A clear theme emerged in answers to this question. Most pointed out that the critical need in further Dialogues should be for more detail on practical ways in which mother tongue learning can be implemented and promoted while maintaining adequate proficiency in the national language to promote better lifelong education. Participants here were concerned both with practical delivery and design of such programmes but also with material to persuade hostile or unconvinced officials or community members. Participants also desired further information on “how to apply mother tongue based multilingual education in the classroom where many ethnic children are schooling in a particular place.” For the participants, future Dialogues could also incorporate more international case studies where MLE is a practical success; how mother tongue learning applies in classrooms where children have many different native tongues; as well as brining more government officials into discussions about how to implement mother tongue learning methodologies in early childhood education comprehensively across the Union.

All responses from participants in the Mon State Facilitated Dialogues, and the many associated meetings, including the technical and policy based writing teams, recognized the critical importance of step-wise progression in language and education related challenges. This means that participants could identify that replacing past policies that had produced conflict, tension and acrimony would require sustained and repeated efforts to tackle individual problems and build solutions.

The overwhelming response was of an optimistic perspective. The dialogue process when led by expert facilitation and academic research based knowledge was seen as very positive, but that more events of this kind should be organized and undertaken in Mon State, other ethnic states, as well as Union-wide (See Appendix 10 for the feedback evaluations).

The writing of the Mon State language policy is now continuing under the extension of the LESC Initiative in Myanmar (See Section 8).

6.3 Language, Education and Social Cohesion Facilitated Dialogue. Naypyidaw, Myanmar

29–30 July 2014 (26 participants)

A meeting on language policy as part of social cohesion was convened in the capital Naypyidaw. This Facilitated Dialogue was attended by 26 representatives from a wide range of organizations and was designed in conjunction with the Government of Myanmar to ensure that it achieved its key goal of supporting local work, such as the Mon State processes discussed above, with a senior public official based approach. Direct meetings with the Ministry, directors general of education, and the Deputy Minister of Education, secured widespread support for the Dialogue. Participants included senior

*Facilitated Dialogue, Naypyidaw, July 2014
Credit: J. Lo Bianco*

government officials from Planning and Training, Education, and Social Welfare departments; culture and language committees from five ethnic states, and parliamentary representatives from different political parties; researchers and academics; CSOs, including language and literacy groups, ethnic organizations and educational committees; as well as representatives from a range of national and international NGOs.

The preceding meetings had achieved agreement on the objectives of the Naypyidaw Facilitated Dialogue: to discuss perspectives, and seek inputs and recommendations to advance the social cohesion, education improvements, and to promote ethnic reconciliation (See Appendix 11 for the Dialogue agenda).

6.3.1 Achievements

The NPT Facilitated Dialogue achieved a major breakthrough in persuasion of public officials that a comprehensive multilingual language policy could be prepared in a collaborative way, with significant national benefits in the education of minority children, improved social cohesion and greater impact on peacebuilding through relationships between all sectors of society.

Significant work was undertaken to achieve the drafting of a set of policy principles and a preamble for a Union-wide language policy. The policy principles, known as the Naypyitaw Principles, which emerged from the initial Facilitated Dialogue are as follows and were prepared by the facilitator in response to, and distilling, discussion during the Dialogue and from previous meetings. Using ‘voice’ approaches to discussion these were debated, refined, extended and modified, and then voted on in succession. All were adopted unanimously and later endorsed by the Ministry of Education directly as the basis for conducting nation-wide Facilitated Dialogues to prepare language policy for the Union to promote peace and social cohesion. The NPT principles for development of Myanmar language policy are:

Facilitated Dialogue, Naypyidaw, July 2014
 Credit: J. Lo Bianco

Unity: by supporting all to learn Myanmar language and literacy, for common and equal citizenship

Diversity: by supporting ethnic and indigenous communities to maintain, enjoy and transmit their languages to their children

Cohesion: by promoting inclusion and participation for ethnic and indigenous minorities

Education: by improving equitable access and participation, literacy, vocational and life skills, and academic standards

Employment: by raising standards in Myanmar, English and mother tongues, where relevant, to help young people enter the competitive labour market including trades and professions

Service delivery: by supporting communication planning to make sure that public administration are communicating effectively with all citizens especially interpreting and translation in health, legal contexts and social services

International relations: in order to support trade, diplomacy and travel through widespread knowledge of English, and labour migration in the context of ASEAN mobility, and learning of strategic foreign languages

Inclusive communication: by integrating support for visually and hearing impaired persons, and other communication disabled citizens

Ethnic rights: by recognizing the unique cultures and traditions of Myanmar's indigenous people

A broad policy preamble was also prepared, and both are being elaborated as part of the new LESC Initiative in Myanmar (see below) for the development of a Peace Building and Social Cohesion Promoting National Language Policy in Myanmar.

6.3.2 Evaluations

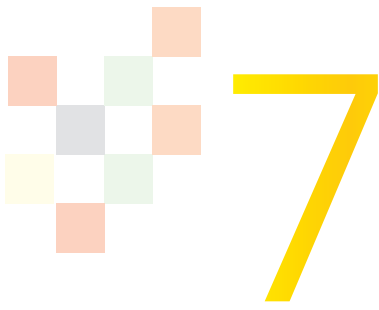
The evaluation sheets filled in by participants are characterized by optimism and enthusiasm for the entire process. Participants were extremely positive with regards to the quality, knowledge and effectiveness

of the presenters and facilitator. Overall, it was noted by participants that the atmosphere was friendly and conducive to effective and positive learning and that difficult initial positions were negotiated expertly and resolved effectively.

While participants had a broad spread of activities they commended, some sessions and topics had the deepest effect and impression. These tended to be policy oriented topics on apparently problematical or intractably difficult question related to multilingualism. In particular participants evaluated highest those sessions that focused on practical problem solving methods. The key ones were: how to reconcile the national official language with the claim for mother tongue-based rights, how to measure learning achievements and standards while acknowledging multilingualism. Also much commented on positively was the answers provided in the Dialogue on how to do collective policy writing in which 'many hands' are invited to participate.

Participant expressed, in both presentations and group activities, that the above were the high points of the dialogue. Participants also found examples provided from other countries' responses to multilingual challenges to be helpful in providing important alternatives and options for language and educational responses in Myanmar. With some specific exceptions, the overall feedback from the participants was that the role of ethnic languages in education needed more attention. It was also noted that in order to deal with such complicated issues, the length of the dialogue was insufficient. It was noted that three to four days for such a workshop with its important policy writing aims would be more appropriate than two days. It was also expressed by some participants that they would benefit from a follow up workshop that looked more specifically at exclusive participation of policymakers and government officials, particularly with regards to ethnic children and the use of mother tongue learning in schools (See Appendix 12).

Processes for alleviating language challenges

Language is a factor in conflict in several key ways. Some of these are overt and evident, while others are camouflaged. This is because language is both an expression of identity, as well as a tool to access cultural, symbolic, political and material resources. Academic language is the source of children's advances in literacy and education (Tochon 2014), while specialized language enables adults to enter trade, occupational or professional fields. Language is also the means through which narratives of nation building are produced, so it plays a critical role in providing people with access to citizenship and political engagement and participation. Another key role for language is in the dissemination and perpetuation of culture and religion. As language and language-related decisions can be used to include or exclude people, they are key determinants in marginalization, but, also in social cohesion and breaking down societal barriers. Existing language-related tensions can then be exacerbated further by failing to discuss problems openly and respectfully, leading to further feelings of marginalization and cultural minimization.

Language and ethnicity differences are often present in conflicts and their failed resolution has exacerbated these conflicts by eroding trust in national institutions and between groups in society. The evidence for this is clear in the overt grievances of various armed groups in the three countries of the LESC Initiative (Lo Bianco 2015). Asia-wide documentation of ethnic conflicts shows that they rarely have a single causal explanation and that language itself is a phenomenon with multiple functions, simultaneously a symbol of ethnic and national identity and a practical tool for delivery of education and a tool for economic, social and political development. In an Asia-wide study of relations between language, identity and social conflict, Brown and Ganguly (2003) shows that different kinds of language planning can be critically important in language conflict. In this study, teams of researchers collected data across 15 Asia-Pacific countries to understand ethnic violence and concluded that in all but two of the 15 cases, governments dealt with ethnic language issues either 'poorly' or 'disastrously'.

The LESC Initiative demonstrates that language plays a crucial role in conflict resolution. Although language status and language education can be a cause of conflict, or associated with and often compounding other conflicts, addressing difficult questions of language also proves to be an opportunity to resolve tensions and difficulties in related areas such as religion, ethnicity and socio-economic disparities as well as specifically language-focused problems.

However, the track record of language policymaking in Myanmar, as elsewhere, suggests that significant modification of the process of language planning is required to convert it into an instrument of conflict mitigation. Despite Myanmar's focus on its national language and its development through the Myanmar

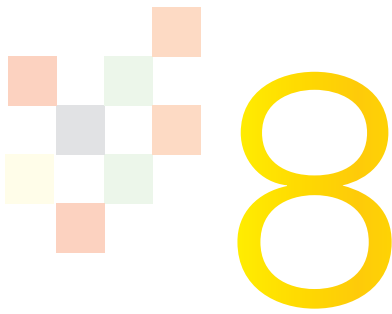

Language Commission, significant challenges remain for minority languages and new methods and practices of language planning are urgently required to foster national unity – methods which go far beyond ‘consultation’ as a modality of seeking endorsement or compliance of populations. There has been serious disparity between the perceptions of minority groups and officials as to the aims and experience of language education.

The LESC Initiative in Myanmar, and the significant progress that has been made across state-level, as well as Union-wide contexts, confirms that language problems and hostilities based on language questions can be relieved through focused and well-prepared interventions, particularly when framed in the general interest of enhancing social cohesion, resilience and fostering national unity.

The Facilitated Dialogues and other activities undertaken in Myanmar have shown an extremely high level of success in addressing these by a method of examining realistically achievable objectives against policy declarations and education documents and by exploring areas through which language issues and tensions can be accommodated and facilitated. It is an odd feature of language policy formulation that some specific questions of dispute are about symbolic representations of language, and others are about the presence of language as an almost silent or invisible aspect of social inequalities. We might contrast these as the ‘standing’ or representative nature of languages (what they are called and perceived to be, national, official, ethnic, regional, global, indigenous, identity etc., and other appellations) on the one hand, and the abilities produced by schooling and higher education that make possible high levels of educational attainment, employment and professional material success. Language questions span this vast range and therefore only a subtle and comprehensive approach to the content of language policy as well as its effects can aspire to realistically address language-related challenges.

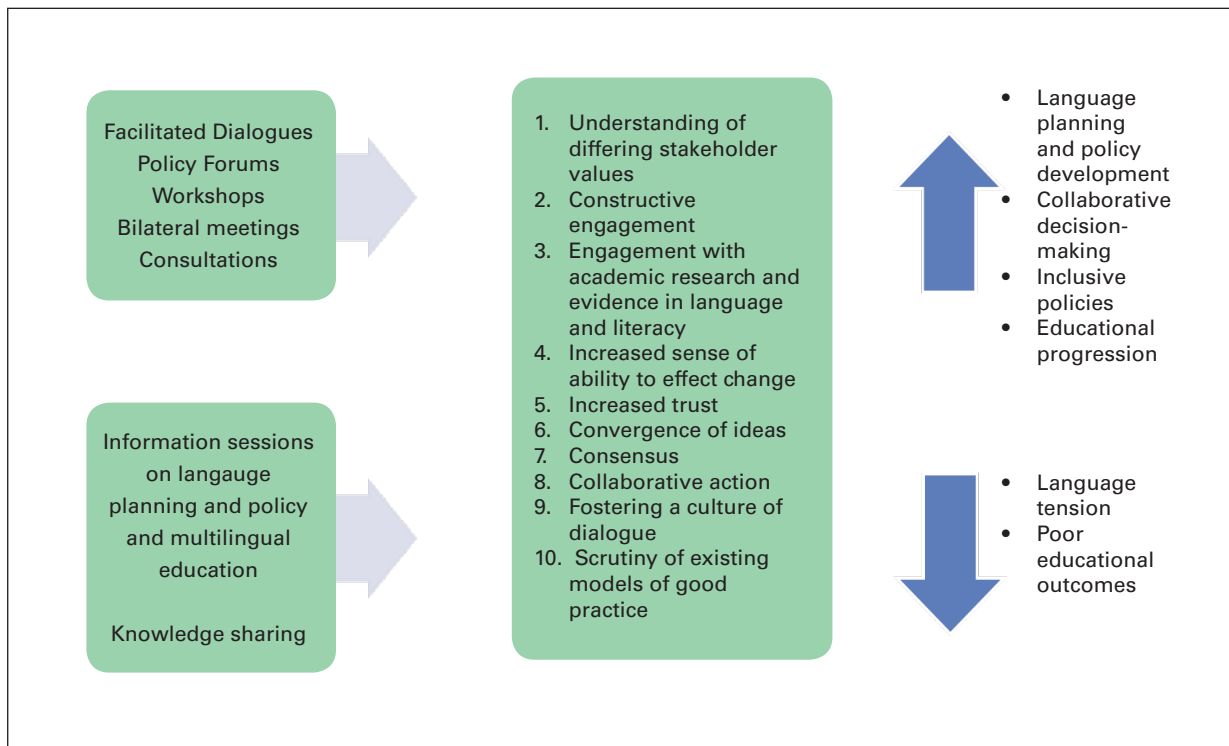

Outcomes

The LESC Initiative has shown that language policy processes can play a vital role in generating consensus, trust, and collaborative approaches to decision-making and enactment, which can lead to greater educational outcomes for children and improve social cohesion. The Initiative has shown that the content and process of language problem alleviation can be achieved through focused and well-prepared interventions and research-based guidance in collaborative processes of decision-making (Figure 1), as enacted through the Facilitated Dialogues, policy forums, workshops, bilateral meetings and consultations.

The expert, organized structure of the Facilitated Dialogues allowed for constructive and positive relationships to be formed between many stakeholders, creating a sense of ownership and agency around language and education. They helped establish a dialogue space, which was previously absent, where MLE issues can be discussed. Through the Dialogues, the participants developed an understanding

Figure 1: Processes and outcomes of Facilitated Dialogues

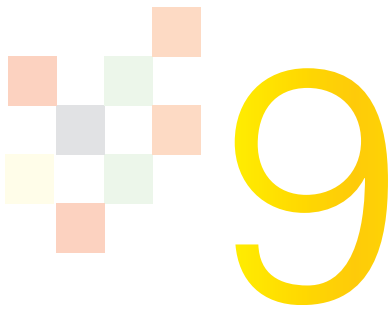

of the mechanisms of language planning processes, including status, corpus and acquisition planning in the context of multilingual societies, and were able to move towards more collaborative processes. These processes stimulated the demand side for policy development on the part of government, at both the technical and decision-making level; built trust among government, expert and civil groups; moved debate beyond notions of impossible and unmanageable; as well as raising expectations that common ground can be achieved.

The process, where some entrenched and negative views among government officials and ethnic groups have been overcome, developed over a number of discussions and interactions. Initially an understanding began to emerge of the possibility of constructing a shared vision and understanding among themselves, and then moved towards collaborative discussions around the issues previously a point of disagreement. Public officials admitted on several occasions that they had never before had the opportunity to hear a reasoned case for mother tongue education; in many cases, such individuals reported to being 'won over' to the needs and challenges for minority groups. The experience of jointly authoring policy preambles and declarations was universally considered a powerful practice of learning alternative ways of thinking, of coming to appreciate the validity of different views and even the forging collaborations and friendships.

A particular outcome has been the persuasion of public officials that comprehensive multilingual language policy can be prepared collaboratively at the national and state levels, with significant national benefits in the education of minority children, improved social cohesion and greater impact on peacebuilding through relationships between all sectors of society.

Recommendations

The most important recommendation emerging from the LESC Initiative is for the preparation of a peacebuilding and social cohesion promoting national language policy for Myanmar, allied to an international conference on language policy in multilingual and multicultural settings. Significant work has been undertaken through the initial LESC Initiative in establishing and developing relationships, trust and consensus; in identifying and negotiating aims and expectations; and in moving towards a common and harmonious representation of the language and education needs in Myanmar. The use of Facilitated Dialogues, policy environment scans, observations and interviews, field trips and community consultation have been key components of the original Initiative and would again form the cornerstone of a participatory process of language policy development by and for the people of Myanmar.

Crucial theoretical components to be supported in the language planning and policy activities are status planning, corpus planning and acquisition planning.

Status Planning involves a detailed examination of the legal constitutional position of languages within the Union of the Republic of Myanmar and discussions with relevant bodies in Government and at university level. It also needs to include a commentary on the scope and adequacy of current arrangements, as well as addressing questions of decentralization of administration and state-based activity on behalf of languages. Community and district patterns should also be reflected in the examination, as well as civil society and community needs, effectively combining bottom-up and top-down language planning;

Corpus Planning addresses the linguistic developmental needs of languages in Myanmar, from high order standardization to script, dissemination, and terminology in relation to very small and endangered languages, seeking, through consultation, to provide a detailed map of culture and language cultivation activities across the country, identifying areas which require improvement;

Acquisition Planning addresses issues of multilingual language acquisition including the national language – Myanmar, mother tongues other than Myanmar, the bilingualism involved for many students, literacy and academic requirements, the role of English and other international languages, and a particular focus on the special needs areas of deafness and visual impairment and their impact on communication.

Building on the initial inputs of the LESC Initiative the main outcomes of this new initiative should include:

- The development of Union level language policy
- The development of several state level language policies coordinated with the Union level policy through the NPT principles (see 6.3.1)

- The development of model policies for other states and districts of the country based on the above
- Integrated implementation plans at state and Union levels, responding to a series of identified language and communication challenges
- A suite of integrated policy documents, envisaged to consist of two volumes
- Documented outcomes from the conference, and
- Other publications and information provision, including research reports, language maps, and other material as required.

Most importantly, language policies and language education should take account of the need for all students to:

- i) gain full access to the knowledge and skills imparted through the curriculum;
- ii) gain full literacy and speaking competence in the mother tongue, the national language and English;
- iii) gain the awareness to conduct conversations in an inclusive and harmonious way that recognizes the rights and opportunities of all people.

Mon case study

The Mon State case study was designed to explore the prospects of modelling a positive approach to language education policy development in a location that is relatively compact and stable. Mon State was also chosen because of its willingness to participate in and host the activity of localized policy development. The LESC activities were designed to explore alternatives to the mandated use of Myanmar as the exclusive medium of instruction in Mon State schools. Recent legislative changes in Mon State have allowed teaching of the Mon language to recommence in state schools, along with other ethnic languages, including Pa-O and Karen languages.

The Mon State LESC case study was undertaken in order to establish the feasibility of locally driven, collaborative language policy development at the state level in Myanmar, with the intention of producing an accessible model of language policy development for ethnic groups and states to adopt across Myanmar. Mon State provided an ideal location for this activity as community groups and non-state authorities had already undertaken considerable work in establishing “extensive ethno-nationalist-oriented school systems running parallel to those of the official state system” (Lall and South 2014, pp. 298–299). The Mon National Education Committee has also established informal partnerships with local government schools in areas with Mon-speaking populations. These ‘mixed’ schools cater to Mon speakers by teaching the national curriculum, but also by offering extra modules on the Mon languages and history.

As a result, many of the parties involved were amenable to exploring the possibilities of progressing language-related issues in the Mon State education system, but were also interested in broader social issues in the region and Union-wide. The involvement of interested parties in the Mon State in this LESC activity has proved extremely effective. From its origins as a small case study within the larger LESC Initiative, the Mon State language policy activity has achieved significant outcomes, and now forms a key component of a much broader extension of the LESC Initiative, the development of a *Peace Building and Social Cohesion Promoting National Language Policy in Myanmar, 2015-2016*. The Mon State language policy and preamble now serves as a template for other State-based language policies, working in conjunction with the incipient National language policy.

The achievements of the Mon State case study are reported above, this section provides a more detailed picture of the specific setting, challenges and processes undertaken by the LESC Initiative in Mon State.

10.1 Mon language and identity

The Mon language holds a special significance for Myanmar. The Mon language has a long history in the broader Asia-Pacific region, with its writing system forming the basis of the current national language.

Old Mon is a script dated as far back as the sixth century, with inscriptions located on the current territory of Thailand at Nakhon Pathom and Saraburi (Bauer 1991). The language was widely used in late antiquity. Up to the twelfth century, Mon was the lingua franca of some south central areas of modern Myanmar. These areas included the crucial Ayeyarwaddy River valleys, modern Bago and Bagan Kingdoms. Even after the fall of Mon Kingdoms the language was supported by Bagan rulers, especially Kyansittha during whose reign, 1084 to 1113, the Mon orthography was adopted as the basis for elaborating a written form of the Myanmar language (Jenny 2013).

Demographic changes across the region, particularly along the Ayeyarwaddy Delta, and the influx of accompanying languages, resulted in the Mon language acting as a ‘donor’ to other languages. This occurred through the use of the Mon writing system, as well as through language contact at the level of the grammar and lexicon (words). The Mon language was also a recipient of these types of exchanges as well (Jenny 2013). It should be noted that there is sociolinguistic variation for Mon. As well as a Thai version of Mon, there are also three dialect forms of Mon within Myanmar all of which are mutually intelligible. These are usually called Central, Bago and Ye forms of Mon.

Over time, the influence of Mon began to lessen, which was exacerbated by the political control of the British Empire. While other ethnic nationality communities “were the objects of patronage from missionaries, and later state administrators, resulting in the promotion of indigenous language use and related processes of identity consolidation” (Lall and South 2014, p. 308), Mon was not a beneficiary of these processes. Language use became confined to traditional family and community life within more homogenous Mon speaking areas. Monks played a critical role in recording the Mon language and history, including religious history and remain to this day a key source of Mon language maintenance and education (Lall and South 2014; South 2003).

National independence after 1948 precipitated a much steeper decline in the language. The sociolinguistic effect of rapid changes caused by independence is such that today there is a great discrepancy between the numbers who claim Mon ethnicity and those who use the Mon language. South (2003) reported that the actual number of Mon speakers was “between 60-80,000”, which would not necessarily constitute serious language endangerment (Lo Bianco 2014). However, it is impossible to contrast this with the percentage of the wider Myanmar population who identify themselves as ethnic Mons, the numbers of actual Mon speakers of a young age and other figures related to linguistic vitality as the data is not reliably available (Lo Bianco 2014). South’s calculation contrasts with the Ethnologue report which summarizes the number of people using the Mon language as, “743,000 in Myanmar (2004)” although this number is decreasing. The Ethnologue report also states that the total Mon population in all countries is approximately 851,000, with an ethnic population of 1,000,000 (Lewis, Simons, and Fennig 2015). Bradley (2015) calculates the numbers at 400,000 plus. In all these calculations it is clear that Mon language knowledge and usage is vastly reduced when speakers are contrasted to the number of people who identify as ethnically Mon. The Ethnologue listing classifies Mon at level 5 or ‘Developing’, which is defined as:

“The language is in vigorous use, with literature in a standardized form being used by some though this is not yet widespread or sustainable” and in its Mon summary specifically says of Mon: “Vigorous in some rural areas and in Three Pagodas border area. Low or no usage in urban centers. Many domains in some communities; only among the elderly, in the monastery, or not at all in other communities. All ages. Positive attitudes. Widespread bilingualism; some language shift. Also use Burmese,” (Lewis, Simons, and Fennig 2015).

The geographic distribution between rural and urban is a telling and important danger signal, but Mon is spoken by young people and enjoys positive attitudes, both of which could be promising for future revitalization. The classification 'Developing' is point 5 on the 10 point (13 when we include subsidiary classifications) Expanded Graded Intergenerational Disruption Scale in which 0 is the highest point, marking the highest level of vitality, in effect the lowest point of endangerment, and 10 as 'extinct' (see Lo Bianco 2014 for an extended discussion of classifications and documentation of language endangerment).

These developments around the Mon language are not mirrored in relation to ethnicity and culture, since a vibrant Mon identity or a Mon people are and have been considered a distinct ethnic presence within the wider Myanmar/Burmese-Indochinese setting since the fall the Pagan (Bagan) Empire in the 1800s (Hla 1992).

Overall, the period since national independence has proved deleterious to the language, due mainly to the promotion of exclusive use of the Myanmar language, causing extensive attrition in the spoken domains of Mon. While not all scholars agree, there is a widespread view that Mon should be considered an endangered language due to its declining number of daily users, restricted domains for its use, and its association with rebellion against the policies of the military governments that have tried to impose linguistic uniformity. Prior to recent political ceasefires, Mon was only strong in areas where rebel forces had gained control and established separatist education, especially those close to the Thai border. Since establishment of a state parliament there have been many new moves to revitalize Mon, to encourage and expand its use. In 2013, for the first time in 50 years, the *Than Lwin Times*, a newspaper based in Mawlamyine, began publishing a small number of its pages in Mon, alongside the national language (Mizzima 2013).

One of the most positive outcomes for the Mon language since the 1995 ceasefire in the Mon State has been the development of models of mother tongue-based education. The New Mon State Party (NMSP) administers more than 150 Mon National Schools, which provide mother tongue education at the early primary levels, with students learning in the national language from the middle primary years. The advantage of this model is that it enables students to continue their education and to take the national matriculation examinations, allowing access to higher education. Additionally, as detailed above, the Mon National Education Committee has established informal relationships with over 100 government schools, whereby Mon speaking students study the national curriculum, but are provided with additional instruction on Mon language and history (Lall and South 2014). In the estimation of Lall and South (2014), the Mon education experience is a 'useful model' for wider education reform in the transitional state of national education across Myanmar, and especially in its efforts to negotiate a form of decentralized delivery of services.

10.2 The Mon State

After years of armed conflict and campaigning, a distinct Mon State was eventually established in 1974, becoming the "second smallest ethnic state in Burma, but also the most densely populated" (South 2003, p. 7). The Mon nationalist political movement was built on demands to preserve the unique heritage of culture and languages. As South (2003, p. 23) states, "To be Mon is to identify with a certain territory, with a distinct civilization and culture nearly two thousand years old, and with the Theravada Buddhist religion."

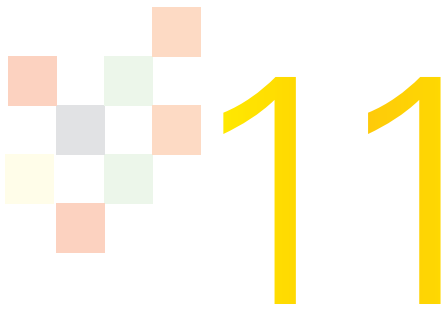
Partly as a consequence of the prestige attached to Mon culture, the new Mon State is relatively wealthy and unified, often ranked above national averages on social development indicators. Students from the state often achieve top results in the national school examinations (UNICEF 2015). This is in part due to the establishment of local committees who have assumed responsibility for education during the violent conflicts that have beset the region since national independence. Since its establishment as a distinct state, ethnic, cultural and literacy committees and organizations have become instrumental in leveraging government to gain the right to teach, learn and participate in mother tongue language learning and cultural activities. These groups not only lobby for the political power to self-determination and for economic equality, but are also crucial in expressing the desire to revive and celebrate Mon cultural and linguistic heritages (Pedersen 2008, p. 52). While international attention often frames Myanmar's conflicts as struggles between democracy and autocracy, many of Myanmar's ethnic minorities, including the Mon people, are focused more on establishing their rights to "practice their own cultures, including language, literature, and religion, all of which are crucial to ethnic identities" (Pedersen 2008, p. 56).

10.3 Language policy challenges in Mon State

The underlying aims of the LESC Initiative in Mon State were to build an understanding of language and its role as a gatekeeper of greater social, educational and economic benefits. This included developing an understanding and consensus around the importance of mother tongue education. It also aimed to bridge the gap between the practices and desires of Mon speakers and educators, and reconcile the use of Mon with the national language as the medium of instruction.

The Mon State recently passed legislation promoting teaching of Mon language in state-run schools for the first time in more than 50 years. Mon is only taught for one hour each day in primary school up to Grade 4, but this start is crucially important to providing more educational opportunities for children whose first language is Mon. The bill also provides ethnic Pa-O and Karen people living in Mon State the opportunity to study their ethnic languages at school, which presents an opportunity to expand provision of mother tongue-based MLE across Myanmar (UNICEF 2015). Exploring alternatives to the mandated use of Myanmar as exclusive medium of instruction in state schools is critical because it has been a significant barrier for children from non-Myanmar speaking households enrolled in primary grades (UNICEF 2015). This exclusion has also been a barrier for students entering high school and results in school dropouts and poor results in national schools, especially for predominantly Mon-speaking areas in the southern and more rural parts of the State (UNICEF 2015).

While the introduction of one hour of instruction in Mon each day is a positive move, there is still somewhat limited, but slowly increasing, cooperation between Mon National Education Committee schools and the state sector (UNICEF 2015). Increases have been seen in the training and financial support for teachers, as well as the provision of increased funding for schools. However, a far more comprehensive approach to language planning and policy is required in order to systematically and sustainably advance language-related tensions at the educational and broader societal level, and was the focus of the LESC Initiative in Mon State.

Additional developments

An extension of the original LESC Initiative is underway in 2015–16. The objectives of the LESC extension are the development of peacebuilding and social cohesion promoting language policies in Myanmar at the national level, as well as at the state level in some instances. The Initiative is detailed below, along with a graphic overview of the process (Figure 2) and overview of language policy development process:

As outlined in Figure 2 following, the language policy process will consist of three key components:

1. Development of the language policy principles through consultation with the relevant working groups and the incorporation of feedback and questionnaire feedback.
2. Dialogues and consultations – this component of the project will involve carrying out
  - a. Facilitated Dialogues in a number of states
  - b. Union-wide Facilitated Dialogues; the first Dialogue to seek feedback and discussion of draft principles for language policy and their endorsement and a second Dialogue to discuss, modify and endorse the final policy draft
  - c. Field trips at the state level for policy input negotiations
  - d. Consultations in relation to a special needs component to the language policy
3. The commissioning of four specialist inputs to inform the above steps through detailed papers written by experts on a sociolinguistic map of the languages of Myanmar, English and its role in Myanmar society, special needs and inclusive education provision, as well as a case study and photo essay of MLE practices in Myanmar.

The final policy document, as detailed in Figure 3 below, will consist of a range of integrated but separate publications. It is envisaged that these would appear in separate volumes. The first will be comprised of the policy goals – the nationally agreed and endorsed principles for a Union-wide language policy. Related and integrated state level policies for a number of states will be included.

Following from field visits and other consultation processes and the above, state models will be templates for language policy development processes in general and for states/districts and other parts of Myanmar to devise locally relevant applications. This compendium, either in the same volume or separately, will also include an action-implementation plan and donor promises to support the overall plan or individual components.

Figure 2: Overview of policy development process

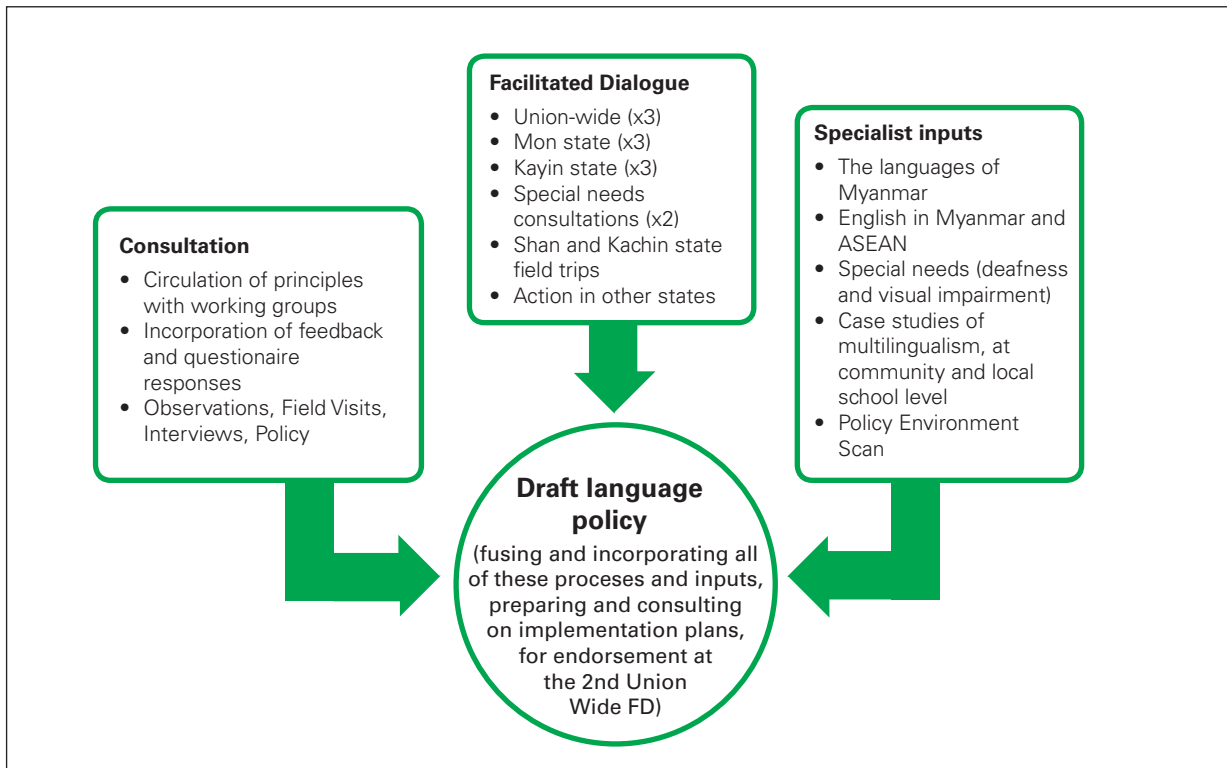
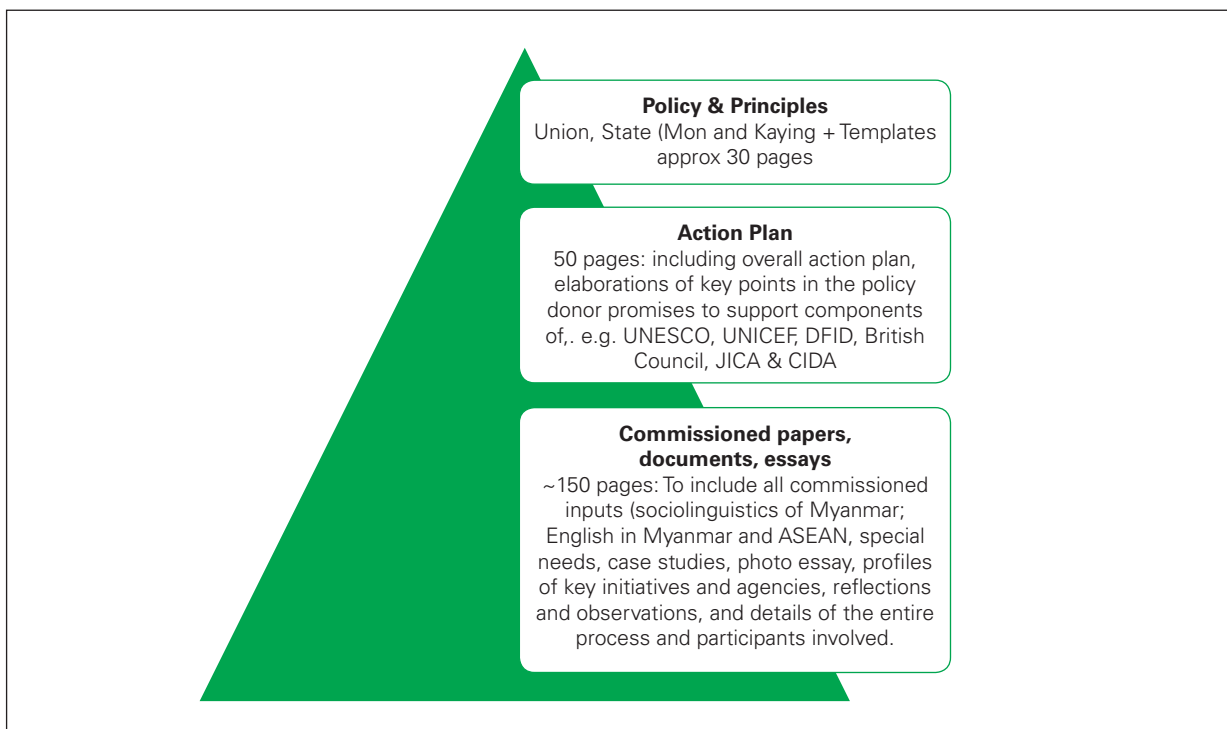

Figure 3: Myanmar language policy and documentation process

References

Aye, Khin Khin, and Peter Sercombe, 'Language, Education and Nation-Building in Myanmar', in *Language, Education and Nation-Building*, edited by Peter Sercombe and Ruanni Tupas, Palgrave Macmillan, 2014, pp. 148–164.

Ball, Jessica, *Enhancing Learning of Children from Diverse Language Backgrounds: Mother tongue-based bilingual or multilingual education in the early years*, UNESCO, Paris, 2011, <<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002122/212270e.pdf>>.

Bauer, Christian, 'Notes on Mon Epigraphy', *Journal of the Siam Society*, vol. 79 no. 1, 1991, pp. 31–83.

Bradley, David, ed., *Tibeto-Burman Languages of the Himalayas*, Pacific Linguistics, Canberra, 1997, A-86.

Bradley, David, 'Burma, Thailand, Cambodia, Laos and Vietnam', in *The Routledge Handbook of Sociolinguistics Around the World*, edited by Martin John Ball, Routledge, London and New York, 2010, pp. 98–107.

—, *The Languages of Myanmar*, report commissioned for Joseph Lo Bianco, UNICEF Myanmar project, Towards a Peace Promoting National Language Policy for Myanmar, unpublished, UNICEF, 2015.

Brown, Michael Edward, and Sumit Ganguly, eds., *Fighting Words: Language policy and ethnic relations in Asia*. Mit Press, Cambridge, 2003.

Burling, Robbins, 'The Tibeto-Burman languages of northeast India', in *Sino-Tibetan Languages* edited by Graham Thurgood and Randy J. LaPolla, Routledge, London, 2003, pp. 169–191.

Callahan, Mary P., 'Language Policy in Modern Burma', in *Fighting Words: Language policy and ethnic relations in Asia*, edited by Michael Edward Brown and Sumit Ganguly, MIT Press, Cambridge, 2003, pp. 143–177.

Della-Giacoma, Jim, and Richard Horsey, 'A House Divided: Finding Peace in Multiethnic Myanmar', *World Politics Review*, 10 September 2013, <www.worldpoliticsreview.com/articles/13200/a-house-divided-finding-peace-in-multiethnic-myanmar>.

Ganesan, Narayanan, and Kyaw Yin Hlaing, eds., *Myanmar: State, society and ethnicity*, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore, 2007.

Hla, Nai Pan, *The Significant Role of the Mon Language and Culture in Southeast Asia*, Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo, 1992.

Hlaing, Kyaw Yin, 'The Politics of Language Policy in Myanmar: Imagining togetherness, practising difference?', in *Language, Nation, and Development in Southeast Asia*, edited by Lee Hock Guan and Leo Suryadinata, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore 2007, pp. 150–180.

Jenny, Mathias, 'The Mon Language: Recipient and donor between Burmese and Thai', *Journal of Language and Culture*, vol. 31, no. 2, 2013, pp. 5–33.

Lall, Marie, and Ashley South, 'Comparing Models of Non-state Ethnic Education in Myanmar: The Mon and Karen national education regimes', *Journal of Contemporary Asia*, vol. 44, no. 2, 2014, pp. 298–321. DOI:10.1080/00472336.2013.823534

Lewis, M. Paul, Gary F. Simons, and Charles D. Fennig, eds., 'Myanmar', *Ethnologue: Languages of the World, Seventeenth Edition*, SIL International, Dallas, Texas, 2013, <<http://www.ethnologue.com>>.

Lewis, M. Paul, Gary F. Simons and Charles D. Fennig, eds., *Ethnologue, Languages of Malaysia*, SIL International, Dallas, Texas, 2015, <<http://www.ethnologue.com>>.

Lo Bianco, Joseph, 'Documenting Language Loss and Endangerment: Research, tools, and approaches', in *Handbook of Heritage, Community, and Native American languages in the United States*, edited by Terrence G. Wiley, Joy Kreeft Peyton, Donna Christian, Sarah Catherine Moore and Na Liu, Routledge, New York, NY, 2014, pp. 54–65.

—, *Synthesis Report Language, Education and Social Cohesion (LESC) Initiative in Malaysia Myanmar and Thailand*, UNICEF, EAPRO, Bangkok, Thailand, 2015.

Michaels, Samantha, 'Pan-Ethnic Network Launches to Promote Multilingual Education in Burma', *The Irrawaddy*, 21 February 2014, <www.irrawaddy.org/burma/pan-ethnic-network-launches-promote-multilingual-education-burma.html>.

Mizzima, 'First Mon Language Newspaper in 50 Years to be Published', 13 February 2013, <<http://archive-2.mizzima.com/news/inside-burma/8898-first-mon-language-newspaper-in-50-years-to-be-published.html>>.

Multilingual Education Working Group, Asia-Pacific, *MTB-MLE Mother Tongue-Based Multilingual Education: Lessons learned from a decade of research and practice*, MLE WG, 2013, <<http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002318/231865E.pdf>>.

Pedersen, Morton B. 'Burma's Ethnic Minorities: Charting their own path to peace', *Critical Asian Studies*, vol. 40, no. 1, 2008, pp. 45–66.

Southeast Asia Ministers of Education Organization and The World Bank, *Mother Tongue as a Bridge Language of Instruction: Policies and experiences in Southeast Asia*, SEAMEO, Bangkok, 2009, <http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1099079877269/547664-1099079993288/Language_of_Instruction_SAR1.pdf>.

South, Ashley, *Mon Nationalism and Civil War in Burma: The Golden Sheldrake*, Routledge, London and New York, 2003.

South, Ashley, and Marie Lall, 'The Peace Process and Ethnic Education in Myanmar', *Democratic Voice of Burma*, 18 October 2015, <www.dvb.no/analysis/ethnic-education-political-transition-and-the-peace-process-in-burma-myanmar/58229>.

Taylor, Stephan, and Marisa Coetzee, 'Mother-Tongue Classrooms Give a Better Boost to English Study Later', *Mail & Guardian*, 18 October 2013, <<http://mg.co.za/article/2013-10-18-mother-tongue-classrooms-give-a-better-boost-to-english-study-later>>.

The Republic of the Union of Myanmar, Ministry of Education *The CESR Review Phase 1, Rapid Assessment Reports* (various), 2013, <<http://www.cesrmm.org/index.php/en/documents>>.

Tochon, Francois Victor, *Help Them Learn a Language Deeply*, International Network for Language Education Policy Studies, Madison, 2014.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Promoting Literacy in Multilingual Settings*, UNESCO, Bangkok, 2006, <<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001507/150704e.pdf>>.

—, *Strong Foundations: Education for All – EFA Global Monitoring Report 2007*, UNESCO, Paris, 2007, <www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/efareport/reports/2007-early-childhood/>.

—, *Mother Tongue Matters*. UNESCO, Paris, 2008, <<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001507/150704e.pdf>>.

—, *Multilingual Education: Why is it important? How to implement it?*, UNESCO, 2014, <<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002265/226554e.pdf>>.

United Nations Children's Fund, *PBEA Outcome Case Study: Development of an Inclusive Language in Education Policy in Mon State*, UNICEF, Myanmar, 2015.

Watkins, Justin, 'Burma/Myanmar', in *Language and National Identity in Asia*, edited by Andrew Simpson, Oxford University Press, Oxford, 2007, pp. 274–287.

Appendices

1. Concept note: Language, Education and Social Cohesion Initiative, Myanmar (English and Myanmar versions)	54
2. Organizations and offices consulted for the LESC Myanmar Initiative	69
3. Agenda Mae Sot Facilitated Dialogue	73
4. MINE press release (English and Myanmar versions)	78
5. Ethnic Language and Education Declaration (MINE) (English and Myanmar versions)	83
6. MINE working action plan	119
7. Agenda Mawlamyine Facilitated Dialogue (May)	125
8. Mon State policy and planning preamble and press release	129
9. Agenda Mawlamyine Facilitated Dialogue (November)	133
10. Feedback summary Mawlamyine Facilitated Dialogue (May)	134
11. Agenda Naypyidaw Facilitated Dialogue (July)	137
12. Feedback summary Naypyidaw Facilitated Dialogue	141

Appendix 1: Concept note: Language, Education and Social Cohesion: Myanmar (English and Myanmar versions)

Concept Note

Dr Joseph Lo Bianco, AM
Professor of Language and Literacy Education
Graduate School of Education
University of Melbourne

Introduction

This 'concept note' reports the initial orientation to research and related activities of the Language, Education and Social Cohesion (LESC) initiative, a component of the UNICEF East Asia and Pacific Regional Office (EAPRO) Education and Social Cohesion multi-country project. This initiative is part of the international Peacebuilding, Education and Advocacy Programme, supported by UNICEF in 14 countries globally and aims to address underlying issues that lead to education systems building peace and social cohesion – or exacerbating existing tensions which can lead to conflict. In the case of this multi-country initiative, this includes a review of language policy and planning, citizenship and ethnicity concerns in educational contexts.

Four UNICEF Country Offices replied positively to the invitation to participate in the 'language and ethnicity' component of the EAPRO project: Malaysia, Myanmar, Solomon Islands and Thailand. Each country can describe and title the initiative differently – selecting terms such as social cohesion, citizenship, integration of minorities, or 'peacebuilding' according to local preferences and priorities, given that different terms can have quite different meanings in different contexts and cultures and that some terms are politically and culturally 'loaded'. Language, Education and Social Cohesion (LESC) is a temporary title of convenience to allow the project to get underway.

Preparatory research, document collection, expert consultations and other preliminaries has commenced for all four country sites involved in LESC. In-country familiarization visits and consultations with public officials, school level personnel and research agencies were undertaken in December 2012 in Thailand and Malaysia. This concept note represents the initial phase for the Myanmar component of LESC.

Project Context

The overall programme has been funded by the Government of the Netherlands in response to a UNICEF Headquarters proposal, which defines Education for Peacebuilding to include both Social Cohesion and Resilience with direct links to the broader issues of Disaster Risk Reduction and emergency preparedness and response, of language policies and social exclusion (including gender) in education, of educational and socio-economic disparities, and of building on the dividends of peace.

Common to all four countries involved in LESC is research and ‘intervention’ activities exploring policy and planning, current practices and prevailing attitudes and values related to language throughout education systems, with a view to their context in civil society, public policy and the labour market so far as these condition and shape language and ethnicity issues.

Myanmar Context

LESC research and intervention activities will take place in the context of the Government of Myanmar initiative, supported by diverse Development Partners, to undertake a Comprehensive Education Sector Review (CESR), as part of a general national reform agenda whose principal aim is to raise economic and social development. An overarching goal of this process and related reform agendas currently underway is to foster the development of a “modern developed nation through education” (Myanmar Ministry of Education, vision statement, 2004) and the wider 30 Year Long Term Basic Education Development Plan, 2001–2031. Critically relevant are the overarching constitutional provisions for the national language, for multilingualism and for the distribution and outcomes of education provision and employment/economic opportunity.

The Myanmar sociolinguistic profile is very complex, comprising more than 110 spoken languages (accompanied by an unknown number of sign languages), with seven main ‘ethnic’ language clusters Chin, Kachin, Kayah (Karenni), Kayin (Karen), Mon, Rakhine and Shan, spoken by more than 23 million people and distributed within correspondingly named State administrations (Lewis 2009). Another group of about 11 languages can be identified with speaker populations exceeding 100,000 each. Within this great diversity there are a large number of nested dialects and many highly variable multi-literate realities, including many languages lacking orthographic standardization (Burling 2003). The national language, Myanmar, is represented across the national territory, claiming 32 million speakers but highly variable rates of knowledge of its standard forms, and of its literacy.

The nature of cross-language bilingualism/multilingualism, and knowledge of foreign languages, knowledge of and use of ‘proximal’ languages (Chinese and Indian languages), are distributed in a highly variable pattern of urban/rural and shaped by education levels, occupation and mobility (Bradley 1997; Lewis 2009). A true sociolinguistic profile would also need to be sensitive to levels and distribution of sign languages, communication systems for the language disabled and other communication questions that impact on access to education or training, and prospects of access to remunerated employment.

LESC and the CESR

The on-going Rapid Assessment phase of the CESR, which will be completed in early 2013, will inform LESG activity, which could conceivably be seen as a key element of CESR Phases II and/or III, intended to last through to December 2013 and mid-2014 respectively.

LESC will take a comprehensive language planning approach, involving early childhood education, primary schooling and post-primary education. It will aim to offer concrete methods of language planning to support multi-lingual education in ethnic minority languages, in Myanmar (national language) and in strategic foreign languages (i.e., English as primary grade subjects, and as medium of instruction in grades 10 and 11) - guided by the principles elaborated below. A comprehensive approach will be prepared in consultation with all relevant policy, community and research interests in the Myanmar context looking at:

- Integrated language and literacy education (medium of instruction, relation of first, second and additional languages, links between literacy and curriculum content, pedagogy, notions of bilingualism and conceptual development, identity and inter-culturalism, transition points and sequencing in curriculum, etc);
- The Myanmar reform priority, as I understand it presently, is to shift from English to bilingual (Myanmar/English) medium in mathematical and science subjects in upper secondary grades; this too and related questions of assessment, training and materials development should comprise part of the comprehensive approach;
- The beginning point will be to explore outcome proficiency skills desired by the community of interests (speaker groups, policy makers, researchers, etc) in relation to the likely communicative outcomes from current provision with proposals for overcoming gaps and deficiencies identified;
- The work will be sensitive to questions of literacy, concept development and school participation; equity and access; drop out and discontinuation and re-entry possibilities; identity and citizenship; and economy and labour market questions;
- The approach will be guided by principles of effective language outcomes, language rights and opportunities, social cohesion and national unity in the context of the recognition of diversity and pluralism and the opportunity for all, mainstream and minority populations alike, to gain the spoken proficiency, literate and cultural knowledge and skills to support equal opportunity and full participation in national life;

The overarching objective should be to foster and integrated, coordinated and comprehensive evidence-based policy on language education; with facilitated deliberations to gain stakeholder commitment to the aims and requirements of full and effective implementation.

Proposed Method and Approach

In keeping with the LESG approach in Thailand and Malaysia the research phases of the LESG will address the following three spheres:

Questions of context - essentially socio-linguistic, but also economic, and political issues. Scripts, literature, literacy, diglossia, who speaks what to whom, the local status of language and the wider status of languages nationally, national language issues and language ecology in proximal areas should all be considered.

Questions of feasibility - essentially to be pragmatic, what is realistic? Consider issues of education and training systems for pre-, primary, secondary, post; technical and university; as well as practical issues around teachers, curriculum and programme models. What are some technological and new media possibilities?

Questions of purpose - exactly why are we pursuing bilingual education? What are the i) socio-cultural, ii) economic-political and iii) educational aims, desires, expectations, experiences and each of these three spheres can be seen from insider and outsider perspectives. In facilitated deliberations, the aim will be to gain stakeholder commitment to an overarching and integrated national language education policy.

These three spheres will be used to develop categories of 'question', which in turn will be informed in each setting by sampling of documentation related to the following sources to produce a credible research and evidence basis for informing public policy.

- Legal Texts - constitution, education act, citizenship (to answer the question: what is the authorizing remit for the activity);
- Central Jurisdiction - Ministries of Education (curriculum, textbooks, indigenous minorities), Ministry of Culture (indigenous affairs, internal affairs), Language Apex body (NL as L2)—Academic Centres, Ethnic Centres, Local Schools, headmasters and teachers; to answer questions on the sphere of administration and cultural authority for the activity);
- Civil Society: Religious, Social, Business, Labour, etc (as above);
- Devolved Jurisdiction: District literacy and education support and delivery agencies, Ethnic organizations (to answer the question, what can be reliably delivered);
- Supra-National: RELC, ASEAN, UN agencies, NGOs
- Public Media: Press and other reporting
- Academic Sources: PhD theses, published academic works

The processes to be followed will include the following:

- a. Desk review – collecting and reviewing a wide range of documentation to include critical literature and document review pertaining to education and language policies and practices, to education and peace building, social cohesions and resilience and to education for ethnic groups and linguistic minorities in different contexts;
- b. Initial visits to NPT and Yangon, as well as to 1-2 States/Regions for stakeholder and key informant interviews, additional document compilation, identification of additional key informants and issues, and planning for follow up visits
- c. Follow up visits for more in depth interviews and data collection, including with local leaders, Headmasters, etc.
- d. Sharing of initial findings, analysis and recommendations and preparation of Report
- e. Preparation for and eventual implementation of facilitated deliberations around comprehensive language education planning and policy.

References

Bradley, David, Tibeto-Burman languages of the Himalayas, *Papers in South East Asian Linguistics*, 14, Pacific Linguistics, Australian National University, Canberra, 1997, pp. 1–71.

Burling, Robbins, 'The Tibeto-Burman languages of northeast India', in *Sino-Tibetan Languages* edited by Graham Thurgood and Randy J. LaPolla, Routledge, London, 2003, pp. 169–191.

Lewis, M. Paul, Gary F. Simons, and Charles D. Fennig, eds., 'Myanmar', *Ethnologue: Languages of the World*, Sixteenth Edition, SIL International, Dallas, Texas, 2009, <<http://www.ethnologue.com>>.

Government of the Union of Myanmar, Ministry of Education, *Development of Education in Myanmar*, September 2004, <http://www.ibe.unesco.org/International/ICE47/English/Natreps/reports/myanmar_ocr.pdf> accessed 28 November 2012.

ဘာသာစကား၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုရေး
ပေါင်းစည်းညီညွတ်မှု ဆိုင်ရာ အတွေးမြင်များ

Dr Joseph Lo Bianco, AM
Professor of Language and Literacy Education
Graduate School of Education
University of Melbourne

စကားချီး

ဤ သဘောတရားစာတမ်းသည် UNICEF ၏ အရှေ့တောင် အာရှ နှင့် ပစိဖိတ် ဒေသဆိုင်ရာ ရုံး (EAPRO) မှ ပညာရေးနှင့် လူမှုရေးနယ်ပယ်တို့ ညီညွတ်မျှတစွာ ပေါင်းစည်းခြင်း ဆိုင်ရာ နိုင်ငံပေါင်းစုံပါဝင်သော စီမံကိန်းကြီး၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်သော ဘာသာစကား၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုရေးနယ်ပယ်တို့ ညီညွတ်မျှတစွာ ပေါင်းစည်းရေး ဦးဆောင်မှုလုပ်ငန်း (LESC) နှင့်ပတ်သတ်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများနှင့် သုတေသန လုပ်ငန်းများ အတွက် ကနဦး လိုအပ်ချက်များကို တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤ ဦးဆောင်မှုလုပ်ငန်း သည် UNICEF မှ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ ၁၄ခုတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လူမှုရေးတို့ အချိုးညီညွတ်စွာ ပေါင်းစည်းပေးနိုင်သော ပညာရေး စနစ် တည်ထောင်နိုင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကိစ္စများ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခများ အဖြစ်သို့ ဦးတည်သွား စေနိုင်သည့် ရှိရင်းစွဲ တင်းမာမှုများကို ပိုမိုဆိုးဝါးအောင်လုပ်ဆောင်နေခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အရေးကိစ္စများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ထား၍ ကျယ်ပြန့်စွာ အကောင်အထည်ဖော် လျှက်ရှိသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်း၊ ပညာရေး နှင့် ထောက်ပံ့ပေးခြင်း အစီအစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ နိုင်ငံစုံတွင် စတင် အကောင်အထည် ဖော်ရသည့်အတွက် ယခုစာတမ်းတွင် ဘာသာစကား မူဝါဒများနှင့် အစီအစဉ်များ၊ နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ ရပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်များ၊ လူမျိုးစု တစ်စုနှင့် ပတ်သက်သည့် အရေး ကိစ္စ များကို ပညာရေး ရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ပြထားပါသည်။

EAPRO စီမံကိန်း၏ “ဘာသာစကားနှင့် လူမျိုးစု” အပိုင်းတွင် ပူးပေါင်းပါဝင် လုပ်ဆောင်ရန် ဖိတ်ခေါ်မှုကို မလေးရှားနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ဆော်လမွန်ကျွန်းစုများနိုင်ငံ နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ရှိ UNICEF ရုံးများမှ အပြုသဘောဆောင်စွာ အကြောင်းပြန်ခဲ့ ကြပါသည်။ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ညီညွတ်မျှတစွာ ပေါင်းစည်းခြင်း၊ နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ ရပိုင်ခွင့်နှင့်တာဝန်များ၊ လူနည်းစုများ ကို ပေါင်းစည်း ညီညွတ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်း စသည် ခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးကို ရွေးချယ်ရာတွင် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းများ ကွဲပြားသည်နှင့်အမျှ ခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးသည် အဓိပ္ပါယ်အမျိုးမျိုး သက်ရောက်နိုင်သည့် အပြင် အချို့ ခေါင်းစဉ်များသည် နိုင်ငံရေးအရ သော်လည်းကောင်း ယဉ်ကျေးမှုအရ သော်လည်းကောင်း ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်စေနိုင်သည့် အတွက် နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်း၊ ဒေသတစ်ခုချင်း၏ အရေးပေးမှုနှင့် ဦးစားပေးမှုအပေါ်တွင် မူတည်၍ ခေါင်းစဉ်များ ရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အသေးစိတ်အချက်များနှင့် အမည်များပါ ခြားနားနိုင်ပါသည်။ ဘာသာစကား၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုရေးနယ်ပယ်တို့ ညီညွတ်မျှတစွာ ပေါင်းစည်းရေး ဦးဆောင်မှုလုပ်ငန်း (LESC)

ဟုသော အမည်မှာလည်း ဤစီမံကိန်း ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အတွက် အဆင်ပြေစေရန် ယာယီပေးထားသော အမည်ဖြစ်ပါသည်။

LESC တွင်ပါဝင်မည့် နိုင်ငံ လေးနိုင်ငံလုံး အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းဆိုင်ရာ သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း၊ စာရွက်စာတမ်း စုဆောင်းခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်သူများ၏ အကြံပေးခြင်းများ နှင့် အခြား အကြံပေးဆောင်ရွက်ဖွယ် ရှိသည်တို့ကို စတင်ဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ ဓလေ့ထုံးစံများနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုရှိစေရန် အတွက် လာရောက်လည်ပတ်ခြင်းနှင့် ဌာနဆိုင်ရာ အရာရှိများ၊ ကျောင်း အဆင့် တာဝန်ရှိသူများနှင့် သုတေသန အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး အကြံပေးခြင်းတို့ ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဤသဘောတရား စာတမ်း သည် LESG ၏ မြန်မာနိုင်ငံ နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အပိုင်းအတွက် ကနဦး အဆင့် တစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။

စီမံကိန်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ

UNICEF ဌာနချုပ် ၏ အဆိုပြုလွှာအရ ယခု အစီအစဉ်တစ်ခုလုံးကို နယ်သာလန်နိုင်ငံ အစိုးရ မှ ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ပေးထားပါသည်။ အဆိုပါ အဆိုပြုလွှာတွင် သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့် အရေးပေါ် အခြေအနေအတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်မှုနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာပါက ချက်ချင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လည်းကောင်း၊ ပညာရေးတွင် ဘာသာစကား မူဝါဒများနှင့် ကျားမ ခွဲခြားမှုများ အပါအဝင် လူမှုရေး ခွဲခြားမှုများ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လည်းကောင်း၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုစီးပွားရေး တို့ ကွာဟချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လည်းကောင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ခွဲဝေမှု အခြေခံ အဆောက်အဦး များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လည်းကောင်း ပေါ်ပေါက်လာသော ကျယ်ပြန့်သည့် ပြဿနာရပ်များနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်နွှယ်မှုရှိသည့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ လူမှုရေးနှင့် ညီညွတ်မှုတစ်စွာ ပေါင်းစည်းခြင်းများ ပါဝင်သည့် “ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု အတွက် ပညာရေး”ကို ဖော်ပြ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

LESC အစီအစဉ်တွင် ပါဝင်သော နိုင်ငံ လေးနိုင်ငံလုံးတွင် တူညီသော လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ သုတေသန လုပ်ငန်းနှင့် အကူးအပြောင်း ကာလတွင် လေ့လာရမည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ဖြစ်သော မူဝါဒ ချမှတ်ခြင်းနှင့် အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခြင်း၊ ပညာရေးစနစ်တစ်လျှောက် ဘာသာစကားသင်ကြားမှု နှင့် ပတ်သက်သည့် လက်ရှိ အလေ့အကျင့်၊ ရှိရင်းစွဲ သဘောထားများ၊ တန်ဖိုးထားမှုများ နှင့်တကွ ဘာသာစကားနှင့် လူမျိုး ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ပြည်သူလူထုနှင့် ဆိုင်သောလူ့အဖွဲ့အစည်း၊ အများပြည်သူနှင့် ဆိုင်သော မူဝါဒ နှင့် အလုပ်သမား

ဈေးကွက်တို့အတွက် လက်ရှိအချိန်တွင် ကျင့်သုံးနေသော လေ့ထုံးစံများကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ

စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာတို့တွင် ပိုမို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် အဓိက ရည်မှန်ချက်ထားသည့် အမျိုးသားအဆင့် အထွေထွေ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ဘက်စုံပညာရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ချက် (CESR) တစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အတွက် LESC ၏ သုတေသန နှင့် အကူအပြောင်းကာလ လုပ်ဆောင်ချက်များ ကို မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ၏ ဦးဆောင်လှုပ်ရှားသည့် ပုံစံအတိုင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော မတူညီသည့် တွဲဘက်အဖွဲ့အစည်း များ၏ အကူအညီဖြင့် လုပ်ဆောင်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုလုံး နှင့် လက်ရှိ ဆောင်ရွက်နေသော ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ နှင့် စပ်လျှင်းသည့် တစ်ခုတည်းသော ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ၂၀၀၄ ခုနှစ်က စတင်ခဲ့သည့် ဆောင်ပုဒ် ဖြစ်သော “ပညာရေးဖြင့် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ကြီး တည်ဆောက်အံ့” ဟုသည့်အတိုင်း တိုးတက်မှုများ မြန်ဆန်လာစေရန် နှင့် အခြေခံပညာရေးစနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အနှစ် ၃၀ ရေရှည်စီမံကိန်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာစေရန် တို့ဖြစ်ပါသည်။ အဓိက သက်ဆိုင်သည့် နယ်ပယ်များမှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် အညီ ထောက်ပံ့ပေးသည့် အမျိုးသား ဘာသာစကား၊ ဘာသာစကားမျိုးစုံ သုံးစွဲသည့်စနစ် နှင့် ပညာရေး ထောက်ပံ့မှု နှင့် အလုပ်အကိုင်/ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ၏ ခွဲဝေပေးမှု နှင့် ၎င်းတို့၏ရလဒ်များ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းဘာသာစကားအသုံးပြုမှု ပုံစံမှာ အလွန် ရှုပ်ထွေးလှပါသည်။ အရေအတွက် အတိအကျ မသိနိုင်သော သင်္ကေတ ဘာသာစကားများ အပါအဝင် စကားပြော အဖြစ် အသုံးပြုသည့် ဘာသာစကား ၁၁၀ ကျော် နှင့် အဓိက တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားကြီး ခုနစ်မျိုးဖြစ်သော ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင် နှင့် ရှမ်း ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားပြီး သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအမည် ပေးထားသည့် ပြည်နယ်အသီးသီးတွင် ဖြန့်ကျက်နေထိုင်လျက်ရှိကြသည့် ၂၃ သန်းကျော်သော ပြည်သူများက သုံးစွဲလျက်ရှိပါသည်။ (ကျမ်းကိုး - Lewis, 2009)။ အသုံးပြု သူ ဦးရေ ၁၀၀,၀၀၀ ကျော်စီ ရှိသော အခြား ဘာသာစကား ၁၁ မျိုးခန့်ရှိသည့် ဘာသာစကားအုပ်စု တစ်ခုကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသေးသည်။ ကြီးမားလှသော အဆိုပါ ကွဲပြားခြားနားမှု အကြားတွင် ရှုပ်ထွေးသည့် ဒေသီယစကား များစွာရှိပြီး စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံ စနစ်တိကျစွာ သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသည့် ဘာသာစကား များစွာအပါအဝင် စာပေမျိုးစုံ ကွဲပြားမှု များစွာကိုလည်း လက်တွေ့ မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။ (ကျမ်းကိုး - Burling, 2003)။ နိုင်ငံတော် ဘာသာစကား ဖြစ်သည့်

မြန်မာဘာသာစကား သည် နိုင်ငံတော် နယ်နိမိတ် အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုပြီး ၃၂ သန်းသော သုံးစွဲသူရှိကြောင်း ဆိုထားသည့် ဘာသာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းဘာသာ၏ စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ပတ်သတ်၍ လည်းကောင်း ၎င်းဘာသာ၏ စာပေနှင့် ပတ်သတ်၍ လည်းကောင်း နားလည်သိရှိမှုနည်းမှာ တစ်နေရာနှင့် တစ်နေရာ များစွာ ကွဲပြားလျက် ရှိပါသည်။

ဘာသာစကား နှစ်မျိုး သို့မဟုတ် နှစ်မျိုးထပ်ပို၍ သုံးသည့် သဘာဝ၊ နိုင်ငံခြားဘာသာစကား နှင့်ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတ နှင့် နီးစပ်ရာ ဘာသာစကားကို (တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယ ဘာသာစကားများ) သိရှိနားလည် အသုံးပြုနေခြင်း တို့မှာ မြို့ပြ/ကျေးလက် ဒေသ အသီးသီးတွင် ပညာရေးအဆင့်များ၊ အလုပ်အကိုင်များ နှင့် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာ နေထိုင်မှုအလိုက် အလွန်ကွာပြားခြားနား လျက်ရှိပါသည်။ (ကျမ်းကိုး - Bradley, 1997; Lewis, 2009)။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဘာသာစကားအသုံးပြုမှု ပုံစံအမှန်တွင် အောက်ပါတို့ လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အဆင့်တိုင်းအတွက် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော ပုံစံဖြစ်ခြင်း၊ သင်္ကေတဘာသာစကားများ အသုံးပြုမှုအချိုး၊ ဘာသာစကား အသုံးမပြုနိုင်သူများအတွက် ဆက်သွယ်မှု စနစ်များ နှင့် ပညာသင်ယူခွင့် သို့မဟုတ် လေ့ကျင့်နိုင်ခွင့်တို့ကို သက်ရောက်မှုရှိသော အခြား ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာမေးခွန်းများ မေးရန်လိုအပ် မည့်အပြင် ငွေကြေးရရှိသော အလုပ်အကိုင် ရရှိနိုင်ခြေတို့ ပါရှိသင့်ပါသည်။

LESC နှင့် CESR

၂၀၁၃ အစောပိုင်းတွင် ပြီးစီးမည့် လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေဆဲ ဖြစ်သော ဘက်စုံပညာရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ချက် (CESR) ၏ အလျှင်အမြန် လေ့လာဆန်းစစ်သည့် အဆင့်သည် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နှစ်လယ် တို့ တွင် အသီးသီး လုပ်ဆောင်သွားရမည်ဟု မျှော်မှန်းထားသည့် CESR ၏ အဆင့် ၂ နှင့် အဆင့် ၃ တို့၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်း ဟု ယူဆနိုင်လောက်သည့် LESC လုပ်ဆောင်ချက်များ ကို လမ်းညွှန် ဖော်ပြပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။

LESC သည် အစောပိုင်း ကလေးဘဝ ပညာရေး၊ မူလတန်း အဆင့် သင်ကြားရေး နှင့် မူလတန်းအလွန် ပညာရေး တို့ပါဝင်သော ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဘက်စုံလွှမ်းခြုံနိုင်သော စီမံကိန်း ရေးဆွဲမှု နည်းကို အသုံးပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ ဦးတည်ချက်မှာ အောက်ဖော်ပြပါ အသေးစိတ်ပြုစုထားသော ဥပဒေများ ၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် လူနည်းစုဖြစ်သော တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကား၊ မြန်မာဘာသာစကား (နိုင်ငံတော် ဘာသာစကား) နှင့် နည်းဗျူဟာမြောက် နိုင်ငံခြားဘာသာစကား (ဥပမာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို မူလတန်း တွင် ဘာသာရပ်တစ်ခု အနေဖြင့် လည်းကောင်း၊ နဝမတန်း (Grade 10) နှင့် ဒဿမတန်း (Grade 11) တို့တွင် သင်ကြားပို့ချမည့် စကား အနေဖြင့် လည်းကောင်း) အသီးသီးပါဝင်သော ဘာသာစကား ပေါင်းစုံ ပါဝင်သည့် ပညာရေး

ကို ထောက်ပံ့ပေးမည့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း နည်းနာများကို တိကျခိုင်မာစွာ ပံ့ပိုးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဘက်စုံလွှမ်းခြုံနိုင်သောနည်းလမ်းတစ်ခုကို အောက်ပါ အချက်တို့ကို လေ့လာ၍ သင့်လျော်သော မူဝါဒ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း ထုံးတမ်းစဉ်လာများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာ အခြေအနေတို့ အရ ပြုလုပ်ထားသည့် သုတေသန တို့ဖြင့် အကြံပြု ပြင်ဆင်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

- ဘာသာစကားနှင့် စာပေ ပေါင်းစပ်ထားသည့် ပညာရေး (သင်ကြားပို့ချရာတွင် သုံးသည့် ဘာသာစကား၊ ပထမဦးစားပေး ဘာသာစကား၊ ဒုတိယဦးစားပေး ဘာသာစကားနှင့် အခြားအပို ဘာသာစကား တို့၏ ဆက်နွယ်မှု၊ သင်ရိုးဝင်အချက်များနှင့် စာပေအကြားမှ ချိတ်ဆက်မှုများ၊ သင်ကြားမှုနည်းပညာ၊ ဘာသာစကား နှစ်မျိုး အသုံးပြုခြင်းနှင့် အယူအဆများ တိုးတက်လာခြင်းတို့ အပေါ် နားလည် သဘောပေါက်မှုများ၊ ယဉ်ကျေးမှုချင်း ဆက်နွယ်မှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်ထုံးတမ်းများ၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင် အကူးအပြောင်း ပြုလုပ်ရမည့် နေရာများနှင့် အစီအစဉ်များ စသည်။)
- မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး ဦးစားပေးအချက်မှာ လက်ရှိ ကျွန်ုပ် နားလည်ထားသည်တို့ အရ အထက်တန်း ပညာရေး၏ ဒုတိယအဆင့် အတန်းများတွင် သင်္ချာဘာသာနှင့် သိပ္ပံဘာသာရပ်များ အတွက် သင်ကြားမှု ကြားခံဘာသာစကားကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာမှ နှစ်ဘာသာ (မြန်မာ/အင်္ဂလိပ်) သို့ ပြောင်းလဲ ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည်လည်း လေ့လာဆန်းစစ်ချက် မေးခွန်းများ နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ သင်ကြားမှုနှင့် သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် ဘက်စုံလွှမ်းခြုံနိုင်သောနည်းလမ်း ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု အဖြစ် ပေါင်းစပ်ပါဝင်သင့်ပါသည်။
- စမှတ်တစ်ခု အနေဖြင့် ဘာသာစကားပြောဆိုသူများ၊ မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ သုတေသီများ အစရှိသည့် စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်ထားသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုတွင် ရှိရမည့် ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်မှု ရလဒ်ကို လက်ရှိ ပံ့ပိုးမှုများအား ဖြေရှင်းရမည့် ဟာကွက်များ နှင့် ချို့ယွင်းချက်များ ထုတ်ဖော်ပေးထားသည့် အဆိုပြုချက်များ ဖြင့်တွဲ၍ ပံ့ပိုးခြင်း မှ ရရှိလာနိုင်လောက်သည့် ဆက်ဆံရေး ရလဒ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရမည်ဖြစ်သည်။
- လုပ်ဆောင်ရာတွင် အောက်ပါတို့ကို ဂရုပြုဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ စာပေ၊ သဘောထား တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် ကျောင်း၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် မေးခွန်းများမေးရန်၊ သာတူညီမျှ အခွင့်အရေး ရှိခြင်း၊ ကျောင်းထွက်ခြင်း ၊ ရပ်နား ခြင်း နှင့် ကျောင်းပြန် အပ်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများ၊ မှတ်ပုံတင်နှင့် နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ ရပိုင်ခွင့်တာဝန်များ၊ စီးပွားရေးနှင့် လုပ်သားဈေးကွက်ဆိုင်ရာ မေးခွန်းများ မေးရန်။
- ဤဘက်စုံလွှမ်းခြုံနိုင်သော နည်းလမ်းကို အောက်ပါ ဥပဒေသများဖြင့် ထိန်းကွပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိရောက်သော ဘာသာစကား၏ အကျိုးကျေးဇူးများ၊ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ ကွဲပြားခြားနားမှုနှင့်

လူမျိုးပေါင်းစုံ လက်တွဲနေထိုင်မှု ကို အသိအမှတ်ပြုသည့် အလေ့အကျင့်မှ ရရှိလာသည့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပေါင်းစည်းမှုနှင့် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု၊ စကားပြောဆိုရာတွင် ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်မှု၊ စာပေအရေးအသား နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ၊ တန်းတူအခွင့်အရေး ရရှိရေးနှင့် အမျိုးသားရေးဘဝ တွင် အပြည့်အဝ ပါဝင်နိုင်ရန် လိုအပ်သော ကျွမ်းကျင်မှုများတတ်မြောက်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို လူများစုနှင့် လူနည်းစုတို့ သာတူညီမျှ အားလုံး ရရှိနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများဖြင့် ထိန်းကွပ်ရမည်ဖြစ်သည်။

ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည့်၊ ထောက်ပံ့ကူညီပေးသည့်၊ ဘက်စုံလွှမ်းခြုံနိုင်သော သက်သေ အထောက်အထားပေါ်တွင် အခြေခံသည့် မူဝါဒများကို ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ပညာရေးနယ်ပယ်တွင် ချမှတ်ခြင်း နှင့် ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ခြင်းသည် ဤလုပ်ငန်းစဉ်၏အဓိက ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သင့်ပါသည်။ ထိုသို့ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည့်ပြည့်ဝဝ နှင့် ထိရောက်စွာ အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များနှင့် ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်ဝအောင် ပါဝင်ဆောင်ရွက် ဖော်ဆောင်မည့် သူများထံမှ ကတိကဝတ်များ ရရှိရန် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အကြံပြုသည့် နည်းလမ်းနှင့် ချဉ်းကပ်နည်း

ထိုင်းနိုင်ငံ နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့တွင် အသုံးပြုသည့် LESC နည်းနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရန် အတွက် LESC ၏ သုတေသန အဆင့်များ ကို အောက်ပါ လုပ်ငန်းနယ်ပယ် သုံးခုအဖြစ် တင်ပြရပါမည်။

လေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မေးခွန်းများ - မပါမဖြစ်အနေဖြင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အတွင်း ဘာသာစကား အသုံးပြုမှု နှင့်စပ်လျှင်းသည်များ ပါရမည်ဖြစ်ပြီး စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ပြဿနာများလည်း ပါဝင်ရမည်။ စာရေးသားခြင်း၊ စာပေအနုပညာ၊ စာတတ်မြောက်ခြင်း၊ ဘာသာစကား နှစ်မျိုးတွဲသုံးခြင်း၊ မည်သူက မည်သူ့ကို မည်သည့်အရာကို ပြောသည်၊ ဘာသာစကား၏ ဒေသတွင် အခြေအနေ နှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အခြေအနေ၊ နိုင်ငံတော် ဘာသာစကား ပြဿနာ နှင့် မိမိတို့ မြေနှင့် နီးစပ်သော နယ်များ၏ ဘာသာစကားနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ဆက်စပ်မှု အခြေအနေတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။

အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြေနှင့် ပတ်သက်သော မေးခွန်းများ - လက်တွေ့ဆန်ရန်မှာ အဓိကဖြစ်ပါသည်။ မည်သည့်အရာသည် လက်တွေ့ကျသနည်း။ မူလတန်းအကြို၊ မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း၊ နည်းပညာနှင့် တက္ကသိုလ်များ အတွက် ပညာရေးနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားရေး စနစ်၏ ပြဿနာများကို စဉ်းစားရမည်။ ထို့အပြင် ဆရာ၊ဆရာမများ၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း နှင့် အစီအစဉ် ပုံစံများနှင့် ပတ်သက်သည့် လက်တွေ့ကျကျတွေ့နေရသော

ပြဿနာများလည်း ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ မည်သည့် အရာများသည် နည်းပညာအရ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပြီး မည်သည့်အရာများက ပြန်ကြားရေးအသစ် ဖြစ်နိုင်သနည်း။

ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပတ်သတ်သော မေးခွန်းများ - အတိအကျအားဖြင့် ဘာသာစကားနှစ်မျိုး ပါဝင်သည့် ပညာရေးကို အသုံးပြုရန် ကျွန်ုပ်တို့ မည်သည့်အတွက် ကြောင့် ပြောနေရပါသနည်း။ ၁) လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှု ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း၊ ၂) စီးပွားရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း၊ ၃) ပညာရေးဆိုင်ရာ ဦးတည်ချက်များ၊ လိုလားမှုများ၊ မျှော်လင့်ထားသည်များနှင့် အတွေ့အကြုံများ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ယခု လုပ်ငန်းနယ်ပယ် သုံးခု ကို အတွင်းလူ အမြင် နှင့် အပြင်လူအမြင်တို့ ခွဲခြားမြင်နိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းစဉ်များ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပေးရာတွင် အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ နယ်ပယ်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသား ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ပညာရေး မူဝါဒ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် အတွက် ပါဝင် လုပ်ဆောင်သူများ ထံမှ ကတိကဝတ်ရရှိ ရန်ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ လုပ်ငန်းနယ်ပယ် သုံးခုသည် မေးခွန်းဟူသော အမျိုးအစားကို တည်ဆောက်ရန် အတွက် အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှ တဖန် အောက်ပါ အရင်းအမြစ်များ နှင့် သက်ဆိုင်သော စာရွက်စာတမ်း နမူနာထုတ်ပေးခြင်းဖြင့် အခင်းအကျင်း တစ်ခုစီအတွက် သတင်းအချက်အလက်များပြန်လည် ပေးပါသည်။ ၎င်းတို့ဖြင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော သုတေသန နှင့် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော မူဝါဒများကို အသိပေး အကြောင်းကြားရန်တို့အတွက် အထောက်အထားကို အခြေခံထားသော သတင်းအချက်အလက်များ ထုတ်ပေးရန်ဖြစ်သည်။

- **ဥပဒေ စာသားများ** - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပညာရေး အက်ဥပဒေ၊ နိုင်ငံသားခံယူခွင့် (လုပ်ဆောင်မှုများ အတွက် မည်သည့်အလုပ်များ ကိုခွင့်ပြုထားသနည်း ဟူသော မေးခွန်းကို ဖြေရန် ဖြစ်သည်။)
- **ဗဟိုအုပ်ချုပ်မှုစနစ်** - ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန (သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ ကျောင်းသုံးဖတ်စာအုပ်များ၊ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ)၊ ယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီးဌာန (တိုင်းရင်းသားအရေး၊ ပြည်တွင်းရေး)၊ ဘာသာစကားအပိုင်းတွင် ထိပ်ဆုံးမှ အရေးပါသော အဖွဲ့အစည်း အဆောက်အဦများ (NL as L2) --- ပညာရေး ဌာနများ၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများဆိုင်ရာ ဌာနများ၊ ဒေသတွင် ကျောင်းများ၊ ကျောင်းအုပ်ကြီးများ နှင့် ဆရာဆရာမများ (၎င်းလုပ်ဆောင်မှုများအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ နှင့်ပတ်သက်သည့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်များ အတွက် မေးခွန်းများကို ဖြေရန် ဖြစ်သည်။)
- **အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်** - ဘာသာရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ အလုပ်သမားရေး စသည် (အထက်တွင်ဖော်ပြပြီးသည့်အတိုင်းဖြစ်သည်။)

- ဗဟိုအုပ်ချုပ်မှုလျှော့ချသော စနစ် (လက်အောက်ခံအဖွဲ့အစည်းများသို့ အာဏာခွဲဝေပေးသော စနစ်) - ခရိုင်စာတတ်မြောက်ရေး၊ ပညာရေးထောက်ပံ့မှု နှင့် ပညာပေးဌာနများ၊ တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့များ (မည်သည်တို့ကို စိတ်ချယုံကြည်စွာ ပို့ချနိုင်သနည်း ဟူသော မေးခွန်းကိုဖြေရန် ဖြစ်သည်။)
- နိုင်ငံပေါင်းစုံ အဖွဲ့ အစည်းများ - ဒေသဆိုင်ရာ ဘာသာစကား ဌာန (RELC)၊ အာဆီယံ (ASEAN)၊ ကမ္ဘာ့ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများ၊ NGO များ။
- စာနယ်ဇင်း - ပုံနှိပ်တိုက်နှင့် အခြား သတင်းဌာနများ
- ပညာရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ - မဟာဘွဲ့ စာတမ်းများ၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားသည့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အလုပ်များ

လိုက်နာရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

က) စားပွဲထိုင် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း - အဓိကကျသော စာပေများ အပါအဝင် ပညာရေးနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ အလေ့အကျင့်များနှင့်ဆိုင်သော စာရွက်စာတမ်းများ၊ ပညာရေး နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး အဆောက်အဦများ နှင့်ဆိုင်သော စာရွက်စာတမ်းများ၊ လူမှုရေးနှင့် ညီညွတ်မှုတူမှုရှိခြင်းနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်ရေးတို့ နှင့်ဆိုင်သော စာရွက်စာတမ်းများ နှင့် ဓလေ့ထုံးစံ ကွဲပြားလျက်ရှိသော ဘာသာစကား အနည်းစုနှင့် တိုင်းရင်းသားများအတွက် ပညာရေး နှင့်ဆိုင်သော စာရွက်စာတမ်းများကို ကောက်ယူခြင်း နှင့် ကျယ်ပြန့်စွာပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း။

ခ) နေပြည်တော် နှင့် ရန်ကုန်သို့ ကနဦးလာရောက်မည့် ခရီးစဉ် နှင့်တကွ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မည့် သူများ၊ အဓိက သတင်းအချက်အလက်များပေးမည့်သူများ နှင့် အင်တာဗျူးများ ဆောင်ရွက်ရန် လည်း ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး တစ်ခု နှစ်ခု သို့သွားမည့် ခရီးစဉ်၊ အခြား စာရွက်စာတမ်းများ ပြုစုခြင်း၊ ထပ်ဆောင်း သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ခြင်း နှင့် နောင်ခရီးစဉ်များအတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း များဆောင်ရွက်ရမည်။

ဂ) နောင် ခရီးစဉ်များတွင် ဒေသဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်များ၊ ကျောင်းအုပ်ကြီးများ အပါအဝင် ပိုမို နက်နဲသော အင်တာဗျူးများနှင့် အချက်အလက်ကောက်ခံမှုများ ပြုလုပ်ဖြစ်စေရန် ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

ဃ) ကနဦးတွေ့ရှိချက်များ၊ သရုပ်ခွဲခြင်းများ နှင့် အကြံပြုချက်များကို မျှဝေခြင်း နှင့် အစီရင်ခံစာ ပြင်ဆင်ခြင်း။

င) ဘာသာစကားပါဝင်သည့် ဘက်စုံလွှမ်းခြုံနိုင်သော ပညာရေး စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် မူဝါဒ များနှင့် စပ်လျှဉ်း၍ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး ထောက်ပံ့ပေးသော လုပ်ငန်းကို ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် အပြီးသတ် အကောင်အထည် ဖော်ခြင်း။

ကျမ်းကိုး

Bradley, D. (1997) Tibeto-Burman languages of the Himalayas, *Papers in South East Asian linguistics*, 14, pp. 1–71; Canberra: Pacific Linguistics, Australian National University.

Burling, R. (2003), "The Tibeto-Burman languages of northeast India". Pp 169–191 in Graham Thurgood and Randy LaPolla, *Sino-Tibetan Languages*, London: Routledge.

Lewis, P. (2009), *Ethnologue: Languages of the World*, 16th edition. Dallas, Tex.: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com/>.

Government of the Union of Myanmar, Ministry of Education (2004), *Development of Education in Myanmar*, Sept.

<http://www.ibe.unesco.org/International/ICE47/English/Natreps/reports/myanmarocr.pdf> Accessed 28 November 2012.

Appendix 2: Organizations and offices consulted for the LESC Myanmar Initiative

Position/ Office
Asian Development Bank
AusAid
Australian Embassy
Be Lin Township
British Council
CDTC, Mudon Township
Chief Education Advisor to the President/Special Advisor to Myanmar Peace Centre
Chin Association for Christian Communication
Comprehensive Education Sector Review
Consulting in International Development
DBE 1,2 and 3
Department of Social Welfare
Department of Social Welfare, Malwlamyine
Dept of Higher Education
Dept. of Basic Education No.1
Dept. of Basic Education No.2
Dept. of Basic Education No.3
Dept. of Education Planning and Training (DEPT)
Dept. of Law, Yangon University
Dept. of Myanmar Education Research Bureau
Dept. of Planning and Training
Dept. of Social Welfare, Naypyitaw
District Education Office, Mawlamyine

District Education Office, Thahton

East Ahlu Primary School, Be Lin Township

East Asia and Pacific Regional Office, UNICEF and UNICEF New York

---

Education and Health Consultant

Education College

Education College, Mawlamyine

Education College, Myitkyina

Education College, Phaon

Education College, Taungyi

Education Promotion Implementation Committee (EPIC)

Embassy of the Republic of the Union of Myanmar

EPIC Education

Government Language Committee

High School, Shan Village, Thahton Township

Institute of Education, MoE

International consultant

International Language Business Centre

Japan International Cooperation Agency

Kachin Language and Literacy Group, Myitkyina

Karen Education Department

Karen Language and Literacy Group, Mawlamyine

Kayah Language and Literacy Group

Kayan Literature and Culture Group

KED

KIO (Kachin Education Initiative group)

KNU-KNLA(Myawaddy)

Kwe One Post Primary School, Mudon Township

Kyone Ka Tote Primary School, Thanphyuzayut Township

La Mai, Yay Township

Literacy Department, Mawlamyine EC

Ministry of Education

Ministry of Foreign Affairs

Mon Language and Literacy Group

Mon National Education Committee

Mon State Education Office, Malwlamyine

Mon State Government

Mudon Township

Myanmar Education Research

Myanmar Literacy Center

Myanmar Peace Center

Naing Lalar Middle Village, Thahton Twonship

National Advisor

National Edu Law Team Leader

Nit Kaing Primary School, Thanphyuzayut Township

National Network for Educational Reform

No.1 Middle School, La Mai, Yay Township

No.1 Sein Taung, Mudon Township

Nyein Foundation

Palaung Language and Literacy Group

Parliament (three houses)

Point B

Pyoepin Programme, British Council

Sagaing University of Education

Save the Children, Pyopin, Shalom

Shan Language and Literacy Group

Shan, Kachin, Kayin, Mon, Chin

SIL International & Payap University

Smile Education Training Institute

SOAS University of London

State Pao Language and Literacy Group

Swinburne University

Thahton Township

Thanphyuzayut Township

Thar Yar Kone, Thahton Township

Thaw Ka Pa Ra Hi Ta, Belin Township

The National Assembly Office of Vietnam

UNESCO

UNICEF

UNICEF - Vietnam

UNICEF-Yangon

UNICEF-Mawlamyine

Universit of Vienna

University for the Development of the National Races of the Union (UDNR), Sagaing

---

University of Amsterdam

University of Victoria - Canada

University of Yangon

University of Yangon Department of Law

Wai Yar Hai Basic Primary School, Yay Township

West Yangon University

World Vision

Yangon Institute of Education

Yangon University of Education

Yay Township

Appendix 3: Agenda Mae Sot Facilitated Dialogue

Language Rights. Language Planning. Language Policy. Language Education

Eastern Burma Community Schools

Facilitated Dialogue under the auspices of
the UNICEF Peacebuilding, Education and Advocacy
Program; Language Education and Social
Cohesion Initiative

Dates: 12, 13, 14 February 2014

Location: Mae Sot, Thailand

Facilitator and Chair: Professor Joseph Lo Bianco

ကြိုဆိုသည်

ยินดีต้อนรับ

Welcome

Aims and Objectives

To collectively debate, draft and adopt a consensus position on the aims and content of language policy, such as a position paper or declaration, and related media and public statements.

To deepen understanding of the forms and possibilities of language planning for fostering peace and justice.

To enhance and improve the educational lives of children, supporting their learning of ethnic languages, the Union language and English.

To identify, define and examine issues that must be tackled to foster effective language planning.

To encourage consensus on action, research and teaching required for socially just, educationally effective language planning.

Further develop our working knowledge of MLB-MLE with an eye at developing a pan-ethnic policy document on 'ethnic education'.

Agenda, Day One Wednesday, 12 February 2014

FOCUS: LANGUAGE PROBLEMS AND ISSUES

We will be discussing our challenges in multilingual education, literacy, preserving endangered languages and influencing Myanmar/Burma policy development.

SESSION	TIME	ACTIVITY	FORMAT	DETAIL
	AM 9:00-9:30	Official Opening	Speeches of Welcome	Ambassador of Canada Founder of School Scott O'Brien
#1	AM 9:40-10:30	<ul style="list-style-type: none"> • Self-presentations • Introduction to Workshop • Icebreaker • Visioning Exercise • Expectations for Friday 	Facilitator presentations to whole group with translation World Café Tables with hosts	<ul style="list-style-type: none"> • Child: 2014 • PowerPoint # 1: Facilitation & Dialogues • PowerPoint # 2: Methods • PowerPoint # 3: Our Agreement
BREAK	AM 10:30-10:45	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#2	AM 10:45-12:00	Language Problems Language Issues	Facilitator presentation: whole group Brainstorming General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> • PowerPoint # 4: Language planning and policy • Facilitator: EBCS LP model; components of a LP
LUNCH	PM 12:00-1:00	Lunch	Lunch Hosts and Facilitators to Organise PM activities	Lunch
# 3	PM 1:00-2:45	Write Policy preamble	At tables with hosts	Child: 2026
BREAK	PM 2:45-3:00	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
# 4	PM 3:00-4:00	Language Planning and Language Policy What can the community do? What can officials do? What can schools do?	Storyboarding language problems/ issues with hosts at tables	Converting language issues/problems into a narrative. Organise and classify language problems. Tables to work on sets of problems.
# 5	PM 4:00-4:30	Wrap Up	Facilitator to Summarise Day and Plan Day 2	PowerPoint # 5: Community/Expert/ Official
DINNER	PM 5:00-6:30	Dinner	Dinner	Dinner

Agenda, Day Two Thursday, 13 February 2014

FOCUS: LANGUAGE POLICY AND PLANNING

We will be building on the problems and issues raised on day one to write a consensus statement and model language policy. We will focus on multilingual education in schools and classrooms; multilingualism in the community; how children think and develop in more than one language.

SESSION	TIME	ACTIVITY	FORMAT	DETAIL
#6	AM 9:00-10:30	<ul style="list-style-type: none"> Input on bilingualism in education and society 	Facilitator presentation Q/A	<ul style="list-style-type: none"> Power Point # 6: Mother Tongue, Bilingual Education, Language Learning
BREAK	AM 10:30-10:45	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#7	AM 10:45-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Merge Table LP drafts Extend from Preamble to Goals of Policy 	General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> Working with Day One records
LUNCH	PM 12:00-1:00	LUNCH	LUNCH Hosts and Facilitator meet	LUNCH
#8	PM 1:00-2:45	<ul style="list-style-type: none"> Begin Full merge of policy draft 	General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> Display developing policy position
BREAK	PM 2:45-3:15	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#9	PM 3:15-4:45	<ul style="list-style-type: none"> Complete model policy draft Present to whole group 	With hosts at tables In whole group session led by facilitator	<ul style="list-style-type: none"> Presentations from hosts or table reporters
DINNER	PM 5:00-6:30	Dinner	Dinner	Dinner

Agenda, Day Three Friday, 14 February 2014

FOCUS: LANGUAGE PROMOTION AND DISSEMINATION

We will aim to adopt a model language policy statement, to prepare a public declaration on this statement to promote it with government, local and international community organisations.

SESSION	TIME	ACTIVITY	FORMAT	DETAIL
#10	AM 9:00-10:30	Finalizing and agreeing policy	Reports Debate and decision making	<ul style="list-style-type: none"> Reviewing policy Reflecting on effect on children
BREAK	AM 10:30-10:45	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#11	AM 10:45-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Preparation of Media Announcement Preparation of Declaration 	Facilitator led whole group and at tables with hosts	<ul style="list-style-type: none"> State level differences and variation: what more needs to be done? Local level and site specific policy and training?
LUNCH	PM 12:00-1:00	LUNCH	LUNCH	LUNCH
#12	PM 1:00-2:45	Anticipating government reaction	Open discussion about achievement and next steps: facilitator led	<ul style="list-style-type: none"> Sharpening our arguments What research is needed? Alliances and collaboration
BREAK	PM 2:45-3:00	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#13	PM 3:00-4:00	Rehearsing public presentation	Possible simulation	
#14	PM 4:00-4:30	Wrap Up, Future Action	Facilitator to Summarise	<ul style="list-style-type: none"> What are problems we haven't dealt with? What is missing? Go public? How?
DINNER	PM 5:00-6:30	Dinner	Dinner	Dinner

Appendix 4:

MINE press release

(English and Myanmar versions)

“Its MINE”: Indigenous groups claim their rights through new network for education in Myanmar.

The Myanmar/Burma Indigenous Network for Education – MINE – was launched on Friday 21st February, International Mother language day. An ethnic education seminar hosted by the Karen Teacher Working Group (KTWG) in Mae Sot from 12–14 February led to the creation of MINE. The seminar was facilitated by Dr Joseph Lo Bianco, Professor of Language and Literacy Education University of Melbourne and a consultant and expert in Language and Peace building. Ethnic education leaders from 22 organisations attended, with 12 different ethnic groups represented. *“I am very encouraged by the level of enthusiasm of the group and the cooperation and participation in exploring different ways to preserve and promote our mother tongue language,”* said Lway Naw Chee, MINE Spokesperson.

A Declaration for Ethnic Language and Education was drafted during the meeting and will be released shortly. The Declaration and a key objective for MINE is promoting Indigenous language rights in schools and beyond. Although the promotion of Indigenous language rights is at the heart of MINE, the network also recognises the importance of education in Burmese and English language and is seeking a Tri-lingual language policy for the Union. *“MINE is an exciting development for us. We have struggled for our language and culture rights for so long and without success. Now with MINE we have the support of our other Indigenous brothers and sisters,”* a MINE member said. *“Recognizing our language and culture rights is important to us, but is also essential if there is going to be peace and stability in Myanmar/Burma,”* added Saw Kapi, a spokesperson for MINE.

Individual ethnic groups have been struggling for their language and cultural rights for many years inside Burma. Each group has a different experience about education, unique in their area, but there are also many common experiences amongst the groups. *“With MINE we can share our experiences and work together across different Indigenous groups. We will work together to advocate for culturally appropriate education for our children. Most importantly, schooling for our children in their own languages,”* said Naw Ler Htu, KTWG Chairperson and MINE member. *“International research clearly shows that Mother tongue based education in the early years of school is essential for children to learn well. It promotes better learning across all school subjects, keeps children in school and improves quality of second and third language acquisition,”* said Saw Kapi. *“Children learn best in all subjects and are more engaged when taught in their mother tongue. If children have a strong base in their own languages, they can master other languages, such as Burmese and English, when these are introduced, initially as subjects and later as languages of instruction,”* he added.

Although there are some small changes happening in certain parts of the country, the current official government policy does not allow learning in the mother tongue or use of mother tongue in the delivery

of government services more generally. *“MINE would like to work with the government and the international community in Myanmar/Burma to see this change. We would like the official government policy to allow our children to access culturally appropriate and MTB-MLE (mother tongue based, multi-lingual education) and access to services in our mother language. Our aim is to ensure that ethnic school children have the right to mother tongue education and to establish a tri-lingual education system in our country, where diverse ethnic nationalities co-exist,”* Saw Kapi said.

On International Mother Language Day, MINE is calling for:

- Comprehensive language planning to support preservation of Indigenous languages and improve learning of Burmese and English by indigenous people.
- A tri-lingual education system in our country, promoting the language of the Union and English along with the Indigenous group’s mother tongue.
- Indigenous children to have the right to education in their mother tongue.
- The right for ethnic school children to be taught using an inclusive curriculum, which values their own culture.
- Indigenous language studies and departments to be available at the University level.
- Research and resources to help develop mother languages so they can be used to teach a variety of subjects.
- The right for Indigenous people to produce their own culturally appropriate curriculums and to produce texts in their own language for use in schools.
- The inclusion of Indigenous language and culture rights in the Constitution.

Contact:

Saw Kapi

Email: sawkapi@gmail.com

Lway Naw Chee

Phone: Myanmar: +95821759214

Thailand: +66821759214

Hold for release until Friday 21st February – International Mother Language Day

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မိခင်ဘာသာစကားနေ့ ဖြစ်သော ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၁ ရက်နေ့ ထိ ထုတ်ပြန်ရန် ဆိုင်းငံ့ထားခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအဖွဲ့ များမှ မိမိတို့ ပညာရေးအတွက် အခွင့်အရေးများကို ကွန်ယက်အသစ်တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် တောင်းဆိုကြပြီး ထိုကွန်ယက်မှာ MINE ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဌာနေ တိုင်းရင်းသားများ ပညာရေးကွန်ယက် (MINE) အဖွဲ့ ကို သောကြာနေ့၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၁ ရက်နေ့ ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မိခင်ဘာသာစကားနေ့ တွင် စတင်ဖွဲ့ စည်းခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားပညာရေး နှီးနှောဖလှယ်ပွဲကို ကရင်ကျောင်းဆရာများအသင်း (KTWG)မှ ဦးဆောင်ပြုလုပ်ပြီး မဲဆောက်မြို့တွင် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့ မှ ၁၄ရက်နေ့ ထိ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် MINEအဖွဲ့ ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။ ဤနှီးနှောဖလှယ်ပွဲအား မဲလ်ဘုန်းတက္ကသိုလ်တွင် ဘာသာစကားနှင့် စာပေပညာရေး ပါမောက္ခ၊ ဘာသာစကားနှင့် ငြိမ်းချမ်းခြင်းတည်ဆောက်ရေး၌ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ ပညာရှင်ဖြစ်သူ ဒေါက်တာဂျိုးဇက်ဖ်လီဘီးယန်းကိုမှ ဦးဆောင် တင်ဆက်သွားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအား တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ၁၂ မျိုးကို ကိုယ်စားပြုသော အဖွဲ့ အစည်း ၂၂ ဖွဲ့ မှ တိုင်းရင်းသားပညာရေးအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်များမှ တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ "ဒီနှီးနှောဖလှယ်ပွဲတက်ရောက်ပြီး နောက်ပိုင်းမှာ အဖွဲ့ ဝင်အားလုံးက ကိုယ့် မိခင်ဘာသာစကား ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ဖို့ အတွက် နည်းမျိုးစုံ စဉ်းစားပြီး တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆွေးနွေးတာကိုတွေ့ရတာ အားတက်လာတယ်။" လို့ နောင်တောင်း ပရဟိတ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း(ဟိုပုံး)မှ ပအိုဝ်း ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးမှ ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဤဆွေးနွေးပွဲအတွင်း တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ကြေညာစာတမ်းကို အကြမ်းပြုရန်ခံခဲ့ပြီး ၎င်းကို မကြာခင်မှာ ထုတ်ပြန်နိုင်မှာဖြစ်ပါသည်။ ဤကြေညာစာတမ်းနှင့်အတူ MINE အဖွဲ့ ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ စာသင်ကျောင်းနှင့် ပြင်ပနယ်ပယ်များတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ခြင်းမှာ MINE အဖွဲ့ ၏ အဓိကဗဟိုချက်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ သော်ငြားလည်း MINE ကွန်ယက်အနေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာဘာသာနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားသောပညာရေး၏ အရေးပါပုံကိုလည်း သိရှိနားလည်ထားပြီး ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတော်အတွက် ဘာသာစကားမျိုးစုံပါဝင်သော ပညာရေးအား တောင်းဆိုနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ "MINE အဖွဲ့ကို ဖွဲ့ စည်းလိုက်နိုင်ခြင်းက ကျွန်တော်တို့ အတွက် စိတ်လှုပ်ရှားစရာ တိုးတက်မှု တစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့ တွေ မိမိတို့ ရဲ့ ဘာသာစကားနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးအတွက် အောင်မြင်မှု မရသေးပဲ ရုန်းကန်တောင်းဆိုလာတာ ကြာခဲ့ပါပြီ။ အခုတော့ MINE နှင့်အတူ ဌာနေတိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကို မောင်နှမများရဲ့ အတူတကွ ပံ့ပိုးမှုတွေ ရရှိလာပါပြီ" လို့ MINE အဖွဲ့ ၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ စောကပီမှ ပြောဆိုခဲ့ ပါသည်။ "ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်း ကျွန်တော်တို့အတွက် အရေးကြီးပါသည်။ ဒီလိုတရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုရရှိရေးအတွက်လည်း မရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်ပါပဲ" ဟု သူက ထည့်သွင်းပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားတစ်ဖွဲ့ ချင်းစီမှ မိမိတို့ မိခင်ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေရဆဲဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ ချင်းစီ၌ မိမိတို့ ဒေသအလိုက် ပညာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မတူကွဲပြားသော အတွေ့ အကြုံကိုယ်စီရှိသော်ငြားလည်း အခြေအနေ တော်တော်များ များတွင် ဘုံတူညီချက်များကိုလည်း တွေ့ ရှိရပါသည်။ "MINE နှင့် တကွ မတူညီတဲ့ တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့ အမျိုးမျိုးကြားမှာ အတွေ့ အကြုံ၊ ဗဟုသုတတွေကို ဖလှယ်ရင်း ကျွန်မတို့ အတူလက်တွဲ ဆောင်ရွက် သွားနိုင်မှာပါ။ ကျွန်မတို့ ကလေးသူငယ်တွေရဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနဲ့ သင့်လျော်တဲ့ ပညာရေးဖြစ်ဖို့ ရန်အတွက်လည်း အတူ လှုံ့ဆော်အသိပေးသွားမှာပါ။ ပိုအရေးကြီးတာကတော့ ကလေးတွေ သင်ကြားနေတဲ့ စာသင်ကျောင်းတွေမှာ သူတို့

မိခင်ဘာသာစကားနဲ့ ဖြစ်ဖို့ ပါပဲ။" လို့ KTWG၏ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်သူ နော်လယ်ထူးမှ ဆိုခဲ့ပါသည်။

"အခြေခံပညာသင်ယူစဉ်ကာလတွင် ကျောင်း၌ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် အခြေပြုသော ပညာရေးနှင့် ဘာသာစကားမျိုးစုံပါဝင်သော ပညာရေး (MTB-MLE) မှာ ကလေးများကျောင်းတွင် ပညာသင်ယူနိုင်မှု စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ပေးကြောင်း နိုင်ငံတကာ သုတေသနပြုချက်များတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် ဘာသာရပ် အားလုံးတွင် ကလေးများ သင်ယူမှုနှင့် ကျောင်းနေပျော်ရွှင်မှု အားကောင်းလာစေရန်သာမက ဒုတိယ နှင့် တတိယဘာသာစကားသင်ယူမှု စွမ်းရည်ကိုလည်း မြှင့်တင်ပေးစေနိုင်မယ်" လို့ စောကပီမှ ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ "တိုင်းရင်းသား ကလေးငယ်များကို ဘာသာရပ်များအား မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားသောအခါတွင် ပိုမိုစိတ်ဝင်စားလာပြီး အကောင်းဆုံးသင်ယူမှုရရှိမည်။ ကလေးများသည် မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် အခြေခံအုတ်မြစ် အားကောင်းမယ် ဆိုရင် အခြားဘာသာစကားများဖြစ်သော မြန်မာနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားစသည်တို့ကို အစပိုင်းမှာ ဘာသာရပ်အနေနှင့် သင်ကြားပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် သင်ကြားမှု မကျင့်အနေနဲ့ကျွမ်းကျင်စွာ ကျော်လွှားသင်ယူနိုင်ပါလိမ့်မယ်" လို့ သူက ထည့်သွင်းပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အချို့ နေရာဒေသများတွင် အပြောင်းအလဲ အနည်းငယ်ရှိနေသော်ငြားလည်း လက်ရှိအာဏာပိုင် အစိုးရပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့မှ အစိုးရပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုခြင်းနှင့် မိခင်ဘာသာစကား သင်ယူမှုကို ခွင့်ပြုမှုမရှိသေးပါ။ MINE အဖွဲ့ အနေနှင့် ဌာနတိုင်းရင်းသား ကလေးငယ်များအနေနှင့် ၎င်းတို့ ၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သင့်လျော်ကိုက်ညီမှုရှိသော ပညာရေးကို မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ရရှိသင်ကြားနိုင်ရန် အစိုးရ ပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့မှ တရားဝင်ခွင့်ပြုပေးရန် လှုံ့ဆော်နေလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ရရှိနိုင်ရေးအတွက်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ "ကျွန်တော်တို့ ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ တိုင်းရင်းသားကလေးများ မိခင်ဘာသာ စကားဖြင့် သင်ကြားနိုင်မည့်အခွင့်အရေးကို ရရှိရန်၊ မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားများ အတူတကွ နေထိုင်သည့် ဒေသများတွင် ဘာသာစကားမျိုးစုံပါဝင်သော ပညာရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ်လာရန် သတ်မှတ်ရန်ဖြစ်သည်" လို့ စောကပီမှ ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာမိခင်ဘာသာစကားနေ့ တွင် MINE အဖွဲ့မှ တောင်းဆိုချက်များမှာ

1. ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ ဘာသာစကား ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုကို အထောက်အပံ့ပေးပြီး ထိုတိုင်းရင်းသားများ မြန်မာဘာသာနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသင်ယူမှုကို တိုးမြှင့်ပေးနိုင်သော ဘက်စုံလွှမ်းခြုံနိုင်သည့် ဘာသာစကားအစီအစဉ်ရေးဆွဲရေး။
2. ဘာသာစကားမျိုးစုံပါဝင်သင်ကြားသော ပညာရေးစနစ်၊ ပြည်ထောင်စုဘာသာစကားမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ဌာနတိုင်းရင်းသားမိခင်ဘာသာစကားနှင့်အတူ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို မြှင့်တင်ခြင်း နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း ဖြစ်ပေါ်လာရေး။
3. ဌာနတိုင်းရင်းသားကလေးများမှ ပညာရေးကို မိခင်ဘာသာစကားဖြင့်ရရှိနိုင်သော အခွင့်အရေးရရှိရေး။
4. ဌာနတိုင်းရင်းသား ကျောင်းနေကလေးသူငယ်များကို မိမိတို့ ၏ယဉ်ကျေးမှုအား တန်ဖိုးထားအရင်း တည်၍ ပါဝင်လွှမ်းခြုံမှုရှိသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဖြင့် သင်ကြားနိုင်သော အခွင့်အရေးရသရရှိရေး။
5. ဌာနတိုင်းရင်းသားဘာသာစကား လေ့လာမှုများနှင့် ဌာနများကို တက္ကသိုလ်အဆင့်အထိ ထားရှိနိုင်ရန်။
6. မိခင်ဘာသာစကားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပံ့ပိုးပေးသော သုတေသနပြုမှုများနှင့် အရင်းအမြစ်ပြုစုနိုင်ရေး။ သို့မှသာလျှင် ၎င်းတို့ ကို ဘာသာရပ်အမျိုးမျိုး သင်ကြားရာတွင် အသုံးပြုနိုင်ရေး။
7. ဌာနတိုင်းရင်းသားများမှ မိမိတို့ ယဉ်ကျေးမှုအရကိုက်ညီမှုရှိသော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းထုတ်ဝေခြင်း နှင့် စာသင်ကျောင်းများတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် ပြုစုထားသော ဖတ်စာအုပ်များကို ထုတ်ဝေနိုင်သော အခွင့်အရေးရရှိနိုင်ရေး။
8. ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် ပါဝင်ထည့်သွင်းနိုင်ရေး။

ဆက်သွယ်ရန်။

ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ

စောကပီ (Salween Institute)

ကရင်/မြန်မာအင်္ဂလိပ်

+959250443130 (မြန်မာ), +66861887698 (ထိုင်း)

sawkapi@gmail.com

ယာယီအလုပ်မှုဆောင်အဖွဲ့ ဝင်များ။ ။

နော်ဇော် (ကချင်အမျိုးသား ပညာရေး ကော်မတီ)

ကချင်/ မြန်မာအင်္ဂလိပ်

+959250193687 (မြန်မာ), +66896741760 (ထိုင်း)

azet86@gmail.com

လွေးနော်ချီး (တအာင်း ကျောင်းသားနှင့် လူငယ်အစည်းအရုံး)

တအာင်း/ မြန်မာအင်္ဂလိပ်

lwaynawchee@gmail.com

+95821759214 (မြန်မာ) +66821759214 (ထိုင်း)

စိုင်းထွန်းအေး (ရှမ်းပြည်နယ် ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဖောင်ဒေးရှင်း)

ရှမ်း/ မြန်မာအင်္ဂလိပ်

+95 9250257023 (မြန်မာ)

99stars2011@gmail.com

ခွန်းဘူးရယ် (ကရင်နီအမျိုးသား ပညာရေး ကော်မတီ)

ကရင်နီ/ မြန်မာအင်္ဂလိပ်

soduya@gmail.com

ဦးမောင်ဟန် (နောင်တောင်း ပရဟိတ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း - ဟိုပုံး)

ပအိုဝ်း/ မြန်မာအင်္ဂလိပ်

khunkhamko252@gmail.com

Appendix 5: Ethnic Languages and Education Declaration (MINE) (English and Myanmar versions)

Myanmar/Burma Indigenous Network for Education

Released June 15 2014

1. Preamble

The Myanmar/Burma Indigenous Network for Education was established during an Ethnic Education Seminar convened by the Karen Teacher Working Group as part of the Eastern Burma Community Schooling Project, between 12–14 February 2014.

The seminar was attended by sixty four people from 22 organizations interested in education and language rights, with twelve ethnic national groups from across Myanmar/Burma represented. By the end of the seminar, participants reached a consensus on this Declaration that covers ethnic education and language rights and propose a language policy for implementation in Myanmar/Burma. The groups represented were:

- (1) Mon National Education Committee, MNEC
- (2) Karen Education Department, KED
- (3) Karen Teacher Working Group, KTWG
- (4) Karen Women's Organization, KWO
- (5) Karen Refugee Committee Education Entity, KRCEE
- (6) Karenni Education Department, KnED
- (7) Kayan New Generation Youth, KNGY
- (8) Rural Development Foundation for Shan State, RDFSS
- (9) Shan Women's Action Network, SWAN (10)Shan State Development Foundation, SSDF
- (11) Gawng Loe Mu: 3 Mountains, Wa
- (12) Pa-Oh Literature and Culture Committee (Taungyi)
- (13) Akha Literature and Culture Committee
- (14) Pa-Oh Monastic Education (Hopone)
- (15) Shannan Education Networking Group, SENG
- (16) Lahu Women's Organization, LWO
- (17) Ta'ang Student & Youth Organization, TSYO
- (18) Kachin Independence Organisation Education Department, KIO-ED

- (19) Kachin National Education Committee, KNEC,
- (20) Eastern Naga Development Organization, ENDO
- (21) Spring of Love, Akha
- (22) Wa Youth Forum

In this Declaration, MINE recognizes the importance of multilingual education in Myanmar so that the diverse ethnic nationalities can maintain their mother tongue, but also prosper in the wider society and in the regional and global community by learning the language of the Union and English. MINE agrees with UNESCO's three guiding principles held in its Education in a Multilingual World (2003) paper, namely: "mother tongue instruction" to improve the quality and outcomes of education by building schooling on the knowledge and experience of learners; "bilingual and or multilingual education" to promote social and gender equality in public education; and "intercultural education" to encourage understanding between various population groups.

In this Declaration, MINE describes the current situation of schooling for Indigenous children and youth in remote, ethnic nationality areas of Myanmar/Burma and then sets out a framework of recommended actions to be taken.

2. Context

The over 60 million citizens of Myanmar live in one of the world's most diverse countries. Ethnologue estimates there are 116 living languages in Myanmar representing five language families: Sino-Tibetan, Austro-Asiatic, Tai-Kadai, Indo-European, and Austronesian. Although there are a lack of current and reliable figures pending the coming census, it is estimated that over one third of the population speaks a mother tongue other than the language of the Union, Myanmar. Despite this, Myanmar language has the institutional support of the education system and national laws, and is used as medium of instruction in the national education system throughout the country, even in areas where primarily indigenous languages are spoken.

The schooling situation in Myanmar/Burma is complex and as diverse as its ethnic make-up. The government school system exists in some but not all ethnic areas, usually in or near to towns. Schooling in remote areas, where available, is mostly run by the community, religious institutions or non-state actors. Where there has been conflict with the Burma Army, there are less likely to be government schools, although this is changing during the current transitional/ceasefire period as more government schools are opened. In territories administered by ethnic non-state actors, the language of instruction and the texts used are usually in the local mother tongue language. Otherwise, the language of instruction and the texts are in Myanmar.

2.1 Global Situation

Over the past decades, there is growing international consensus towards indigenous rights in general and indigenous education rights in particular. The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples states that Indigenous people should be able to practice their cultural traditions and use their languages in education and should not be forced into assimilation (Article 14, UNDRIP 2008). The

Barcelona Declaration on Universal Linguistic Rights under UNESCO supports all language communities to maintain their languages, educate their children and develop their culture.

2.2 Regional Situation

In the South East Asian Economic Outlook by the Organization of Economic Cooperation and Development (OECD 2012) Myanmar lags behind other ASEAN states in trade, health and education as one of the poorest countries in the region.

ASEAN has adopted a language policy making English the official working language of the Association. In 2014, Myanmar takes the rotating chair of ASEAN. For the people of Burma this means that English is becoming even more important. For ethnic minorities this means knowing at least three languages, the mother tongue, Burmese and English, and sometimes the dominant ethnic language in their areas also.

2.3 National Situation

The current Constitution of Myanmar in Chapter 1 at Clause number 28.C, “The Union shall implement free compulsory primary education.” This principle is a basis for future development of education language rights for Indigenous people in Burma. However, the current Constitution does not protect the right to a culturally sensitive education in the “mother tongue”

Myanmar’s Ministry of Education has adopted Education for All Action Plan (2003-2015) aimed at implementing the Millennium Development Goal that every child in the world should “complete a full cycle of basic education of good quality”. As part of Myanmar’s overall “reform agenda” in the past years the Government adopted Comprehensive Education Sector Review (CESR) so that education can raise the “overall level of social and economic development in the country, with a focus on human development”. (Lo Bianco 2013b).

For these goals to be achieved these achievements to be made, education for indigenous groups also needs to be prioritized and urgent action needs to be taken.

The current government education policy and curricula are based on Myanmar language. Indigenous students in government schools who don’t speak Myanmar as a first language struggle to succeed at school. Children learn better when taught in their mother tongue. Furthermore, as the government curriculum reflects the social and cultural values of the Burman majority, Indigenous children are further estranged from curricular content, already made inaccessible because of language barriers.

The National Network for Education Reform (NNER) shares this view. On February 1st, 2014 after its “Ethnic Language Teaching” seminar, NNER stated “children’s mother tongue should be used as the medium of instruction in order for ethnic children to be effective in their studies and balance the teaching of national and international language skills. On March 28th, the NNER rejected a government-drafted education bill. While the bill contains some possibilities for local language, literature and culture inclusion in schools, control over basic education remains at the central level. Decentralization is essential to ensure that key decisions such as for language of instruction and local curriculum, can be made locally so that schooling is responsive to the needs of the children and communities it is meant to serve. The Bill also lists Myanmar as the language of instruction at every school level. If passed in its current form, the

Bill will deny indigenous children a quality education by removing their right to access education in their own mother tongue.

2.3.1 Language of instruction

Indigenous languages are often not permitted to be spoken in the classroom, taught as subjects at school or used as languages of instruction in government schools. While permission has been given to teach local languages out of school hours in a few limited areas, for most Indigenous students in government schools, learning a curriculum whose content is outside their lived experiences and delivered in a language in which they lack fluency is difficult. Children learn much better when taught, especially throughout the primary level, in their mother tongue.

2.3.2 School Texts

Government school textbooks are not produced in mother tongues and are not culturally relevant to Indigenous children. History and culture is taught from a Myanmar Burman perspective. Burman cultural traditions are taught in place of local ones. School children are not taught a range of historical perspectives and cultural traditions that are at play in their lives outside of schools. This devalues indigenous children's cultural identity and limits the potential to understand and appreciate Myanmar's diversity.

2.3.3 Quality of education

Classrooms nationwide lack adequate teaching materials and school facilities. This is even more acute in remote areas. Nationwide, there is also a lack of teaching skills and knowledge that encourages teaching by rote and rigid adherence to curricular texts. Again, this situation is more pronounced in Indigenous areas where inexperienced government teachers lacking local knowledge, language and relationships rely on linear applications of the curriculum without the capacity to adapt it to meet the learning needs of students.

2.3.4 Lack of skilled teachers

The number of qualified and even unqualified teachers is insufficient for large numbers of students resulting in very large classroom sizes. This problem is worse in remote ethnic areas. There is also a shortage of government teachers who can speak ethnic languages in ethnic areas and schools. There is a government internship program, where many teachers come to rural areas for practice and to gain a promotion. When Government teachers are sent to local and ethnic areas they don't understand the languages and culture of the communities, and this results in difficulties for communities, the teachers and a poor quality of education for the children. Teachers must understand the language and the culture in the areas they are working.

2.3.5 Indigenous languages and scripts

Throughout the country there is a plurality of competing and co-existing languages being used in everyday life. This reality, in itself, puts greater stress on smaller language groups needing to cope with larger, more widely used local languages in their areas as well as Myanmar, the language of the Union. Government institutions and services that only accept the use of Myanmar reinforce the preference and prominence

of Myanmar language over other languages. This makes government services inaccessible to many people at the same time diminishing the value of local languages. In this way, Indigenous languages are left to be spoken only at home or in the village with parents and elders. This puts ethnic languages in further danger as they are designated to family and village but not for society at large.

Where Indigenous scripts exist, it is the older generation, and to a much lesser extent the youth, who is usually literate in them. The shift from traditional institutions to formal education means that schooling has taken prominence in terms knowledge transmission to the younger generation. This shift means a change in the content and process of knowledge transmission away from local knowledge and language. Many teachers do not know local languages and scripts and this makes it difficult to be able to teach the children. People need support in language planning to achieve multilingualism in school so children can be educated and languages properly supported.

3. Principles

In the UNESCO position paper, *Education in a Multilingual World* (UNESCO 2003), there are three guiding principles:

- “mother tongue instruction” to improve the quality and outcomes of education by building schooling on the knowledge and experience of learners;
- “bilingual and or multilingual education” to promote social and gender equality in public education; and
- “intercultural education” to encourage understanding between various population groups.

MINE supports these principles and recognizes that for indigenous language and culture to survive and for indigenous peoples to prosper, education must be mother tongue based, particularly in the early years of schooling. It is very important, because students require a multilingual education studying at least three languages, the mother tongue, Myanmar and English beginning with mother tongue facilitating second and third language learning. Mother tongue instruction fosters better learning outcomes for students, as well as better social and cultural outcomes. Research shows the best language to use for minority children is the mother tongue (Kosonen 2005; UNESCO 2003; World Bank 2005), and the evidence from Sri Lanka shows that teaching in the mother tongue improves the literacy of girls, rural students, minorities and the poor (Lo Bianco 2011).

MINE recognizes the importance of multilingual education in Myanmar so that the diverse ethnic nationalities can maintain their mother tongue, but also prosper in the wider society and in the regional and global community by learning the language of the Union and English. Given the recent history of conflict between the Government of Myanmar and ethnic nationality groups, promotion of indigenous languages, identities and cultures through the education system is one of the best ways to ensure peace in Myanmar’s future. MINE is calling for national language policy of multilingualism in which children learn their mother tongue, English and Myanmar as a minimum in schools. MINE is calling for a language policy that ensures that the mother tongue is the language of instruction in early childhood and early grades of school with Myanmar language taught as a subject. Gradually Myanmar language can be included as a language of instruction, but mother tongue should be maintained as language of instruction in some subjects. Then when the child is literate in the mother tongue, Myanmar and English can also be added.

MINE also supports intercultural education as a way of fostering understanding and peace between Myanmar's diverse ethnic groups. This Declaration supports the effort to promote culture and language diversity, with equal treatment of every ethnic language, and education success for all children.

4. Goals and Objectives

MINE calls for the following goals to be included within Myanmar/Burma's national education policy:

- The right to mother tongue education in the earliest years of schooling and continued throughout education.
- The right to learn the Union language of Burmese equally well with the main community of the Union for equal rights to citizenship.
- The right to learn English as the international language and the main language of ASEAN.
- National language planning to promote preservation of ethnic languages and cultures and peace in Myanmar.

The diversity of Myanmar's indigenous groups and their unique situations, means that there should be language and education planning at the top and local levels, with principles that are shared across the country adopted nationally, but then adapted to take account of local differences and needs. The principles of national language planning should engage the entire national community to promote ethnic rights, economic development and peaceful co- existence. The use of mother tongue should be allowed not just in education, but also at all levels of society. This will encourage inclusion and common citizenship, ensuring space for the rights of indigenous people.

Planning needs to capture the diversity of mother tongues in some areas where schools will require instruction in multiple languages. While challenging, the Indian model demonstrates that is possible to have a functioning classroom where two or more languages of instruction are used. This requires multi-lingual teachers, most likely from the local area, who, where necessary, are supported by local language assistants ensuring that all children can learn in their mother tongues.

If the current education policy persists, Indigenous youth will become increasingly marginalized, if not excluded, from accessing a quality education that is the right of every child of Myanmar. A mother tongue based, multilingual education policy is an inclusive one promoting the "Education for All" policy adopted by the Government of Myanmar/Burma.

5. Action

The Government of Myanmar and civil society are working towards wide reaching reforms to education throughout the country. MINE calls for the following actions to be considered and entrenched in national education policy reforms.

5.1 Teaching and Learning

- Improve quality of education through access to mother tongue based, multilingual education
- Local level planning to ensure instruction is available in all students mother tongues
- Support for use of teacher assistants and teaching aides to help students learn Burmese and maintain their mother tongue as they study the national curriculum
- Link English teaching to mother tongue and Myanmar language
- Support training for teachers in ethnic nationality areas in at least three languages – mother tongue, Myanmar and English
- Culturally appropriate education inclusive of local epistemologies, histories and cultural traditions/practices
- Develop an inclusive national curriculum promoting Myanmar's diverse ethnicities, histories, languages and cultures
- Improve teacher capacity through pre-service training and continual professional development for Indigenous areas
- Increase support for and employment of local teachers who can speak and teach Indigenous mother tongue
- Increase learning of Indigenous languages by teachers and recruit native language speakers into teacher training programs
- Develop child-centred learning practices and improve teaching methods in government schools
- Urgent requirement to increase teacher salaries to improve commitment to and quality of teaching while reducing the practice of bribery of students

5.2 Research

- Research to support best practices of mother tongue based multilingual education and language planning
- Establish a national research committee including ethnic representatives and ensure that language policy is one of its priority research areas
- Include the perspectives, stories and achievements of ethnic nationalities in the history curriculum
- Promote research to support the special needs of smaller language groups and vulnerable language communities
- Research to facilitate language planning on Indigenous language scripts and vocabulary development
- Research on common forms of language within existing Indigenous groups and in local areas with diverse languages
- Research exploring strategies of creating opportunities to apply mother language widely in daily life

5.3 Assistance to individual languages

- Fund oral history research and the revitalization and preservation of Indigenous languages in cooperation with older generations
- Assistance for language planning on script and terminology to permit mother tongue teaching across a variety of subject areas

- Support to maintain and promote local names (towns, territories, etc) to strengthen local history and identity

5.4 Advisory Structures

- Form a board of linguistic experts to advise Indigenous education groups
- Advisory structures should include ethnic representatives
- Initiate and support Literacy and Culture committees to develop mother tongue languages

5.5 Ethnic Education Systems

- For the short to medium term at least, maintain existing community and ethnic nationality schools and do not replace them with government schools
- Encourage collaboration between community and ethnic nationality schools and school systems and the government school system to improve education delivery Recognize and support community, religious and non-state actor administered schools
- Allocate budget for teacher stipends and teaching & learning materials for community, religious and non-state actor administered schools
- Support for school management and data collection for community, religious and non- state actor administered schools
- Support for local mother-tongue based curriculum development

5.6 Higher Education

- Indigenous study departments should be established at university level
- Create and support a Department of Indigenous Linguistics and Philosophy
- Create Bachelor and Master's degree programs in linguistics for speakers of indigenous languages
- Grant the right to and encourage publication of indigenous literature

5.7 National Curriculum and Local Flexibility

- A multi-cultural national curriculum promoting harmony amongst all people of Myanmar/Burma and respect for different ethnicities, language and cultural traditions
- Central government to provide only guidance and standard setting with increased management and decision making authority at the State and local level Decentralization of authority over education to the State and local levels so that curriculum and teaching practices are applicable to the local context
- Allowance for and inclusion of local curriculum within the national curriculum (for example, 60% national and 40% local)

6. References

IP&EM, (2012), *Statement of Indigenous Peoples & Ethnic Minorities of ASEAN, Promote and protect rights to land, territory, resources and development of indigenous peoples and ethnic minorities in ASEAN*. <http://www.aippnet.org/home/daily-sharing/1008-statement-of-indigenous-peoples-a-ethnic-minorities-ipaem-of-asean>.

Kosonen, K. (2005). The Role of Language in Learning: What Does International Research Say? In *First Language First: Community-based Literacy Programmes for Minority Language Context in Asia* (pp. 87-95). Bangkok: UNESCO.

Lewis, M. Paul, Simons, Gary F. and Fennig, Charles D., (eds.). 2013. *Ethnologue: Languages of the World, Seventeenth edition*. Dallas, Texas: SIL International.

Lo Bianco, J. (2011), A Friendly Knife? English in the Context of Sri Lankan Language Politics, pp 36-60, in L. Farrell, U.N. Singh and R. A Giri, eds, *English Language Education in South Asia: From Policy to Pedagogy*. Cambridge University Press India.

Lo Bianco, J. (2013a). Documenting language loss and endangerment: Research tools, and approaches. Pp 54-65 in T. Wiley, J. K. Peyton, D. Christian, S. C. Moore, & N. Liu (Eds.), *Handbook of Heritage, Community, and Native Languages in the United States*. New York, NY: Routledge.

Lo Bianco, J. (2013b), *Language and Social Cohesion, Malaysia, Myanmar, Thailand*. Final Desk Review. Bangkok: East Asia and Pacific Regional Office, UNICEF.

OECD, (2012), *Southeast Asian economic outlook 20-13, with perspectives on China and India*. PARIS: Organisation for Economic Cooperation and Development. <http://www.oecd.org/dev/asiaandpacific/sao2013.htm>

United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP, 2008) http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf

UNESCO (2003). *Education in a Multilingual World*. UNESCO Education Position Paper. Paris: UNESCO.

World Bank (2005). *In their own language, Education for All*. Washington, D.C.: The World Bank.

တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုဘာသာစကားများ နှင့်ပညာရေးကြေငြာစာတမ်း

မြန်မာတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများပညာရေးကွန်ယက်

ထုတ်ပြန်သည့်နေ့ရက်
၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ

၁။ နိဒါန်း

၁။ မြန်မာတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများပညာရေးကွန်ယက် (The Myanmar/Burma Indigenous Network for Education-MINE) အား မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းဒေသကိုယ်ထူကိုယ်ထကျောင်းပညာရေးစီမံကိန်း (Eastern Burma Community Schooling Project) တွင်ပါဝင်သော ကရင်ကျောင်းဆရာများအဖွဲ့ (Karen Teacher Working Group) မှ ကြီးမှူး၍ (၂၀၁၄) ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂) ရက်နေ့မှ (၁၄) ရက်အတွင်းကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနွယ်စုဝင်များ၏ ပညာရေးစင်မီနာအစည်းအဝေးတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။

၂။ အဆိုပါ အစည်းအဝေးသို့ ပညာရေးနှင့်ရပိုင်ခွင့်ရေးရာများကို စိတ်ပါဝင်စားသူ အဖွဲ့ (၂၂) ဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်စုစုပေါင်း (၆၄) ဦးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု (၁၂) စု တက်ရောက် ခဲ့ကြပါသည်။

၃။ တက်ရောက်ခဲ့ကြသော အဖွဲ့အစည်းများမှာ

- (က) မွန်အမျိုးသားပညာရေးကော်မတီ (Mon National Education Committee, MNEC)
- (ခ) ကရင်ပညာရေးဌာန (Karen Education Department, KED)
- (ဂ) ကရင်ကျောင်းဆရာများအဖွဲ့ (Karen Teacher Working Group, KTWG)
- (ဃ) ကရင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း (Karen Women’s Organization, KWO)
- (င) ကရင်ဒုက္ခသည်များကော်မတီ-ပညာရေးအဖွဲ့ (Karen Refugee Committee Education Entity, KRCEE)
- (စ) ကရင်နီပညာရေးဌာန (Karenni Education Department, KNED)

- (ဆ) ကယန်းမျိုးဆက်သစ်လူငယ်များ
(Kayan New Generation Youth, KNGY)
- (ဇ) ရှမ်းပြည်နယ်ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဖောင်ဒေးရှင်း
(Rural Development Foundation for Shan State, RDFSS)
- (ဈ) ရှမ်းအမျိုးသမီးများလှုပ်ရှားမှုကွန်ယက်
(Shan Women's Action Network, SWAN)
- (ည) ရှမ်းပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဖောင်ဒေးရှင်း
(Shan State Development Foundation, SSDF)
- (ဋ) ဂေါ်လိုမူတောင်သုံးလုံး -ဝ
(Gawng Loe Mu: 3 Mountains, Wa)
- (ဌ) ပအိုဝ်း(ဝိ)စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ(တောင်ကြီး)
(Pa-Oh Literature and Culture Committee (Taunggyi))
- (ဍ) အခါစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ
(Akha Literature and Culture Committee)
- (ဎ) ပအိုဝ်း(ဝိ) ဘုန်းတော်ကြီးသင်ပညာရေး (ဟိုပုန်း)
(Pa-Oh Monastic Education (Hopone))
- (ဏ) ရှန်နန်ပညာရေးကွန်ယက်အဖွဲ့
(Shannan Education Networking Group, SENG)
- (တ) လာဟူးအမျိုးသမီးအဖွဲ့
(Lahu Women's Organization, LWO)
- (ထ) တအန်းကျောင်းသားနှင့်လူငယ်အဖွဲ့
(Ta'ang Student & Youth Organization, TSYO)

- (ဒ) ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့-ပညာရေးဌာန
(Kachin Independence Organisation Education Department, KIO-ED)
- (ဇ) ကချင်အမျိုးသားပညာရေးကော်မတီ
(Kachin National Education Committee, KNEC)
- (န) အရှေ့ပိုင်းနာဂဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့
(Eastern Naga Development Organization, ENDO)
- (ပ) နွေဦးချစ်သူ (အခါ)
(Spring of Love, Akha)
- (ဖ) ဝလူငယ်အဖွဲ့
(Wa Youth Forum)

၄။ ဤကြေငြာစာတမ်းတွင် မြန်မာတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများပညာရေးကွန်ယက် (The Myanmar/Burma Indigenous Network for Education-MINE) မှမြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘာသာစကားမျိုးစုံ အသုံးပြု ပညာရေးစနစ် (Multilingual Education) ၏အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ သို့မှသာ နိုင်ငံ အတွင်းရှိ မတူညီကွဲပြားနေသော တိုင်းရင်းသားများသည် ၎င်းတို့၏မိခင်ဘာသာ စကားများကို ထိမ်းသိမ်း နိုင်ရုံ သာမက နိုင်ငံ၏ရိုးသုံးဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားတို့ကိုပါသင်ယူခြင်းဖြင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းဒေသတွင်းနှင့်ကမ္ဘာ့မိသားစုအတွင်းတွင်ပါ ရှင်သန်တိုးတက်လာကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၅။ မြန်မာတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများပညာရေးကွန်ယက် (The Myanmar/Burma Indigenous Network for Education-MINE) သည် UNESCO ၏ "ဘာသာစကားပေါင်းစုံတည်ရှိနေသော ကမ္ဘာကြီးနှင့် ပညာရေးစာတမ်း (၂၀၀၃ခုနှစ်) (Education in a Multilingual World (2003) Paper) ပါ လမ်းညွှန် သဘောထားမူဝါဒ (Guiding Principle) (၃) ရပ်အပေါ် သဘောထားတူညီကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- သင်ယူသူများ၏ ဗဟုသုတများနှင့်အတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံကာပညာရေးတည်ဆောက်ခြင်း အားဖြင့် ပညာရေးအရည်အသွေးနှင့်ပညာရေးရလဒ်ကောင်းများ ပေါ်ထွန်းလာစေရေးအတွက် မိခင် ဘာသာစကားဖြင့်ရှင်းလင်းသင်ကြားခြင်း

- နိုင်ငံသားများနှင့်သက်ဆိုင်သော အစိုးရပညာရေးစနစ်တွင်လူမှုရေးနှင့်ကျားမတန်းတူညီမျှရေး (Social and gender equality) ကိုတိုးမြှင့်ရန် အတွက်နှစ်ဘာသာ(သို့မဟုတ်) ဘာသာစကား မျိုးစုံအသုံးပြုပညာရေးစနစ်
- နိုင်ငံတွင်းရှိအမျိုးမျိုးသောလူမျိုးစုများအကြားနားလည်မှုမြှင့်တင်ရန်အတွက် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အမျိုးမျိုးအကြောင်း အသိပညာပေးခြင်း (Intercultural Education)

ဤကြေငြာစာတမ်းတွင် MINE အဖွဲ့မှမြန်မာနိုင်ငံ ဝေးလံခေါင်ဖြားဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ကလေးသူငယ်များနှင့် လူငယ်လူရွယ်များ၏လက်ရှိပညာသင်ကြားရေးအခြေအနေများကိုဖော်ပြထား ကာ အကြံပြုထား သောလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုများဘောင် (Framework of recommended actions) တစ်ရပ်ကိုပါ တင်ပြထားပါသည်။

၂။ အခြေအနေများ (Context)

၆။ နိုင်ငံအတွင်းရှိသန်းပေါင်း ၆၀ ကျော်ရှိသော နိုင်ငံသားများသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် မတူညီကွဲပြားခြားနားမှု အများဆုံးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံတွင်နေထိုင်ကြပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိဘာသာစကားများအား မှတ်တမ်းပြုစုထားသော Ethnologue ၏မှတ်တမ်း ဖော်ပြထားချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘာသာစကား မိသားစုကြီး (Language families) (၅)မျိုးကိုကိုယ်စားပြုသော ရှင်သန်ပြောဆိုနေဆဲ ဘာသာစကားပေါင်း (၁၁၆) မျိုးရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။ ၎င်းဘာသာစကားမိသားစုများမှာ

- တရုတ်-တိဘက် (Sino-Tibetan)
- အော်စတရို-အေဆီယက်တစ် (Austro-Asiatic)
- တိုင်-ကဒိုင် (Tai-Kadai)
- အင်ဒို-ယူရိုပီးယန်း (Indo-European)
- အော်စတရိုနီးရှန်း (Austronesian)

၇။ အချို့သောဘာသာစကားများမှာ “စိုးရိမ်ဖွယ်” အနေအထားတွင်ရှိနေပြီး၊ အချို့မှာ “ပျောက်ကွယ်လုနီးပါး” အခြေအနေသို့ရောက်နေသည်ဟုဆိုပါသည်။ လူအများစုပြောဆိုသုံးစွဲသောဘာသာစကားများသည် ရှင်သန်နေပြီး စိတ်ချရသည့်အနေအထားတွင်ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ (Lewis, Simons and Fennig, 2013). မြန်မာနိုင်ငံရှိ အချို့သောတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများသည်လည်း အခြားသော ကမ္ဘာ့ဘာသာပေါ်ရှိ စကားများကဲ့သို့ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိကြောင်း ကို တွေ့ရပါသည်။ (Lo Bianco, 2013a).

၈။ နိုင်ငံတော်မှ သန်းခေါင်စာရင်းမကောက်ယူနိုင်သေးသည့် လက်ရှိအခြေအနေတွင် ယုံကြည်အားကိုးရသော စာရင်းအင်းများမရှိသော်ငြားလည်း နိုင်ငံတွင်းရှိလူဦးရေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံကျော်တို့သည် နိုင်ငံတော်၏ ရုံးသုံး ဘာသာစကားဖြစ်သော ဗမာဘာသာစကားကို မပြောဆိုကြဘဲ ၎င်းတို့၏မိခင်ဘာသာစကားကိုပြောဆိုကြသည်ဟုခန့်မှန်းထားကြပါသည်။

၉။ သို့သော်ငြားလည်း ဗမာဘာသာစကားအား ပညာရေးစနစ်နှင့်အမျိုးသားပြဌာန်းဥပဒေများဖြင့် အထောက်အကူပြုထားကာ နိုင်ငံ၏ပညာရေးစနစ်တွင် သင်ကြားမှုမူလှိုင် ဘာသာစကား (Medium of instruction) အဖြစ်အသုံးပြုပါသည်။ ထို့အပြင် ဗမာဘာသာစကားကိုအဓိကမပြောဆိုကြသော တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများဘာသာစကားများအားအဓိကထားပြောဆိုကြသည့်နေရာဒေသများတွင်ပါ ဗမာဘာသာစကားကို အသုံးပြုကြပါသည်။

၁၀။ မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေအနက် ချင်း ၊ ကချင် ၊ ကယား (ကရင်နီ) ၊ ကရင် ၊ မွန် ၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းစသည့် ဘာသာစကား (၇) မျိုးပြောဆိုကြသူများသည် (၂၃) သန်းခန့်ရှိပြီး၊ နောက်ထပ်ဘာသာစကား (၁၁) မျိုးမှာမူ ပြောကြသူ ပေါင်း ၁ သိန်းကျော်စီရှိနေကြသည်။ ဗမာစကားမှာ လူများစုသုံးသောစကားဖြစ်ပြီး အစိုးရ၏ တရားဝင်စကားလည်းဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံ၏ ပညာရေးစနစ်နှင့် ဥပဒေများဖြင့် ပံ့ပိုးအားပေးမှုကို ခံရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တဝှမ်းကျင့်သုံးသည့် အစိုးရပညာရေးစနစ်တွင် ဗမာစကားကို ကျောင်းသုံးဘာသာစကား အဖြစ် အဓိက အသုံးပြုကြပါ သည်။

၁၁။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု စုံလင်များပြားသကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျောင်းပညာရေး အခြေအနေနှင့် အနေအထားများသည်လည်း ဒေသအလိုက်စုံလင်များပြားလှပါသည်။ အစိုးရပညာရေးစနစ် သည် နေရာအတော်များများတွင်တည်ရှိသော်လည်း တိုင်းရင်းသားဒေသအားလုံးတွင် တည်ရှိသည်မဟုတ်ပါ။ တိုင်းရင်းသားဒေသများရှိ အစိုးရကျောင်းအများစုမှာ မြို့ပြအနီးတစ်ဝိုက်တွင်သာဖြစ်ပြီး ဝေးလံခေါင်ဖျားသော ဒေသများတွင်မရှိကြပါ။

၁၂။ ဝေးလံခေါင်းဖြားဒေသများတွင် ကျောင်းပညာရေးများတည်ရှိနေပါက ကျောင်းပညာရေး အများစုကို ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း (သို့မဟုတ်) ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့များ (သို့မဟုတ်) အစိုးရမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်/အသင်းအဖွဲ့/အုပ်စု (Non State Actors) များမှ စီစဉ်တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁၃။ အချို့သောနေရာများတွင် ကလေးများသည်ကျောင်းတက်ရန်အခွင့်အလမ်းမရှိကြပါ။ အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးကာလအတွင်း အစိုးရမှ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အစိုးရကျောင်းများပိုမိုဖွင့်လှစ်ပေးသော်လည်း အစိုးရနှင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုရှိသောနေရာဒေသများတွင် အစိုးရကျောင်းများနည်းပါးနေသေးသည်ကို တွေ့ ရပါသည်။

၁၄။ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၏ ချုပ်ကိုင်မှုရှိနေဆဲဒေသများနှင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု အစိုးရ မဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်/အသင်းအဖွဲ့/အုပ်စု (Ethnic non-state actors) များအုပ်ချုပ်သည့် နေရာဒေသများတွင် တွင် ကျောင်းသုံးဘာသာစကားနှင့် ကျောင်းသုံးဖတ်စာများမှာ ဒေသခံယဉ်ကျေးမှုနှင့် မိခင်ဘာသာ စကား ကိုအခြေပြုထားသည်ကိုတွေ့ ရပါသည်။ ပညာသင်ကြားရာတွင်အသုံးပြုသော သင်ကြားမှုမဏ္ဍိုင်ဘာသာစကား နှင့် သင်ကြားသည့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများမှာ ဒေသခံမိခင်ဘာသာ စကားများသာဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုအခြေအနေ မျိုးမဟုတ်ပါကသင်ကြားမှု မဏ္ဍိုင်ဘာသာစကားနှင့် ကျောင်းသုံးဖတ်စာများမှာ ဗမာဘာသာစကားနှင့် ဗမာ ကျောင်းစာများသာ ဖြစ်တတ် ပါသည်။

၂.၁။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှအခြေအနေ (Global Situation)

၁၅။ လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ယေဘုယျအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ ရပိုင်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍သော်ငှားတိကျစွာဖော်ပြရမည်ဆိုပါက တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုနွယ်များ၏ ပညာရေးရပိုင်ခွင့်များ နှင့် ပတ်သက်၍ သော်ငှား နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် (International consensus) များပိုမိုရယူလာနိုင်ကြပါသည်။

၁၆။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ရပိုင်ခွင့်များကြေငြာစာတမ်း (The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous People-UNDRIP) တွင် တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများသည် ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ကျင့်သုံးခွင့်နှင့်၎င်းတို့၏ဘာသာစကားများကို ပညာရေးတွင် လည်း အသုံးပြုခွင့်ရရှိသင့်ပြီး အများစု၏တစ်စုံတစ်မျိုးတည်းစနစ်အတွင်းသို့ အတင်းအကြပ် သွပ်သွင်းမှုမျိုး (Assimilation) မရှိသင့်ကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။ (Article 14 UNDRIP, 2008)

၁၇။ UNESCO ကြီးပွားမှုအောက်ရှိ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးဆိုင်ရာ ဘာသာစကားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဘာဆီလိုနာ ကြေညာစာတမ်းမှ ဘာသာစကားဆိုင်ရာအစုအဖွဲ့များအားလုံးသည်

- ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကားများအားထိမ်းသိမ်းပိုင်ခွင့်
- ကလေးများကိုပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့် နှင့်
- ယဉ်ကျေးမှုများကိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေပိုင်ခွင့် ရှိသည်ဆိုသည့်အချက်များ ကိုထောက်ခံထားပါသည်။

၂.၂။ ဒေသအခြေအနေ (Regional Situation)

၁၈။ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ (Organization of Economic Cooperation and Development (OECD, 2012) မှထုတ်ဝေသော South East Asian Economic Outlook အစီရင်ခံစာတွင် "မြန်မာနိုင်ငံသည် ကုန်သွယ်ရေးကျန်းမာရေးနှင့်ပညာရေးတို့တွင်အခြားအာဆီယံ နိုင်ငံများ၏နောက်တွင်ကျန်ရစ်နေကာ ဒေသတွင်းအဆင်းရဲဆုံးနိုင်ငံများအနက်တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ကြောင်း" ဖော်ပြ ထားပါသည်။

၁၉။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည်အာဆီယံအသင်းကြီး၏ အလှည့်ကျဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ကို တာဝန်ယူရ ပါသည်။ အာဆီယံအဖွဲ့သည် အသင်းကြီး၏ တရားဝင်ရုံးသုံးဘာသာစကားကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား အဖြစ် သတ်မှတ်သည့်ဘာသာစကားဆိုင်ရာမူဝါဒ (Language policy)ကို ချမှတ်ထားသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများ

အတွက် ထိုအချက်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသည် ပိုမိုအရေးပါလာမည် ဆိုသည်ကို ပြသလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအတွက် အနည်းဆုံးဘာသာစကားသုံးမျိုး မိခင်ဘာသာစကား ၊ မြန်မာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား ရံဖန်ရံခါတွင် ၎င်းတို့ဒေသများရှိ လွှမ်းမိုးမှုအားကောင်းသော တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတစ်မျိုးမျိုးကို သိရှိနားလည် ထားရန်ဖြစ်ပါသည်။

၂.၃ နိုင်ငံအခြေအနေ (National Situation)

၂၀။ လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေအခန်း(၁) ပုဒ်မ အမှတ် ၂၈ (ဂ)တွင် နိုင်ငံတော်သည် “အခမဲ့ မသင်မနေရမူလတန်းပညာရေးစနစ်ကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည်ဟူသည့်အချက်ကို ပြဌာန်းထားပါသည်။ ၎င်းမူဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိတိုင်းရင်းသားများအတွက် အနာဂါတ်ကာလ၌ ပညာရေးကဏ္ဍတွင် အသုံးပြုမည့် ဘာသာစကားရပိုင်ခွင့်တိုးတက်မှုအတွက် အခြေခံတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိ နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည်မိခင်ဘာသာစကားနှင့် ဆက်စပ်နေသောတိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စု များ၏ ယဉ်ကျေးမှုကို ထင်ဟပ်စေသောပညာသင်ကြားခွင့်ကိုအကာအကွယ်ပေးထားခြင်းမရှိပါ။

၂၁။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိကလေးငယ်တိုင်း အရည်အသွေးကောင်းမွန်သောအခြေခံပညာရေးကို ဆုံးခန်းတိုင်သည်ထိ သင်ကြားရမည်ဟူသော ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးမှုရည်မှန်းချက် (Millennium Development Goal) အား အကောင်အထည်ဖော်ရန်ရည်ညွှန်း၍ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ Education for All Action Plan (2003-2015) ကိုချမှတ်ရေးစွဲထားပြီးဖြစ်သည်။

၂၂။ မကြာသေးခင်နှစ်များအတွင်း မြန်မာအစိုးရက ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများပြုလုပ်လာသည်လုပ်ဆောင်မှုများတွင် “ဘက်စုံလွှမ်းမိုးသောပညာရေးကဏ္ဍလေ့လာသုံးသပ်ရေးလုပ်ငန်း(Comprehensive Education Sector Review -CESR)” လည်းအပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းပြည်၏ လူမှုရေး နှင့်စီးပွားရေးတစ်လုံးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လူသားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးမှုအားအလေးထား လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (Lo Bianco, 2013b).

၂၃။ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည်မြန်မာ့ပညာရေးမျှော်မှန်းချက်၊ဆောင်ပုဒ်များအားအောက်ပါအတိုင်း ချမှတ်ထားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။

- မျက်မှောက်ကာလဖြစ်သော ပညာခေတ်၏ စိန်ခေါ်မှုကို ရင်ဆိုင်နိုင်မည့် အစဉ်လေ့လာသင်ယူနေသော လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းကို ဖန်တီး ပေးနိုင်သည့် ပညာရေးစနစ်တစ်ခု ဖြစ်ထွန်းလာစေရန်
- ပညာရေးဖြင့်ခေတ်မှီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ကြီး တည်ဆောက်အံ့

၂၄။ ၎င်းရည်မှန်းချက်များအားအောင်မြင်နိုင်စေရန်တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအတွက်ပညာရေးကို ဦးစားပေးအဆင့်သတ်မှတ်ကာ အလျှင်အမြန်ဆောင်ရွက်သင့်သည်များကို လုပ်ဆောင်သွားရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၅။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင်စာတတ်မြောက်နှုန်းတိုးတက်လာသော်လည်းမြန်မာနိုင်ငံ၏ စာတတ်မြောက်နှုန်းမှာ ကျဆင်းနေပါသည်။အထူးသဖြင့်ဤအချက်သည်ဗမာလူမျိုးများမှီတင်းနေထိုင်ကြသောဒေသများ၊ရန်ကုန်မြို့နှင့် နေပြည်တော်ကဲ့သို့သောမြို့ပြဒေသများထက် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများနေထိုင်ရာပြည်နယ်များတွင် ပိုမိုမှန်ကန်နေကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ဤသည်မှာအလွန်အရေးကြီးသောအချက်ဖြစ်ပါသည်။အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်အကယ်၍အစိုးရကျောင်းများတွင်ဗမာဘာသာစကားနှင့်အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကိုသာသင်ကြားပြီး တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများကိုကျောင်းစာသင်ခန်းနှင့်အများပြည်သူကျောင်းများတွင်သင်ကြားခွင့်မရဘဲ ကျောင်းချိန်ပြင်ပတွင်သာသင်ကြားရပါကတိုင်းရင်းသားကလေးငယ်များအနေဖြင့်များစွာနစ်နာမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၆။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ များစွာသော တိုင်းရင်းသားကလေးသူငယ်များ ပညာရည်ထူးချွန်အောင်မြင်နိုင်မှုအခွင့်အလမ်းများ မရရှိကြပါက ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် နိုင်ငံတွင်သင်ယူလေ့လာနေသောလူမှုအသိုင်းအဝန်း (Learning society) ကို တည်ဆောက်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများမပါဝင်လျှင် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးမှုများကို မည်ကဲ့သို့ ရရှိနိုင်မည်နည်း။

၂၇။ “ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကွန်ယက်**National Network for Education Reform-NNER**” မှ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားသင်ကြားရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုကိုထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ (Chapter 12, NNER report, #4) ထိုစာတမ်းသည် နိုင်ငံ၏ လိုအပ်ချက်ဖြစ်သော တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားသင်ကြားခြင်းကို အားပေးတိုက်တွန်းထားသည်ဖြစ်သဖြင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများမှ လှိုက်လှိုက်လဲ့လဲ့ကြိုဆိုလက်ခံကြပါသည်။

၂၈။ လက်ရှိအစိုးရ၏ပညာရေးမူဝါဒနှင့်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဘာသာရပ် (Curricula) များသည် ဗမာဘာသာစကားအပေါ်တွင်သာ အခြေပြုထားပါသည်။ အစိုးရကျောင်းများတွင်တက်ရောက် ပညာသင်ကြားနေကြသော ဗမာစကားကိုမိခင်ဘာသာစကားအဖြစ် မပြောဆိုကြသော တိုင်းရင်းသားကျောင်းသားကျောင်းသူများသည် ကျောင်းများတွင်အခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင်ကြရကာ များစွာကြိုးစားရုန်းကန်ကြရပါသည်။ကလေးများသည် သူတို့၏မိခင်ဘာသာစကားဖြင့်သင်ယူကြရမည်ဆိုပါက ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ သင်ယူနိုင်ကြပါသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရသင်ရိုးညွှန်းတမ်းဘာသာရပ်များသည် ဗမာလူမျိုးအများစု၏ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးများကိုသာ ထင်ဟပ်နေပါသည်။ ဘာသာစကားအခက်အခဲ (Language barriers) များကြောင့် အတားအဆီးများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော တိုင်းရင်းသားကလေးများအဖို့ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင်ပါဝင်သောအကြောင်းအရာများ၏ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိခြင်းနှင့် ထပ်မံ ရင်ဆိုင်ကြရပြန်ပါသည်။

၂၉။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများစွာ ရောနှောမှုတိုင်း နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ပြဌာန်းထားသော ပညာရေးမူဝါဒနှင့်ကျောင်းသုံးသင်ရိုး ညွှန်းတမ်းများတွင် ဗမာဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကိုသာ အခြေပြုထားသည်မှာ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု များ ၏ကိုယ်ပိုင်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများကို စိုးမိုးထားရာရောက်ပြီး ၎င်းတို့ ၏ ဘာသာစကားဆက်လက် ရှင်သန် နိုင်ရေးအတွက် ကြီးမားစွာစိန်ခေါ် နေပါသည်။

၃၀။ ထို့အပြင် အစိုးရကျောင်းများတွင်သင်ယူနေသော ဗမာဘာသာစကားကိုပထမဘာသာစကား (First language) အဖြစ် မပြောဆိုသော တိုင်းရင်းသားကျောင်းသားများအတွက် သင်ခန်းစာများကိုနားလည်ရန်၊ သင်ယူရန်နှင့် ကျောင်းစာတွင်ကောင်းမွန်စွာလိုက်နိုင်ရန် အခက်အခဲများစွာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြရပါသည်။ ကလေးသူငယ်များသည် မိခင်ဘာသာစကားကိုအသုံးပြု၍ စတင်သင်ကြားခြင်းခံရပါက ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ သင်ယူမှတ်သားနိုင်ကြသည် ဖြစ်သောကြောင့် ဤအချက်သည် တိုင်းရင်းသားကလေးသူငယ်များ၏ပညာရေး အရည်အသွေးပြည့်မီကောင်းမွန်ရေးအတွက် စိန်ခေါ်မှုကြီးတစ်ရပ်၊ အဟန့်အတားကြီး တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်နေ ပါသည်။

၃၁။ မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကွန်ရက် (The National Network for Education Reform (NNER) မှ ဤအချက်ကိုနားလည်သဘောတူညီပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင်ကျင်းပသော "တိုင်းရင်းသားဘာသာသင်ကြားခြင်း အစည်းအဝေး(Ethnic Language Teaching' seminar)တွင် "တိုင်းရင်းသားကလေးများအားပညာသင်ကြားရာတွင်ပိုမိုထိရောက်မှုရှိစေရန်နှင့် အမျိုးသားနှင့်နိုင်ငံတကာဘာသာစကားများ၏ကျွမ်းကျင်မှုကို ဟန်ချက်ညီစေရန် ကလေးများ၏မိခင်ဘာသာ စကားကို သင်ကြားမှုအင်အားအဖြစ်သင်ကြားသင့်ကြောင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

၃၂။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မတ်လ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ "အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကြမ်း" ကို နေ့စဉ်ထုတ်သတင်းစာများတွင်ထုတ်ပြန်ကြေငြာခဲ့ပါသည်။ ၎င်း"အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကြမ်း" ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်မတ်လ (၂၈)ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကွန်ရက် (The National Network for Education Reform (NNER) မှ ကန့်ကွက်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါဥပဒေကြမ်းတွင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတို့၏ ဘာသာစကားများ၊စာပေများနှင့်ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းဆိုင်ရာများကို ကျောင်းများတွင် ထည့်သွင်းရန်ဖြစ်နိုင်ခြေအချို့ကို ဖော်ပြ ထားသော်လည်း အခြေခံပညာရေးမှာ ဗဟိုထိမ်းချုပ်မှု အောက်တွင် ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

၃၃။ အဓိကကျသောကိစ္စများဖြစ်သည့် ပညာ သင်ကြားရာတွင်အသုံးပြုမည့်ဘာသာစကားနှင့် ဒေသနှင့် ကိုက်ညီသောသင်ရိုးများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် သေချာမှုရှိစေရန်အတွက် ဗဟို တိမ်းချုပ်မှုလျော့ချမှု(Decentralisation)သည် အရေးပါပါသည်။ သို့မှသာ ကျောင်းပညာရေးသည် ကလေး များနှင့် အလေးဂရုပြုရမည့်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို ဥပဒေကြမ်း တွင် ဗမာဘာသာစကားအား ကျောင်းအဆင့်တိုင်းတွင် သင်ကြားသင်ယူမှုဘာသာအဖြစ်သတ်မှတ် ထားပါသည်။ အကယ်၍အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်းကို အတည်ပြုမည်ဆိုပါက ကလေးများအား၎င်းတို့ သိရှိနားလည် ထား သော မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားပိုင်ခွင့်ဟူသော၎င်းတို့၏ရပိုင်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားလိုက်ခြင်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းသား ကလေးများအား အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ပညာရေးရရှိရေးကို တားဆီးဟန့်တားရာရောက် မည်ဖြစ်ပါသည်။

၂.၃.၁။ သင်ကြားသင်ယူမှုဘာသာ(Language of instruction)

၃၄။ အစိုးရကျောင်းများတွင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ဘာသာစကားများကို ပြောဆိုခွင့်၊ သင်ကြားပိုင် ခွင့်နှင့်သင်ကြားသင်ယူမှုဘာသာ (သင်ကြားမှုမူလကျင့်ဘာသာ) အဖြစ်အသုံးပြုခွင့် မရကြပါ။ တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ၏ဘာသာစကားများမှာ ကျောင်းစာသင်ခန်းအတွင်းပြောဆိုခွင့်၊ ဘာသာစကား တစ်ရပ် အဖြစ် သင်ယူခွင့် နှင့် သင်ကြားမှုမူလကျင့်ဘာသာစကား အဖြစ်အသုံးပြုခြင်းမှပိတ်ပင်ခံကြရပါသည်။

၃၅။ မကြာသေးမီက တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများနေထိုင်ရာအချို့ ဒေသများတွင် တိုင်းရင်းသားဘာသာ စကားကို ကျောင်းချိန်ပြင်ပ၌သင်ကြားခွင့်ပြုလာသော်လည်း တိုင်းရင်းသားကလေးငယ်များ၏ ပညာရေး အရည်အသွေးအာမခံချက်ရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ရန်များစွာ လိုအပ်နေပါသေးသည်။ တိုင်းရင်းသား ကျောင်းသား /ကျောင်းသူများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ကျင်လည်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသအတွေ့အကြုံများနှင့်မတူညီသော သင်ရိုး ညွှန်းတမ်းပါအကြောင်းအရာများကို ၎င်းတို့ ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်မှုမရှိသော ဘာသာစကားတစ်ခုဖြင့် သင်ယူ ကြရခြင်းသည် ဘာသာစကားအခက်အခဲများကိုတွေ့ကြုံစေသော အဓိကအကြောင်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

၃၆။ အစိုးရကျောင်းများ အများအပြားရှိသော်လည်း လူများစု၏ဘာသာစကားကိုသာ ကျယ်ပြန့်စွာ ပြောဆိုကြသော မြို့ပြဒေသများ၌ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုကျောင်းသားလေးများအတွက် ၎င်းတို့၏ မိခင် ဘာသာစကားကို ပြောဆိုခွင့်နှင့်သင်ကြားခွင့်ရရှိနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းများ များစွာနည်းပါးလှပါသည်။ ကလေးငယ်တစ်ဦးအတွက် မိခင်ဘာသာစကားကို အိမ်တွင်သာပြောဆိုရပြီး ကျောင်းတွင် ဗမာဘာသာ စကားကိုသာ ပြောဆိုအသုံးပြုရခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ပညာရေးအတွက်အလွန်ပင်ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှု တစ်ရပ်ကိုရင်ဆိုင်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း အခြေအနေ နှင့် အခက်အခဲများကြောင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ကျောင်းသား/ကျောင်းသူများစွာတို့သည် ကျောင်းတွက်မပျော်ပိုက်ကြဘဲကျောင်းဆွားလိုကြ။ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်

သည့် နောက်ဆက်တွဲအကျိုးတရားမှာ ၎င်းကျောင်းသား/ကျောင်းသူများသည် ပညာရေးတွင် ထူးချွန် တိုးတက်မှုများရှိနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

၃၇။ ကလေးများသည် သူတို့၏မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် အထူးသဖြင့်မူလတန်းအဆင့်အားလုံးတွင် ပညာ သင်ယူကြမည်ဆိုပါက ပျော်ရွှင်စွာသင်ယူနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂.၃.၂ ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်တမ်းပါသင်ခန်းစာများ(School Texts)

၃၈။ အစိုးရကျောင်းပြဌာန်းစာအုပ်များမှာ မိခင်ဘာသာစကားများဖြင့် ပုံနှိပ်ထားခြင်းမရှိသည့်အပြင် တိုင်းရင်းသားကလေးများ၏ ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းဆိုင်ရာများနှင့်လည်း ဆက်စပ်သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပါ။ သမိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းဆိုင်ရာများကို ဗမာ အတွေးအမြင်ဖြင့်သာသင်ကြားကြရပါသည်။ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့များအစား ဗမာယဉ်ကျေးမှုဓလေ့များကိုသာ ကလေးများအား သင်ကြားကြပါသည်။ ကလေးငယ်များသည် သူတို့စာသင်ကျောင်းပြင်ပတွင်ရှိသော၊ သူတို့ဘဝများတွင် ကျင်လည်နေကြသော သမိုင်းအမြင်ရှုဒေါင့်များနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့များကို သင်ကြားခြင်းမခံကြရပါ။ ဤအခြေအနေသည် တိုင်းရင်းသားကျောင်းသား/ကျောင်းသူများ၏ ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းဆိုင်ရာအမှတ်အသားလက္ခဏာတည်ရှိမှု (Cultural identity) ကိုလည်းတန်ဖိုးနိမ့်ချစေသည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏မတူညီကွဲပြားမှု (Myanmar's diversity) ကိုလည်း နားလည်တန်ဖိုးထားတတ်စေမည့် စိတ်ဓါတ်များဖြစ်ပေါ်လာမှုကိုလည်း ကန့်သတ်တားမြစ်ရာရောက်နေပါသည်။

၂.၃.၃။ ပညာရေးအရည်အသွေး(Quality of education)

၃၉။ တစ်နိုင်ငံလုံးရှိစာသင်ခန်းများတွင် သင်ကြားမှုဆိုင်ရာစာရွက်စာတမ်းပစ္စည်း (Teaching materials) များနှင့် ကျောင်းနှင့်ဆက်စပ်ပစ္စည်း (School facilities) များ လုံလုံလောက်လောက်မရှိကြပါ။ ဤအခြေအနေမှာဝေးလံသောနေရာဒေသများရှိကျောင်းများတွင်ပိုမိုဆိုးဝါးပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင်လည်း သင်ကြားသူဆရာ/ဆရာမများမှာလည်း သင်ကြားမှုပိုင်းဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှု (Teaching skills)များနှင့် ဗဟု သုတများမှာလည်းလုံလုံလောက်လောက် (သို့မဟုတ်)နည်းပါးစွာမရှိကြသဖြင့် ပြဌာန်းစာအုပ်ပါ အကြောင်း အရာများအတိုင်း “**၏သည်မရွေ့**” အလွတ် ကျက်မှတ်စေခြင်း (Rote learning) ကို အားပေးနေပါသည်။ စာသင်ကြားမှု အတွေ့အကြုံနည်းပါးသော ၊ တိုင်းရင်းသားဒေသများ၊ဘာသာစကားများနှင့် ဆက်စပ်သည့် အကြောင်းအရာများကို နားမလည်ကြသော၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များ နှင့်ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှု

နည်းပါသော ဆရာ/ဆရာမ များ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် လာရောက်သည့်အခါများတွင် ပိုမိုဆိုးဝါးလာပါသည်။
 ၎င်း ဆရာ/ဆရာမများတွင်တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုကျောင်းသား/ကျောင်းသူများ၏
 သင်ယူမှုပိုင်းဆိုင်ရာလိုအပ်ချက် များ ကိုဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်စွမ်းရည်မရှိတတ်ကြပါ။

၄၀။ လက်ရှိမြန်မာပညာရေးစနစ်သည် ကလေးဗဟိုပြုသင်ကြားသည့်စနစ် (Child Centered Approach) မဟုတ်သောကြောင့် ကလေး သူငယ်များ၏ ထိုးထွင်းတွေးခေါ်နိုင်မှုစွမ်းရည်မှာလည်း အားနည်း လှပါသည်။

၂.၃.၄။ ကျွမ်းကျင်ဆရာ/ဆရာမများလုံလုံလောက်လောက်မရှိခြင်း (Lack of skilled teachers)

၄၁။ အရည်အချင်းပြည့်မီသောဆရာသမားများအပြင် အရည်အချင်းမပြည့်မီသော ဆရာသမားဦးရေကိုပါ ပေါင်းလိုက်သည့်တိုင် “ဆရာနှင့်ကျောင်းသားဦးရေချိုး” မမျှတသောကြောင့် ကျောင်းသား ဦးရေအလွန် များပြားသောစာသင်ခန်းများဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ သောပြဿနာများသည် ဝေးလံသော တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုဒေသများ တွင်ပိုမိုဆိုးဝါးပါသည်။

၄၂။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများနေထိုင်ရာဒေသများနှင့်စာသင်ကျောင်းများတွင် တိုင်းရင်းသားဘာသာ စကားကိုပြောဆိုနိုင်သောဆရာ/ဆရာမ အရေအတွက်နည်းပါးမှုလည်းရှိနေပါသည်။ ဆရာ/ဆရာမများအား သင်ကြားမှုအတွေ့အကြုံများရရှိနိုင်ရန်နှင့် တဆင့်မြင့်ရာထူးတိုးရန်အတွက် ကျေးလက်ဒေသများသို့ စေလွှတ် တာဝန်ချထားသည့် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏လုပ်နည်းစနစ် တစ်ခုလည်းရှိနေပြန်ပါသည်။ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန မှ စေလွှတ်လိုက် သောဆရာ/ဆရာမများသည် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်း များ၏ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု များကို နားမလည်ကြသောအခါ ဒေသခံများအတွက် ပြဿနာဖြစ်ပေါ်စေပြီးကလေးများအတွက်လည်း အရည် အသွေး မကောင်းမွန်သော ပညာရေးကိုသာ သင်ယူစေရပါ သည်။ ဆရာ/ဆရာမများသည် မိမိတို့ သင်ကြားကြ သောနေရာဒေသများတွင်ပြောဆိုကြသောဘာသာစကားနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများကို နားလည်ကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂.၃.၅။ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများနှင့်စာရေးသားသည့်အက္ခရာများ(Indigenous languages and scripts)

၄၃။ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝတွင်ပြောဆိုအသုံးပြုနေသော ယဉ်ပြိုင်ပြီး အတူတကွ တည်ရှိနေသော ဘာသာစကားပေါင်းများစွာရှိနေပါသည်။ ဖြစ်ရပ်မှန်အခြေအနေမှာကြီးမားသော ဖိအားပေး ခြင်း ခံနေရသော အားနည်းသည့်ဘာသာစကားကိုပြောဆိုသည့်မျိုးနွယ်စုအုပ်စုများသည် သူတို့ နေထိုင်ကြရာ

ဒေသများတွင်ပြောဆိုနေကြသော ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာပြောဆိုအသုံးပြုကြသော အခြားဘာသာစကားများကို သာမက ဗမာဘာသာစကား ကိုပါရင်ဆိုင်နေရပါသည်။

၄၄။ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု နိုင်ငံသားများသည် မိခင်ဘာသာစကားနှင့် လူအများစု၏ လွှမ်းမိုးအားကောင်းသောဘာသာစကား (Dominant language) တစ်ခုကို ယခင်ကထက်ပိုမို ရောနှောပြောဆိုလာကြပါသည်။ လူအများစု၏ လွှမ်းမိုးအားကောင်းသောဘာသာစကား ဟုဆိုရာတွင် ဗမာ စကားလည်းဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ အချို့တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများနေရာဒေသများ၌ အခြားတိုင်းရင်းသား တစ်ခုခု ၏ဘာသာစကားလည်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူနည်းစုဘာသာစကားများအတွက် စိုးရိမ်ဖွယ် အခြေအနေ ဖြစ်လာပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတစ်ခုအတွင်းတွင်ပင်လျှင် ဘာသာစကားတစ်ခုထက် ပို၍ ရှိတတ်ပါသည်။ ဤအခြေအနေမျိုးတွင် အားနည်းသော တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားငယ်များမှာ ၎င်းဒေသများ တွင် ဗမာဘာသာစကား ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားများထက် လွှမ်းမိုးအားကောင်းသော အခြားတိုင်းရင်းသား ဘာသာ စကားများ ကပိုမိုအန္တရာယ်ပေးနိုင်ပါသည်။

၄၅။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများတွင် စာရေးသားသည့် အက္ခရာများရှိပါက အသက်အရွယ်ကြီးမြင့်သူ များ သာ ရေးသားတတ်မြောက်ကြသော်လည်း ငယ်ရွယ်သူမျိုးဆက်သစ်များက ၎င်း အသက်အရွယ်ကြီးမြင့်သူများ ကဲ့သို့ မတတ်မြောက်ကြပေ။

၄၆။ သမရိုးကျပုံစံဖြင့် ပညာသင်ကြားသည့် အခြေအနေမှ အစိုးရပညာရေးစနစ်သို့ ကူး ပြောင်းသည့် ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်သည် ကျောင်းပညာရေးဖြင့် ငယ်ရွယ်သူမျိုးဆက်သစ်များအား ဗဟုသုတ လွှဲပြောင်းပေးမှု ဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်သော်လည်း တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ သိရှိထားနှင့်သော ဗဟုသုတ နှင့် ဘာသာစကားများမှ ဝေးကွာသွားစေသည့် ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်နေပါသည်။ ဆရာ/ဆရာမများ သည် လည်း တိုင်းရင်းသားစာပေကိုမတတ်မြောက်ကြသဖြင့် ကလေးငယ်များကိုပြန်လည်သင်ကြားပေးနိုင်ရန် အခက် အခဲ ရှိနေပါသည်။ ကျောင်းများတွင်ဘာသာ စကားမျိုးစုံအသုံးပြုပညာရေး တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် တိုင်းရင်းသား ကျောင်းသားလေးများ ကျောင်းပညာတတ်မြောက်ပြီး ၎င်းတို့၏ဘာသာစကားများသည်လည်း စနစ်တကျ ပံ့ပိုးမှု ပေးနိုင်ရန်အတွက် ဘာသာစကားများနှင့်ပတ်သက်သည့် စီမံကိန်းများရေးဆွဲမှုကို အကူအညီ များပေးသင့်ပါသည်။

၄၆။ ဗမာစကားကို တွင်ကျယ်စွာပြောဆိုသောဒေသများ၌ပင်လျှင် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လုပ်ငန်းများ (ဥပမာအားဖြင့် ရုံးများ ၊ ကျောင်းများ ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ)၌ဗမာဘာသာစကားဖြင့်သာလျှင်ပြောဆိုရေးသား နေကြသောကြောင့် တိုင်းရင်းသားများအနေဖြင့် မိမိတို့၏မိခင်ဘာသာစကား ကို၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝ၌ အသုံးပြုရန် အခွင့်အလမ်းများကိုပိုမိုနည်းပါးစေပါသည်။ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၏

ဗမာစကားကိုသာ အသုံးပြုမှုကိုသာလက်ခံခြင်းသည်လည်း ဗမာဘာသာစကား အပေါ်ပိုမိုရွေးချယ်လာ စေရန်နှင့် ဗမာစကားအား ပိုမိုအရေးပိုမိုပါလာစေပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်မှုသည် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို တိုင်းရင်းသားများ ခံစားနိုင်ခြင်း မရှိစေရန် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ၏ ဘာသာစကားများ၏ တန်ဖိုးများကို လည်း မှေးမှိန်သေးသိမ်သွားစေပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတို့၏ ဘာသာစကားသည် နေအိမ်များ (သို့မဟုတ်) ကျေးရွာများတွင်သာ အစိုးရအဖွဲ့များနှင့် အသက်အရွယ်ကြီးမြင့်သူများဖြင့်သာ ပြောဆိုရန်သာ ဖြစ်နိုင် သည့်အခြေအနေသို့ ရောက်သွားရပါသည်။ ၎င်းအခြေအနေများသည် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများကို ယေဘုယျအားဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွက်မဟုတ်ဘဲ မိသားစုနှင့် ကျေးရွာအဆင့်တွင်သာ ပြောဆိုကြရန် သတ်မှတ်လိုက်သလိုဖြစ်ကာ ၎င်းဘာသာစကားအရည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် စိုးရိမ်ရမည့်အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားစေပါသည်။ ထိုအခြေအနေများမှာ အချို့ဒေသများရှိ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများပျက်စီးပျောက်ကွယ်သွားစေရန် အနေအထားသို့ ပိုမိုရောက်ရှိစေပါသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခု ကမ္ဘာမြေပေါ်မှ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းသည် ထိုလူမျိုးများအတွက်သာမက လူသားများအားလုံးအတွက် အစားထိုးမရသော ကြီးမားသောဆုံးရှုံးမှုကြီးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထိုပျောက်ဆုံးသွားသော ဘာသာစကားနှင့်အတူ ထိုလူမျိုးများ၏ အဆုံးအမများ ၊ ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးများ ၊ ကမ္ဘာလောကကြီးအပေါ် အတွေးအမြင်များ ၊ မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာစုစည်းခဲ့ပြီးလက်ဆင့်ကမ်းအမွေပေးခဲ့ကြသော ဗဟုသုတများပါ အတူ ပျောက်ကွယ်သွားကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၄၇။ အခြားသောဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများရှိ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများမှာ ဗမာစကားကိုမပြောဆိုနိုင်သော ကြောင့် အလွန်ပင်နစ်နာကြရပါသည်။ အချို့သောတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများမှ လူအချို့သည် ဗမာဘာသာစကားအား “ဖိနှိပ်သူများ၏ဘာသာစကား”ဟုထင်မြင်ယူဆထားသောကြောင့် သင်ယူလိုခြင်း မရှိကြပါ။

၃။ မူဝါဒ (Principle) များ

၄၈။ UNESCO မှထုတ်ဝေသော ပညာရေးနှင့်ဘာသာစကားမျိုးစုံရှိသောကမ္ဘာ (Education in Multilingual World (UNESCO, 2003) ဟူသောစာတမ်းတွင် အောက်ပါလမ်းညွှန်မူဝါဒ (Guiding principle) (၃) မျိုးကို ဖော်ပြထားပါသည်။

- “မိခင်ဘာသာစကားအသုံးပြုသင်ကြားပေးခြင်း” (Mother tongue instruction) အားဖြင့် ပညာရေး၏အရည်အသွေးနှင့်ရလဒ်ကောင်းများတိုးတက်မှုရှိစေရေးကို ပညာသင်ယူကြမည့်ကျောင်းသား/ကျောင်းသူများပိုင်ဆိုင်ထားနှင့်ပြီးအတွေ့အကြုံနှင့်ဗဟုသုတများအပေါ်အခြေခံ တည်ဆောက်ခြင်း

- “ဘာသာစကားနှစ်မျိုး (သို့ မဟုတ်) ဘာသာစကားမျိုးစုံအခြေပြုပညာသင်ကြားပေးခြင်း” (Bilingual and or multilingual education) ဖြင့် ပညာရေးတွင် လူမှုရေးနှင့်ကျား/မ တန်းတူညီမျှမှု တိုးမြှင့်စေခြင်းနှင့်
- “ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမျိုးမျိုးအကြောင်းအသိပညာပေးခြင်း” (Intercultural education) အားဖြင့် မတူညီသောလူမျိုးစုများအကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှုပိုမိုများလာရေးအတွက် အားပေးခြင်း။

၄၉။ MINE အဖွဲ့သည် အထက်ပါလမ်းညွှန်မူဝါဒများကိုသဘောတူထောက်ခံပါသည်။ တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ၏ ဘာသာစကားနှင့်ယဉ်ကျေးမှုတို့ရှင်သန်ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု များ တိုးတက်စေရေးတို့အတွက်လည်းကောင်း အထူးသဖြင့်ကျောင်းနေစာအစောပိုင်းနှစ်များတွင် မိခင် ဘာသာ စကားကို အခြေပြုရမည်ဆိုသည်ကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။

၅၀။ ၎င်းအချက်သည်များစွာအရေးပါပါသည်။အကြောင်းမှာ ဘာသာစကားမျိုးစုံသင်ကြားသော ပညာရေး စနစ်တွင် ကျောင်းသူကျောင်းသားများအနေဖြင့်အနည်းဆုံး ဘာသာစကား သုံးမျိုး..... မိခင်ဘာသာစကား ၊ ဗမာဘာသာစကား နှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား စသည်တို့ကို သင်ယူရမည်ဖြစ်သည်။ မိခင်ဘာသာစကားကို ရှေးဦးစွာစတင်၍သင်ယူကြခြင်းဖြင့် ဒုတိယနှင့် တတိယဘာသာစကားကိုဆက်လက်သင်ယူရာတွင် လွယ်ကူ အဆင်ပြေကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၅၁။ မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြုသင်ကြားခြင်းသည် ကျောင်းသားများ၏သင်ကြားသင်ယူမှု ရလဒ်ကောင်း များကိုသာမက ယဉ်ကျေးမှု နှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင်ပါ ကောင်းမွန်သောရလဒ်များဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ နိုင်ငံတကာသုတေသနများက တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ကလေးငယ်များအတွက် အသုံးပြုရန် အကောင်းဆုံး ဘာသာ စကားမှာ မိခင်ဘာသာစကားဖြစ်ကြောင်းထောက်ခံပြသနေကြပါသည်။ (Kosonen, 2005; UNESCO, 2003; World Bank, 2005) □ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံမှတွေ့ရှိချက်အထောက်အထားများမှ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားခြင်းသည် မိန်းကလေးငယ်များ၊ ကျေးလက်ကလေးငယ်များ၊ ကျေးလက်ဒေသနေ ကျောင်းသား/ ကျောင်းသူများ၊ လူနည်းစု၊ နွမ်းပါးသူများတို့၏ စာတတ်မြောက်မှုမြှင့်တင်တိုးတက်စေခဲ့ကြောင်းပြသခဲ့ပါသည်။ (Lo Bianco, 2011).

၅၂။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသောပညာရေးစနစ်ကိုကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် မတူကွဲပြား ခြားနားသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွက်၎င်းတို့၏မိခင်ဘာသာစကားကိုထိန်းသိမ်း နိုင်ကြပြီး တစ်ချိန် တည်းတွင်ပင် နိုင်ငံ၏ဘုံသုံးဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားများ ကိုသင်ယူကြခြင်းအားဖြင့် ပိုမို

ကျယ်ပြန့်သောဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင်ပါ တွင်ကျယ်စွာဝင်ဆံ့လာနိုင်ကြလိမ့်မည်ဟု ဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုသောပညာရေးစနစ်၏အရေးပါမှုကို MINE မှလက်ခံ အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

၅၃။ မြန်မာစစ်အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများကြားဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ပဋိပက္ခသမိုင်းကြောင်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဆိုပါက တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ဘာသာစကား၊ အမှတ်လက္ခဏာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ပညာရေးစနစ်အတွင်းထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ပေးခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်အားပေးအားမြှောက်ပြုသည့် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းများအနက် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

၅၄။ ကလေးသူငယ်များ အနည်းဆုံး မိမိတို့၏မိခင်ဘာသာစကား၊ ဗမာဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ် ဘာသာများကို သင်ယူနိုင်သော ဘာသာစကားမျိုးစုံပါဝင်သောအမျိုးသားဘာသာစကားမူဝါဒ ပေါ်ထွက် လာရန် MINE အဖွဲ့မှတောင်းဆိုနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၅၅။ ကလေးသူငယ်များ၏အစောပိုင်းကာလ (Early childhood) နှင့် အတန်းငယ် (Early grades) များ၌ မိခင် ဘာသာစကားကို စာသင်ကြားရာ၌ သင်ကြားမှုမူလကိုင်ဘာသာစကားအဖြစ်အသုံးပြုပြီး ဗမာဘာသာ စကားကို ဘာသာရပ် တစ်ခုအဖြစ်သင်ကြားစေသော ဘာသာစကားမူဝါဒတစ်ရပ်ကို MINE အဖွဲ့မှ တောင်းဆို နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၅၆။ ထို့နောက် ဗမာဘာသာစကားကို စာသင်ကြားရာ၌ သင်ကြားမှုမူလကိုင်ဘာသာစကားအဖြစ် တဖြည်း ဖြည်း စတင်အသုံးပြုလာပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မိခင်ဘာသာစကားကို အချို့သော ဘာသာရပ်များ သင်ကြား ရာ၌ သင်ကြားမှုမူလကိုင်ဘာသာစကားအဖြစ် ဆက်လက်အသုံးပြုသွားရန်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ကလေးငယ် သည် မိခင်ဘာသာစကား၏စာတတ်မြောက်မှုရသွားပါက မြန်မာစာနှင့် အင်္ဂလိပ်စာကို ဆက်လက် သင်ကြား နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၅၇။ ယဉ်ကျေးမှုများဆက်စပ်ပါဝင်သောပညာရေးစနစ်(Intercultural education) သည် မတူကွဲပြား သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြား နားလည်မှု နှင့် ငြိမ်းချမ်းမှုကိုတည်ဆောက်ရန်ထောက်ပံ့အားပေးသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု MINE မှ ထောက်ခံမှုပြုပါသည်။ မတူကွဲပြားသည့်ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု တို့ကိုထိန်းသိမ်းရေး၊ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတိုင်း တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိရေးနှင့် ကလေးများအားလုံး ပညာရေးတွင်အောင်မြင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းမှုများကို ဤ ကြေညာစာတမ်းက ထောက်ခံအားပေးပါသည်။

အထက်ပါလုပ်ငန်းများကို အားပေးဆောင်ရွက်မှ သာလျှင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားများအားလုံး ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်ပြီး ငြိမ်းချမ်း ရေးကိုတည်ဆောက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ရည်မှန်းချက်များ (Goals)

၅၈။ MINE မှအောက်ပါရည်မှန်းချက်များကို မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားပညာရေးမူဝါဒများတွင် ထည့်သွင်းထားရှိရန် တောင်းဆိုပါသည်။

- မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြုပညာသင်ကြားခြင်းကိုပညာရေးစနစ်၏အစောဆုံးကာလများဖြစ်သော မူလတန်းကြို၊ သူငယ်တန်း၊ မူလတန်းများမှတစ်ဆင့် ဆက်လက်၍အလယ်တန်းအဆင့် နှင့် အထက်တန်း အဆင့်များတွင်ပါ သင်ကြားနိုင်သည့်အခွင့်အရေး
- လူအများစုများနည်းတူ နိုင်ငံသားအဖြစ်တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု ဘာသာစကားဖြစ်သည့် ဗမာဘာသာကို တန်းတူသင်ကြားနိုင်သည့်အခွင့်အရေး
- နိုင်ငံတကာသုံးနှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများကြားဘုံစကားအဖြစ်အသုံးပြုသော အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကား ကို သင်ယူနိုင်သည့်အခွင့်အရေး
- တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားယဉ်ကျေးမှုကိုကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး ကို အားပေးအားမြှောက်ပြုသော အမျိုးသားဘာသာစကားစီမံကိန်းတစ်ရပ်

၅၉။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများပေါများခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏တူထူးခြားသောအခြေအနေများ အရ ဒေသအဆင့် (Local levels) များနှင့်အထက်အဆင့် (Top level) များတွင် အမျိုးသားဘာသာစကား နှင့် ပညာရေးစီမံကိန်းများရှိစေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် တစ်နိုင်ငံလုံးမှလက်ခံထားသော သဘောထား မူဝါဒများအား တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏မတူကွဲပြားမှုများနှင့်လိုအပ်ချက်များ အပေါ်ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်စေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားဘာသာစကားစီမံကိန်းများ (National Language Planning) သည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ ၏ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး စသည်များအား တိုးမြှင့်ဖော်ဆောင်ရန် အမျိုးသား လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်လုံး ပါဝင်စေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မိခင်ဘာသာ စကားအားပညာရေးတွင်သာမကဘဲ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အဆင့်အားလုံးတွင် အသုံးပြုခွင့်ရှိ စေရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းအချက်က တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနွယ်စုအားလုံးအား နိုင်ငံ၏ စနစ် အတွင်း ပါဝင်စေခြင်း (Inclusion) ၊ နိုင်ငံသားများအဖြစ်တည်ရှိမှု (Common Citizenship) ၏ အခွင့် အရေးရပိုင်ခွင့်များ အတွက် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးနိုင်မည့် နေရာအခင်းအကျင်း ကိုလည်း ဖန်တီး ပေးရာ ရောက်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၆၀။ အမျိုးသားဘာသာစကားများဆိုင်ရာစီမံကိန်း၏မူဝါဒများသည် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ အခွင့်အရေး၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူတကွယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်ရေး တို့ကို တိုးမြှင့် ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် အတွက် နိုင်ငံသားများအားလုံးပါဝင်စေရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၆၁။ မိခင်ဘာသာစကားကို ပညာရေး (အတန်းကျောင်းများ) တွင်သာမကပဲ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း အဆင့်တိုင်းတွင် အသုံးပြုခွင့်ရှိစေသင့်ပါသည်။ သို့မှသာ အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်း (Inclusion) ၊ သာတူညီမျှ နိုင်ငံသား ဖြစ်ခြင်း (Common citizenship) ဆိုင်ရာ အနှစ်သာရများနှင့်တကွ အားလုံးက လွတ်လွတ်လပ်လပ် လိုလိုလားလား လက်ခံထားသော အပြန်အလှန်ပြောဆိုညှိနှိုင်းအဖြေရှာနိုင်မည့် နေရာတစ်နေရာ ဖြစ်ထွန်းလာရေးကိုအာမခံစေရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၆၂။ အချို့နေရာဒေသများတွင် ရှိသော ကျောင်းများသည် ဘာသာစကားမျိုးစုံဖြင့်သင်ကြားပြသရန် လိုအပ်သည်ဆိုသည့်အချက်ကြောင်းကို ပညာရေးစီမံကိန်းချမှတ်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံဥပမာတွင် ဘာသာစကားနှစ်မျိုး(သို့မဟုတ်) နှစ်မျိုးထက်ပိုမိုသော သင်ကြားမှုမူဝါဒဘာသာစကားများကို အသုံးပြုပြီး အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေသည့် စာသင်ခန်းဆိုသည်မှာဖြစ်နိုင်ကြောင်း ပြသနေပါသည်။ ဤအချက်က ဘာသာစကားနှစ်မျိုးနှင့်အထက်ပြောဆိုနိုင်သောဆရာ/ဆရာမများ(တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်များမှ ဒေသခံဆရာ/ဆရာမများအများဆုံးဖြစ်နိုင်ပါသည်။) လိုအပ်ကြောင်းပြသနေပါသည်။ တိုင်းရင်းသားကလေးငယ်များ သင်ခန်းစာများကိုမိခင်ဘာသာစကားဖြင့်သင်ယူနိုင်ရေးအတွက် ကောင်းစွာနားလည်နိုင်စေရန်အတွက် တိုင်းရင်းသားဒေသခံဘာသာစကားအကူဆရာ/ဆရာမ (Language assistant)များဖြင့် သေချာစွာသင်ကြားစေသင့်ပါသည်။

၆၃။ အကယ်၍ မြန်မာအစိုးရပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ လက်ရှိပညာရေးမူဝါဒနှင့် ပညာရေးအခြေအနေများ □ပြောင်းအလဲမရှိပါက (သို့မဟုတ်) ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများတွင်ပျော့ပျောင်းမှုမရှိပါက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကလေးသူငယ်မျိုးဆက်တစ်ခုလုံး အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုမှ ကလေးငယ် များအား လစ်လျူရှု ဖယ်ရှားရာရောက်ပါလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိကလေးငယ်တိုင်းခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသော အရည်အသွေး ကောင်းမွန်သော ပညာရေး (Quality Education) ရရှိခံစားနိုင်ရေးအားတားဆီးပိတ်ပင်ရာရောက်ပါလိမ့်မည်။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုကလေးငယ်များမှာ ယခုထက်ပိုမိုဆိုးဝါးသောပညာရေးဆိုင်ရာရလဒ်များရရှိပေလိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။ မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြုဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုပညာရေးပေါ်လစီမူဝါဒသည် နိုင်ငံတော်မှချမှတ်ထားသော “အားလုံးအတွက်ပညာရေး(Education for All Policy) ပေါ်လစီမူဝါဒ အား မြှင့်တင်နိုင်ရန် “အားလုံးပါဝင်နိုင်သော၊အားလုံးပါဝင်သောပေါ်လစီမူဝါဒ”အဖြစ်ဖြစ်ပါသည်။

၄။ လုပ်ဆောင်မှုများ (Actions)

၆၄။ နိုင်ငံတော်နှင့်အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံအတွင်း ကျယ်ပြန့်သော ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းများဖော်ဆောင်ရေးအတွက်အတူတကွလုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။ MINE အနေဖြင့် အမျိုးသားပညာရေးပေါ်လစီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် အောက်ပါလုပ်ဆောင်မှု များကို ထည့်သွင်း အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် အားပေးတိုက်တွန်းပါသည်။

၅.၁ ပညာသင်ကြားခြင်းနယ်ပယ်သင်ယူခြင်း (Teaching and Learning)

- မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြုဘာသာစကားမျိုးစုံအသုံးပြုပညာရေးစနစ်ကိုဖော်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ပညာရေးအရည်အသွေးကိုမြှင့်တင်ရန်။
- ကျောင်းများတွင်စာသင်ကြားရာတွင်အသုံးပြုသောဘာသာစကားသည် ဒေသခံ တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုကျောင်းသားတို့၏ဘာသာစကား ဖြစ်စေရေးအတွက် အောက်ခြေအဆင့်တွင်ပင် စီမံလုပ်ဆောင်ခြင်း။
- တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုကျောင်းသားလေးများ သည် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှပြဌာန်းသင်ရိုးများအား သင်ကြားရာတွင် ၎င်းတို့အားပမာဘာသာစကားဆိုင်ရာအကူအညီ (Linguistic assistance) များ ပေးရန်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ မိခင်ဘာသာစကားကိုထိမ်းသိမ်းနိုင်ရန်အတွက် အကူ ဆရာ/ဆရာမ (Assistant teachers) ဖြင့် ဖေးမ ကူညီမှုပြုရန် နှင့်သင်ကြားမှုအထောက်အကူ (Teaching aides) များ အသုံးပြုမှုကို ထောက်ပံ့ ကူညီခြင်း။
- အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသင်ကြားရာတွင် မိခင်ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာ စကားတို့ကိုဆက်စပ် သင်ကြားပေးခြင်း။
- လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုဒေသများတွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်သည့် ဆရာ/ဆရာမများအား မိခင်ဘာသာစကား ၊ ဗမာနှင့် အင်္ဂလိပ် စသည့် အနည်းဆုံးဘာသာစကားသုံးမျိုးအတွက် ပံ့ပိုးပေးသည့် သင်တန်းများပို့ချပေးခြင်း။
- ယဉ်ကျေးမှုပိုင်းဆိုင်ရာသင့်တင့်လျောက်ပတ်သောပညာရေး (Culturally appropriate education) တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ တွင်ပိုင်ဆိုင် ထားရှိသည့်

ပြီးသော ဗဟုသုတပိုင်းဆိုင်ရာအတွေးအခေါ်များ (Epistemologies) □ သမိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်းများကိုပါထည့်သွင်းသင်ယူစေခြင်း။

- မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိမတူကွဲပြားခြားနားသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအကြောင်း၊ ၎င်းတို့၏ သမိုင်းများနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများအားမြှင့်တင်ပေးသည့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုအကြောင်းအရာများ အားလုံးပါဝင်သော အမျိုးသား ပညာရေးသင်ရိုးညွှန်တမ်းတစ်ခု အားရေးဆွဲပြဌာန်းခြင်း။
- တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုဒေသများရှိ ဆရာ/ဆရာမများ၏စွမ်းဆောင်ရည် အရည်အချင်းများ ကို တိုးတက်စေရန် လုပ်ငန်းခွင်အကြို သင်တန်းများနှင့်စဉ်ဆက်မပြတ်ပို့ချ ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုဘာသာစကားကိုပြောဆိုသင်ကြားနိုင်သောဒေသခံဆရာ/ဆရာမများ အား ဆရာ/ဆရာမအဖြစ်ခန့်ထားကာ ထောက်ပံ့ကူညီမှုများပေးခြင်း။
- ဆရာ/ဆရာမများမှ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများဘာသာစကားများကို သင်ယူမှုကိုတိုးမြှင့်ရန်နှင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ဘာသာစကားကိုမိခင်ဘာသာစကားအဖြစ်ပြောဆိုတတ်သူများကို ဆရာဖြစ်သင်တန်းများတွင်ရွေးချယ်ခန့်ထားတက်ရောက်စေရန်။
- ကလေးဗဟိုပြုသင်ကြားယူစေခြင်း (Child-centred learning practices) ပေါ်ပေါက်လာရန်နှင့် သင်ကြားမှုနည်းစံနှစ်များတိုးတက်လာရေး။
- ပညာရေးတွင်အကျင့်ပျက်ခြစားသည့်အကျင့်များလျှော့ချစေခြင်းအားဖြင့် သင်ကြားမှု တာဝန်များ ကျေပွန်မှုနှင့် ပညာရေးအရည်အသွေးတိုးမြှင့်စေရန်အတွက်ဆရာ/ဆရာမများအတွက် လစာထောက်ပံ့ငွေများကို အမြန်ဆုံးတိုးမြှင့်ရန်

၅.၂ ။ သုတေသနလေ့လာမှုများ (Research)

□□□ MINE မှ မိခင်ဘာသာကိုအခြေပြုသော ဘာသာစကားမျိုးစုံပညာရေးနှင့်ဘာသာစကားစီမံခြင်းများ၌ အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအလေ့အကျင့်များကိုပံ့ပိုးပေးမည့် သုတေသနလေ့လာမှုများ လိုအပ်သည်ဟု သုံးသပ်ယူဆပါသည်။

၆၆။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သော အမျိုးသားသုတေသနအဖွဲ့ (National Research Committee) တစ်ရပ်တည်ထောင်ပြီး ၎င်းအဖွဲ့မှ သုတေသနပြုလုပ်မည့် လေ့လာမှုများတွင် ဘာသာစကားပေါ်လစီမူဝါဒကို ဦးစားပေးထည့်သွင်းထားရှိရန်။

၆၇။ ကျောင်းသမိုင်းသင်ရိုးနှင့်သင်ခန်းစာများတွင်တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏အတွေးအမြင်များ၊ ပုံပြင်များနှင့် အောင်မြင်မှုများကိုပါထည့်သွင်းသင်ကြားစေရန်။

၆၈။ တိမ်ကောမည့်အန္တရာယ်ကိုရင်ဆိုင်နေရသောဘာသာစကားနှင့်အင်မတန်အင်အား နည်းသည့် ဘာသာစကားများအတွက် ၎င်းတို့၏သီးသန့် လိုအပ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်သော သုတေသန လေ့လာမှုများ ကိုတိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်သွားရန်။

၆၉။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏စာရေးသားသည့်အက္ခရာစနစ်(Language Scripts) များနှင့် စကားလုံး ဝေါဟာရများအပေါ် ဘာသာစကားစီမံချက်များရေးဆွဲလုပ်ဆောင်ရာတွင် လွယ်ကူစေရေးအတွက် သုတေသန လေ့လာမှုများပြုလုပ်သွားရန်။

၇၀။ လက်ရှိတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအကြား ဘုံတူညီသော ဘာသာစကားပုံစံများကို သုတေသန ပြုလေ့လာရန်။

၇၁။ နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝတွင် မိခင်ဘာသာစကားကို ကျယ်ပြန့်စွာအသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် အခွင့်အလမ်း များဖန်တီးနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်ရန်သုတေသနလေ့လာမှုများကိုဆောင်ရွက်ရန်

၅.၃။ ဘာသာစကားတစ်ခုချင်းစီကိုအကူအညီပေးခြင်း(Assistance to individual languages)

၇၂။ ဘာသာစကားတစ်ခုစီအားနိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ပံ့ပိုးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဤကြေညာစာတမ်းမှ အောက်ပါအတိုင်း အဆိုပြုတင်ပြပါသည်။

- တိမ်ကောမည့်အန္တရာယ်နှင့်ရင်ဆိုင်နေရသော ဘာသာစကားနှင့်စာပေများ အပေါ်မျိုးနွယ်စုဝင် သက်ကြီးရွယ်အိုများ၏နှုတ်ပြောသမိုင်း (Oral history) များကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရေး၊ ပြန်လည်ရှင်သန်လာစေရေးအတွက် သုတေသနလေ့လာမှုပြုနိုင်ရန် ရံပုံငွေရာထားခြင်း။

- မိခင်ဘာသာစကားကို ကျောင်းသင်ဘာသာရပ်များတွင် အခြေပြုသင်ကြားပေးနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာဘာသာစကားများ၏ စာရေးသားသည့်အက္ခရာစနစ်၊ စကားလုံးအသုံးအနှုန်း များ ဘာသာစကားစီမံကိန်းများအတွက် အကူအညီ ပေးခြင်း။
- လမ်းများ၊ ရွာများ၊ မြို့ များနှင့်နေရာဒေသတို့ ၏ အမည်များကို သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသား အမည်များဖြင့် ဆက်လက်ထားရှိခြင်းဖြင့် ဒေသန္တရသမိုင်းနှင့်တိုင်းရင်းသားတို့၏ မူလ ဖြစ်တည်မှု အမှတ်လက္ခဏာ (Identity) များအားကောင်းရှင်သန်နေစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၅.၄။ အကြံပေးရေးအဖွဲ့ဆောက်တည်ပုံ (Advisory Structures)

- တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုပညာရေးအဖွဲ့များကိုအကြံပေးနိုင်ရန်အတွက်ဘာသာဗေဒကျွမ်းကျင်သူများ (Linguistic experts) ပါဝင်သောအဖွဲ့များကိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအလိုက် ဖွဲ့စည်းသွားရန်။
- အကြံပေးအဖွဲ့တွင် တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်ထည့်သွင်းပါဝင်ဖွဲ့စည်းရန်။
- မိခင်ဘာသာ စကားဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုရေးရာကော်မတီများကို စတင်ဖွဲ့စည်း ကာထောက်ပံ့ကူညီမှုများပေးရန်

၅.၅။ တိုင်းရင်းသားပညာရေးစနစ်များ (Ethnic Education Systems)

၇၄။ လက်ရှိ ရှိရင်းစွဲ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုဒေသအမျိုးသားကျောင်းများကို ဆက်လက် ထားရှိစေသင့်ပြီး အစိုးရကျောင်းများနှင့်အစားထိုးမှုများပြုလုပ်ရန် မသင့်လျော်လှပေ။

၇၅။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုဒေသကျောင်းများဘာသာရေးအဖွဲ့များနှင့်အစိုးရမဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်/ အသင်းအဖွဲ့/အုပ်စုများဖွင့် လှစ်ထားရှိသော ကျောင်းများအားအသိအမှတ်ပြုကာ ထောက်ပံ့ကူညီမှုများ ပေးရန် သင့်ပါသည်။

၇၆။ အထက်ပါကျောင်းများအတွက် ဆရာ/ဆရာမများအတွက်ထောက်ပံ့ငွေကြေးများနှင့် သင်ယူမှုဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများအတွက် ငွေကြေးဘတ်ဂျက်ရာထားရန်ဖြစ်ပါသည်။

၇၇။ အထက်ပါကျောင်းများအတွက် စာသင်ကျောင်းများစီမံခန့်ခွဲမှု၊ အချက်အလက်စုဆောင်းထိန်းသိမ်းမှု စသည့်လုပ်ငန်းများ၌လည်းပံ့ပိုးပေးရသည်။

၇၈။ ဒေသခံ မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြု သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများရေးဆွဲခြင်းတွင်ပံ့ပိုးပေးရမည်။

၅.၆။ အဆင့်မြင့်ပညာရေး (Higher Education)

၇၉။ တက္ကသိုလ်အဆင့်တွင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုဘာသာစကား နှင့်အတွေးအခေါ်များ လေ့လာမှုဌာန များ တည်ထောင်သွားရန်။

၈၀။ မြန်မာနိုင်ငံရှိတက္ကသိုလ်အဆင့်ပညာရေးတွင် ဗမာစာပေဘာသာနှင့် ဝိဇ္ဇာနှင့် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ များ ပေး သကဲ့သို့ တက္ကသိုလ်များတွင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု စာပေနှင့်ဌာနများဖွဲ့ စည်းခွင့် ရရေး အတွက် အထောက်အပံ့များပေးရန်။

၈၁။ ဌာနတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများကို ရိုးရိုးတန်းဘွဲ့ (Bachelor Degree) နှင့် မဟာတန်း (Master Degrees) ဘွဲ့များ ရရှိသည်အထိသင်ယူနိုင်ရန် အစီအစဉ်များကိုဖန်တီးပေးရမည်။

၈၂။ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ စာပေများကိုထုတ်ဝေဖြန့်ချိပိုင်ခွင့်ပေးရမည်။

၅.၆။ အမျိုးသားသင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့် ဒေသအခြေအနေများနှင့်ကိုက်ညီရန် ပြုပြင်ဖြေလျှော့မွမ်းမံခြင်း (National Curriculum and Local Flexibility)

၈၃။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအားလုံး အပါ အဝင် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အနာဂတ်အတွက်များစွာအရေးပါပါသည်။ သင်ကြားမှုနှင့်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများသည် ဒေသအခြေအနေများ နှင့် သင့်တော်ရေး၊ ကျောင်းသူကျောင်းသားများအားလုံးကို တရားမျှတစွာ ဆက်ဆံ ရေး၊ ပညာရေးအရည်အသွေးတိုးတက်မြှင့်မားလာရေးအတွက်ရည်စူး၍ ပြည်ထောင်စု (ဗဟို)၊ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသ ကြီးများအလိုက် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို လိုအပ်သလို သင့်တော်သလို ပြုပြင်မွမ်းမံရေးကိစ္စကို ဤကြေညာစာတမ်းက အားပေးပါသည်။

၈၄။ ပညာရေးစနစ်များစီမံခန့်ခွဲမှုကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ်ဖြေလျှော့ရန်ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း ကျောင်းသား များအနေနှင့် သင်ကြားသည့်ဘာသာရပ်များအားလုံးတွင် အမှန်စင်စစ်တတ်ကျွမ်း၍ ဘာသာ စကား ၊ ဆင်းရဲမှု၊ အထီးကျန်မှုနှင့် အခြားသော အခက်အခဲများကြောင့် ချန်လှပ်ထားခြင်းမခံရစေရန် စနစ် တကျ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ကြရန်အရေးကြီးပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရ အနေနှင့် နည်းလမ်းကျောင်းပေးခြင်း၊ စံချိန်

စံနှုန်းသတ်မှတ်ပေးခြင်းဖြင့်သာဦးဆောင်မှုပေးပြီး၊ စီမံခန့်ခွဲမှုများတွင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်ကို ပြည်နယ်အဆင့်သို့ လွှဲပြောင်းပေးသင့်သည်။

၈၅။ အစိုးရပညာရေးသည် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာတရားကို အခြေခံသည့် ပညာရေးမဖြစ်စေသင့်ပါ။ သင်ရိုး ညွှန်းတမ်းများသည် တိုင်းပြည်ရှိတိုင်းရင်းသား၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့်ဘာသာ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအားလုံးပါဝင် ထင်ဟပ်စေသင့်ပါသည်။ မတူညီသည့် လူမျိုးစုများအကြား သဟဇာတပိုမို တည်ဆောက်နိုင်ရန်အတွက် ဘာသာစကားစုံသင်ရိုးညွှန်းတမ်းတစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာရန်လည်း အထူး အလေးပေး စဉ်းစားဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။

၈၆။ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့ များအနေနှင့် အစိုးရပညာရေးစနစ်တွင်း၌လည်း သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများခွဲဝေပြဌာန်းသည့်စနစ်တစ်ခုသတ်မှတ်ထားရှိရေးအတွက်လည်း ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ခွင့်ပြုသွားရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ အထူးသဖြင့် အထက်တန်းကျောင်းအဆင့်တွင် အစိုးရသင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို (၅၀%-၆၀%) နှင့် ဒေသန္တရသင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို(၄၀-၅၀%) ထည့်သွင်းသွားရန် ဖြစ်ပါသည်။

၈၇။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်နေထိုင်ကြသောနိုင်ငံသားများအားလုံး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး သဟဇာတဖြစ်ပြီး နေထိုင်နိုင်ရေး ၊ မတူညီသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနွယ်စုများ ၊ဘာသာစကားများ ၊ ယဉ်ကျေးမှုများ အကြား အပြန်အလှန် လေးစားစေရေးတို့ကို ပျိုးထောင်ပေးနိုင်စွမ်းရှိသော ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံအကြောင်းအရာများကို ထည့်သွင်း ထားရှိသည့် အမျိုးသားသင်ရိုးတစ်ခုပြဌာန်းရေးကိုဆောင်ရွက်အကောင်အထည်ဖော်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

၈၈။ နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် ပညာရေးပိုင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မှုနှင့်စံနှုန်းများသတ်မှတ်ခြင်းသာ ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး ပြည်နယ်နှင့်ဒေသအဆင့်များတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အား ပေးခြင်း အားဖြင့် သင်ရိုးညွှန်တမ်းများနှင့် သင်ကြားမှုပုံစံများတို့သည် ဒေသအကြောင်းအရာနှင့်ကိုက်ညီသွားစေမည်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားသင်ရိုးညွှန်တမ်းတွင် ဒေသအကြောင်းအရာ များပါထည့်သွင်းပါဝင်ခွင့်ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

၅။ ရည်ညွှန်းစာအုပ်များ (References)

1. IP&EM, (2012), *Statement of Indigenous Peoples & Ethnic Minorities of ASEAN, Promote and protect rights to land, territory, resources and development of indigenous peoples and ethnic minorities in ASEAN.*
2. [http://www.aippnet.org/home/daily-sharing/1008-statement-of-indigenous-peoples-a-ethnic-minorities-ipaem-of-asean.](http://www.aippnet.org/home/daily-sharing/1008-statement-of-indigenous-peoples-a-ethnic-minorities-ipaem-of-asean)

3. Kosonen, K. (2005). The Role of Language in Learning: What Does International Research Say? In *First Language First: Community-based Literacy Programmes for Minority Language Context in Asia* (pp. 87-95). Bangkok: UNESCO.
4. Lewis, M. Paul, Simons, Gary F. and Fennig, Charles D., (eds.). 2013. *Ethnologue: Languages of the World, Seventeenth edition*. Dallas, Texas: SIL International.
5. Lo Bianco, J. (2011), A Friendly Knife? English in the Context of Sri Lankan Language Politics, pp 36-60, in L. Farrell, U.N. Singh and R. A Giri, eds, *English Language Education in South Asia: From Policy to Pedagogy*. Cambridge University Press India.
6. Lo Bianco, J. (2013a). Documenting language loss and endangerment: Research tools, and approaches. Pp 54-65 in T. Wiley, J. K. Peyton, D. Christian, S. C. Moore, & N. Liu (Eds.), *Handbook of Heritage, Community, and Native Languages in the United States*. New York, NY: Routledge.
7. Lo Bianco, J. (2013b), *Language and Social Cohesion, Malaysia, Myanmar, Thailand. Final Desk Review*. Bangkok: East Asia and Pacific Regional Office, UNICEF.
8. OECD, (2012), *Southeast Asian economic outlook 20-13, with perspectives on China and India*. PARIS: Organisation for Economic Cooperation and Development. <http://www.oecd.org/dev/asiaandpacific/saeo2013.htm>
9. UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP, 2008)
10. http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf
11. UNESCO (2003). *Education in a Multilingual World*. UNESCO Education Position Paper. Paris: UNESCO.
12. World Bank (2005). *In their own language, Education for All*. Washington, D.C.: The World Bank.

မှတ်ချက်။ ။ အပိုဒ် (၇)(၁၀)(၂၃) တို့မှာ အင်္ဂလိပ်မူရင်းတွင်မပါဝင်သော်လည်း မြန်မာမူရင်းတွင်ပါဝင်နေသဖြင့် ထည့်သွင်းရေးသားထားပါသည်။

Appendix 6: MINE working action plan

ဂေဟဟိတ၌ ကျင်းပသော MINE အစည်းအဝေး၏ သဘောတူညီချက်များ

28/6/2014

- MINE အဖွဲ့၏ ကြေငြာစာတမ်း ထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး အချို့သောတိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များမှာ မိခင်အဖွဲ့အစည်းနှင့် အသေးစိတ်တိုင်ပင်နှေးရန် ရှိပါသဖြင့် အားလုံးဆန္ဒသဘောထားကို ဇူလိုင် ၁၄ ရက်နေ့တွင် နောက်ဆုံးထားပြီး အကြောင်းပြန်ကြားရန် တက်ရောက်လာသော ကိုယ်စားလှယ်များမှ သဘောတူညီမှု ရရှိခဲ့သည်။
- Lobby နှင့်ပတ်သက်ပြီး တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များသည် မိမိတို့ဒေသအသီးသီးရှိ အလွှာအသီးသီးမှ ပုဂ္ဂိုလ်များကို မိမိတို့ချဉ်းကပ်နိုင်သောနည်းလမ်းများဖြင့် MINE အကြောင်းကို ဖြစ်နိုင်သောနည်းလမ်းများဖြင့် ရှင်းလင်းချပြရန်။
- တိုင်းရင်းသားလွတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအား ချဉ်းကပ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရသော်၎င်း၊ တရားဝင်နည်းဖြင့်သော်၎င်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီး၊ အကြံဉာဏ်များ ရယူရန်။
- ချဉ်းကပ်ရန်နည်းလမ်းများ
- Individual (July2014) 3 weeks
- Informal meeting (ဩဂုတ် မှ စက်တင်ဘာထိ)
- Formal meeting (Before the end of 2014 (Nov-Dec)
- လွတ်တော်အမတ်များကို ဖိတ်ကြားပြီး တွေ့ဆုံရန်၊ ဖုန်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အီးလ်မေးဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အားလပ်ရက်များတွင်သော်လည်းကောင်း တွေ့ဆုံရန်။
- Formal နည်းလမ်း လွတ်တော်သို့ ကျွမ်းကျင်ပြီး အတွေ့အကြုံရှိသောကိုယ်စားလှယ်များစာလွတ်ပြီး တွေ့ဆုံရန်။

လွတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကိုတစ်ယူတွေ့ဆုံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ

ကိုယ်စားလှယ်အမည်	ပြည်နယ်	တာဝန်ယူတွေ့ဆုံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်
1. ဒေါ်ဒွဲဘူ	ကချင်	ဆရာမအစိုင်း
2. နန်းစေးအွာ	ကရင်	စောကပီ

3. ဒေါ်မိမြင့်သန်း	မွန်	မိကုန်ချနန်း
4. ဗညားအောင်မိုး	မွန်	မိကုန်ချနန်း
5. ဦးခွန်ဝင်းကို	ပအိုဝ်	နန်းနှင်းနွယ်
6. နန်းဂါန	ရှမ်း	စိုင်းနော်ခမ်း
7. ဒေါ်ညိုညိုသင်း	ရန်ကုန်တိုင်း	ဆရာမအစိုင်း
8. ဦးရဲထွန်း	ရှမ်း	ဆရာစိုင်းနော်ခမ်း
9. ဦးထွန်းကျော်	တအာန်း	လွေးနော်ချီ
10. ဦးအိုက်မုန်း	တအာန်း	လွေးနော်ချီ
11. ဦးသောရိန်း	တအာန်း	ခွန်လွီးစီ
12. ဆိုင်းပေါင်နပ်	တိုင်းရင်းသားလွတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ	နန်းအီး

ယနေ့အစည်းအဝေးတွင် စာတမ်းပါအချက်အလက်များနှင့်စာတမ်းထုတ်ပြန်ရန် သဘောတူညီခဲ့သော အဖွဲ့အစည်းများ

1. Karen Educational Department
2. Karen Teacher Working Group
3. Karen Women’s Organization
4. Karenni Education Department
5. Kayan New Generation Youth
6. Rural Development Foundation for Shan State
7. Shan Women’s Action Network
8. Gawng Loe Mu: 3 Mountains, Wa
9. (Pa-Oh Monastatic Education (Hopone)
10. Lahu Women’s Organization
11. Ta’ang Student & Youth Organization

12. Kachin National Education Committee

13. Eastern Naga Development Organization

အကြံပြုချက်များ

လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အချိန်ဇယားနှင့် လွှတ်တော်အတွင်းဆွေးနွေးမည့်အစီအစဉ်များကိုရရှိထားရန် MINE ကိုယ်စားပြု အချိန်တောင်းခံလွှာထားရှိပြီး ထိုတောင်းခံလွှာဖြင့် Advocate လုပ်ရန်ချိန်းဆိုမှုများပြုရန် MINE Group Email ထားရှိရန်

29/06/2014 ခုနှစ် ဂေဟတိတ၌ ကျင်းပသော MINE အစည်းအဝေး၏ သဘောတူညီချက်များ။

MINE coordinatorရွေးချယ်ခြင်း။

Name List of MINE Focal Persons

Name	organization
1. Mi Krak Non	(MNEC)
2. Naw Law Eh Moo	(KED)
3. Klo Loh Htoo	(KTWG)
4. Knyaw Paw	(KWO)
5. Dorcus Moo	(KRCEE)
6. Phone Myint	(KNGY)
7. Sai Naw Kham	(RDFSS)
8. Nan Mwe Kham	(SWAN)

- 9. Nan E (GUM)
- 10. Nan Hnin New (PLCC)
- 11. Paul (Akha LC)
- 12. Maung Han (PaO Monastic)
- 13. David Zet Nan (SENG)
- 14. Daw Mary (LWO)
- 15. Lway Naw Chee (TSYO)
- 16. Saya La Raw (KIOED)
- 17. Naw Zet (KNEC)
- 18. Peter Kyaw Myint (ENDO)
- 19. WSA

MINE coordinator Job Description

- Coordinate Advocacy efforts for MTE
- Communicate with all FBs for MINE orgs.
- Resources / partnership
- Coordinate with 60 MTTs
- Summer MTT
- TPC/s

Coordinator ကို ကော်မတီ (၉) ဦးမှ (၂၀) ရက်အတွင်း ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရန်။

Coordination Team

Name	Based	backup
1. Naw Zet	Myintkyina	Sayar La Raw

2. Naw Kham	Lasho	Lay naw Chee
3. Kholo Htoo	Maseriang	Naw Ler Htoo
4. Lwee Naw Chee	Lasho/ Mae sot	Naw Kham
5. Nan E.	Yangon	-
6. Nan Hnin Nwe	Taungkyi	-
7. Sayar La Raw	Maijaya	Naw Zet

or can be up to 9

MINE Structure

- (1) coordinator
- (7) coordination team
- (19) focal persons

Term Limit for Coordination Team

- 2 years

Advocacy Talking Points

1. Advocate for Mother Tongue Education (MTE)
2. Multilingual Education
3. Decentralization
4. Intercultural Education
5. Policy decision making participation
6. All inclusive education

-Coordination Team

Declaration Release - July 15, 2014

- Talking Point

Focal Points (19)

Advocacy Plans

- Individual
- Informal -MP
- Formal –MP
- Formal MoE
- INGO –

ထောက်ပံ့ကြေးပေးလာပါကလက်ခံနိုင်ခြင်း ရှိမရှိ။

Plan A

Plan B

Note : Next MINE meeting will be in October

Appendix 7: Agenda Mawlamyine Facilitated Dialogue (May)

Language Rights. Language Planning. Language Policy. Language Education

Language, Education and Social Cohesion Myanmar

Facilitated Dialogue under the auspices of the UNICEF
Peacebuilding, Education and Advocacy Program;
Language Education and Social Cohesion Initiative

Dates: 27-28th May, 2014
Location: Mawlamyine, Myanmar

Facilitator and Chair: Professor Joseph Lo Bianco

ကြိုဆိုသည်

ยินดีต้อนรับ

Welcome

Aims and Objectives

The workshop will function along the lines of a World Café, meaning an open-ended exploratory solutions-seeking facilitated dialogue. Key objectives are to discuss perspectives, and seek inputs and recommendations:

To develop a comprehensive language planning and policy framework for Myanmar, including preamble, principles, and focus areas;

To foster national unity, social cohesion and collaborative social relations in Myanmar;

To promote understanding of the forms and possibilities of language planning for fostering human rights, improved education and social cohesion;

To identify, define and examine problems that require special attention, and to identify areas of capacity development in language and social cohesion planning;

To foster improvements in language learning in Myanmar;

To make a contribution to enhance and improve the educational lives of children in Myanmar.

Agenda, Day One Tuesday, 27 May 2014

FOCUS: LANGUAGE PROBLEMS AND ISSUES

We will be discussing our challenges in multilingual education, literacy, and languages development in Myanmar.

SESSION	TIME	ACTIVITY	FORMAT	DETAIL
	AM 9:00-9:20	Official Opening	Speeches of Welcome	
#1	AM 9:30-10:15	<ul style="list-style-type: none"> • Self-presentations • Introduction to Workshop • Icebreaker • Visioning Exercise • Expectations for Friday 	Facilitator presentations to whole group with translation World Café Tables with hosts	<ul style="list-style-type: none"> • Child: 2014 (5 years old) • PowerPoint # 1: Facilitation & Dialogues • PowerPoint # 2: Methods • PowerPoint # 3: Our Agreement
BREAK	AM 10:30-10:45	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#2	AM 10:45-12:00	<ul style="list-style-type: none"> • Language Problems • Language Issues 	Facilitator presentation: whole group Brainstorming General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> • PowerPoint # 4: Language planning and policy • Facilitator: LP model; • components of a LP
LUNCH	PM 12:00-1:00	Lunch	LUNCH Hosts and Facilitators to Organise PM activities	Lunch
# 3	PM 1:00-2:45	Write Policy preamble	At tables with hosts	Child: 2023 (14 years old)
BREAK	PM 2:45-3:15	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
# 4	PM 3:15-4:15	Language Planning and Language Policy What can the community do? What can officials do? What can schools do?	Storyboarding language problems/ issues with hosts at tables	Converting language issues/problems into a narrative. Organise and classify language problems. Tables to work on sets of problems.
# 5	PM 4:15-4:45	Wrap Up	Facilitator to Summarise Day and Plan Day 2	PowerPoint # 5: Community/Expert/Official

Agenda, Day Two Wednesday, 28 May 2014

FOCUS: LANGUAGE POLICY AND PLANNING

We will be building on the problems and issues raised on day one to write a consensus statement and model language policy. We will focus on multilingual education in schools and classrooms; multilingualism in the community; how children think and develop in more than one language.

SESSION	TIME	ACTIVITY	FORMAT	DETAIL
#6	AM 9:00-10:15	<ul style="list-style-type: none"> Input on bilingualism in education and society 	Facilitator presentation Q/A	<ul style="list-style-type: none"> Power Point # 6: Mother Tongue, Bilingual Education, Language Learning
BREAK	AM 10:15-10:45	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#7	AM 10:45-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Merge Table LP drafts Extend from Preamble to Goals of Policy 	General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> Working with Day One records
LUNCH	PM 12:00-1:00	LUNCH	LUNCH Hosts and Facilitator meet	LUNCH
#8	PM 1:00-2:45	<ul style="list-style-type: none"> Begin Full merge of policy draft 	General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> Display developing policy position
BREAK	PM 2:45-3:15	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#9	PM 3:15-4:45	<ul style="list-style-type: none"> Complete model policy draft Present to whole group 	With hosts at tables In whole group session led by facilitator	<ul style="list-style-type: none"> Presentations from hosts or table reporters

Appendix 8: Mon State policy and planning preamble and press release

The Language, Education and Social Cohesion workshop
(27-28 May), Mon State:

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ စုစည်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်နှင့်အညီ တိုင်းရင်းသားများ အားလုံး၏တန်းတူညီမျှရေး၊ မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များကို ထိမ်းသိမ်းကာကွယ်ရေးအတွက်လည်းများစွာအရေးပါပါသည်။

ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသ ကြီးအသီးသီး ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအားလုံး၏ တိုးတက်မှုပင်ဖြစ်ပါ သည်။ ပြည်နယ်ဖွံ့ဖြိုးမှု အား ဆောင်ရွက်ရာတွင် တိုင်းရင်းသားများ အားလုံးဝိုင်းဝန်းပါဝင်ကြရန်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသား များ၏ မိခင်ဘာသာ စကား ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အားပေးကူညီနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မွန်ပြည်နယ် အတွင်း တွင် မွန်၊ကရင်၊ ပအိုဝ်(ဝ်)၊ ဗမာလူမျိုးများ အပြင် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသား များစွာတို့မှီတင်း နေထိုင်ကြပါ သည်။ ကျောင်း (သို့မဟုတ်) ပညာရေး ကဏ္ဍတွင်အသုံးပြုနေသော သင်ကြားမှုမဏ္ဍိုင်ဘာသာစကားသည် မိခင်ဘာသာ စကားဖြစ်ပါက သင်ယူမှုကဏ္ဍတွင်၎င်း၊ နေ့စဉ်ဘဝနှင့်ကိုက်ညီမည်ဖြစ်ပါကပိုမိုထိရောက်စွာ အထောက်အကူ ပြုနိုင်မည်ဟု ခံယူပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါသဖြင့် နိုင်ငံတော် (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ် ၏ ပညာရေးမူဝါဒ ရေးဆွဲရာတွင် မိခင်ဘာသာစကားအခြေခံ၍ ရုံးသုံးဘာသာစကားအပြင် နိုင်ငံတကာ ဘာသာစကားများ သင်ကြားနိုင်ရေးကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက် သင့်ပါသည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် စည်းလုံးခြင်း၊ ညီညွတ်ခြင်းမှသည် ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ သာယာဝပြောခြင်း၊ ပန်းတိုင်သို့ တက်လှမ်းနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ပါ၍ မွန်ပြည်နယ် အတွင်း နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသားများအားလုံး ပညာရေးတိုးတက်မှုအချင်းချင်းချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုနှင့် ရိုးရာစာပေအမွေအနှစ်များ တိုးတက်ရေး အတွက် ကူညီအားပေးနိုင်ရန် ဤမိခင်ဘာသာစကား အခြေပြုပညာသင်ကြားရေး မူဝါဒ(Mother-tongue Based Education Policy)ကိုရေးဆွဲတင်ပြပါသည်။

Preamble:

The Republic of Union of Myanmar is the country where all indigenous people are staying together unity. Therefore, it is very important all ethnic groups to get equal opportunity and to protect and maintain their literacy and cultural hesitates. The development of each state and region in the country is same as the improvement of all indigenous people. All ethnic groups should endeavor together to develop their states and regions. Therefore, it is essential to support the development of all indigenous mother tongues by all indigenous

people. Mon, Kayin, Pao, Myanmar and other indigenous people are staying together in Mon state. We believe that if mother tongue is used as Medium of Instruction in classroom or education sector, it will support children to get better learning achievement and to learn the things which are really relevant to their daily lives. Therefore, while developing national or state/regional policies, authority should consider developing mother tongue based policies which also encourage learning national and international languages. By doing so, it will reinforce unity which will encourage all indigenous people to get peace, wellbeing and happiness. Accordingly, we prepare and purpose mother tongue based education policy which will promote the improvement of education quality, unity and upgrading cultural and traditional heritage for indigenous people in Mon state.

ရည်မှန်းချက်များ

- ကလေးသူငယ်များအားလုံး အခြေခံပညာသင်ကြားရေးတွင်မိခင်ဘာသာစကားကို အခြေပြုသင်ကြားသောဘာသာစကားစုံပညာသင်ကြားမှု (Mother-tongue Based Multilingual Education)အခွင့်အလမ်းများရရှိစေရန်။
- မိခင်ဘာသာစကားအပေါ်အခြေခံကာ ရုံးသုံးဘာသာစကားဖြစ်သော မြန်မာဘာသာစကား၊ နိုင်ငံတကာ ဘာသာစကား (International language) ကိုပါ ကျွမ်းကျင်စွာတတ်မြောက်စေသော ပညာရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ် လာစေရန်။
- တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဆိုင်ရာများအားထောက်ပံ့မှု ပေးနိုင်သော အဖွဲ့ အစည်းများပိုမိုခိုင်မာစွာ ပေါ်ပေါက်လာရန်နှင့် ပေါင်းစပ်လုပ်ဆောင်မှုများအားကောင်းလာစေရန်။
- ပြည်နယ်ပညာရေးဌာနမှ ပြည်နယ်အတွက် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတစ်ခုခုကို လည်းတတ်ကျွမ်းပြီး ဒေသအခြေအနေများနှင့်လည်း ရင်းနှီးသော အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ဒေသခံတိုင်းရင်းသားဆရာ/ဆရာမများကိုလေ့ကျင့်ပြုစုပျိုးထောင်မွေးထုတ်ရန်။

Objectives

- All children to get opportunity to use Mother-tongue Based Multilingual Education in basic education
- To create an education system based on mother tongue which will encourage to be able to learn mother tongue, national and international languages competently

- To establish and strengthen organizations which can support the improvement of ethnic literacy and language and enhance to get better collaboration and coordination among stakeholders
- State and Regional Education Department should train and produce quality, skillful teachers who can speak one of local languages and having familiarly with local content for their regions.

လုပ်ဆောင်မှုများ

- လုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် နိုင်ငံတော်မှ လိုအပ်သောဘဏ္ဍာရံပုံငွေနှင့် အခြားလိုအပ် သည့် ပံ့ပိုးမှုများကို ထောက်ပံ့ပေးရန်။
- MTLB
အားအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက်နိုင်ငံတကာနှင့်ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်တွင်း ရှိဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအသီးသီးမှ လိုအပ်သောအကြံဉာဏ်နှင့် နည်းပညာအကူအညီများ (Technical assistance) ရယူပြီးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားရန်။
- တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအလိုက် ၎င်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေသော မိခင်ဘာသာစကားအခြေပြုသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ (Culturally & locally appropriate curriculum) များ၊ ဒေသခံပြည်သူများ၏လိုအပ်ချက် (Needs of the people) နှင့်အညီပြဌာန်းသွားရန်။
- တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကျောင်းများသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများအား အသိအမှတ်ပြုနိုင်ရေးနှင့် လိုအပ်သောပံ့ပိုးမှုများပေးနိုင်ရေးအတွက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားရန်။
- တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဖွံ့ဖြိုးမှုများဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအားပြည်နယ်အဆင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်နိုင်ရေးအတွက် ပါဝင်သင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအဖွဲ့အစည်းများအားသတ်မှတ် ဆောင်ရွက်တာဝန်ပေးအပ်ရန်။
- ဒေသခံပြည်သူများ၏လိုအပ်ချက် (Needs of the people) နှင့်အညီတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဆိုင်ရာဌာနများဒေသအလိုက်ဖွင့်လှစ်သွားခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသခံဆရာ/ဆရာမများအား လေ့ကျင့်ပေးခြင်း
- တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် ဒေသအလိုက် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သော စေတနာရှင်၊ အလှူရှင်များ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများအားကောင်းလာပြီး အခြေခံလိုအပ်ချက်များဆောင်ရွက်ပေးရန်။

Activities

- Government to provide funding and other supports to implement the Mother Tongue Based Multi Lingual Education planning and policy
- To implement Mother-tongue Based Multilingual Education, we will coordinate and collaborate with United Nations organization and other international organizations to get advice and technical assistance.
- According to needs of the people, we will develop culturally & locally appropriate curriculum for each ethnic group
- We will coordinate and collaborate to recognize school curriculum developed by ethnic groups and will provide necessary support
- To be able to establish state level organization which will support in developing ethnic literacy and language, we will appoint and assign individual and organizations which are relevant to the objectives of the language policy and planning.
- In accordance with the needs of the people, we will open ethnic language centers and will provide trainings to native teachers
- To get better coordination, we will bring together all local donors, well wishers and organization to provide necessary supports for each region to improve their language and literacy.

PRESS RELEASE (THIS IS A DRAFT STATEMENT CURRENTLY BEING REVISED BY WRITING TEAMS IN MON STATE)

This meeting of UNICEF language and social cohesion held at Mawlamyine, 27- 28 May 2014 announces that it has adopted a policy for multilingualism for the needs of Mon state, and which has relevance across the republic of the union of Myanmar. Our policy would promote the rights of all citizens living in Mon state to maintain, enjoy and develop their ethnic languages, while also learning the official language of the union, and English for international communication.

We call on the government of the republic of the union of Myanmar to collaborate with Mon state officials, parents, and community organisations, to implement an ambitious plan to support, improve and defend our unique languages which are a precious resource for all citizens.

Appendix 9: Agenda Mawlamyine Facilitated Dialogue (November)

Dates: 6 November, 2014

Location: Mawlamyine, Myanmar

Facilitator and Chair: Professor Joseph Lo Bianco

DECISION MAKERS LEVEL MEETING

Discussion of aims and objectives of language policy 2014-2015 Mon state as part of Myanmar wide language policy

1. Preamble and key aims: what do we want a Mon state language policy to achieve? For Mon language, for Mon speaking children, for non-Mon speaking children in Mon state, for other languages
2. Critical problems and issues to be addressed in Mon state language policy: open discussion (for example, teacher availability, level of continuation of Mon and Myanmar languages, English, other languages)
3. Timetable for 2015 (outline decision November 2014, review date, agreement date)
4. Link between Mon state policy and Union wide language policy
5. Special education: sign language, minority languages
6. Special initiatives (central language school, bilingual methods, etc)

Dates: 7 November, 2014

Location: Mawlamyine, Myanmar

Facilitator and Chair: Professor Joseph Lo Bianco

TECHNICAL MEETING

Discussion of tasks and responsibilities for achieving the writing of language policy 2014-2015 Mon state as part of Myanmar wide language policy

1. Report of decisions from DECISION MAKERS MEETING
2. How to achieve the aims of the DECISION MAKERS MEETING
3. Personnel involved and agencies/organisations involved?
4. Timetable for 2015
5. Research issues needed: what data do we have: teacher numbers, existing programs, materials,
6. Roles and duties 2015
7. Special initiatives (central language school, bilingual methods, etc)

Appendix 10: Feedback summary Mawlamyine Facilitated Dialogue (November)

UNICEF/Professor Joseph Lo Bianco

Total Participants – 36 Mawlamyine, May (27-28) 2014

S/ N	Rating Scale	Rating Scale				
		Poor -1	Average -2	Good -3	Very Good -4	Excellent-5
1	Please rate the overall Seminar	-	1	17	13	3
2	Did the workshop meet your expectations	-	1	17	14	4
3	Quality and relevance of input	-	1	15	21	1
4	Quality & presentation of the presenter	-	-	6	17	13
5	Other comment/ what did you like best	<ul style="list-style-type: none"> • how to use three languages (mother tongue, national and international languages) for teaching and learning process • The explanations how to teach ethnic language in school by applying moth tongue based multi lingual education • The presenter mentioned that we should teach languages by doing activities and it will get more effective outcome • Mother tongue based multi lingual education • The best way to teach language is action oriented teaching method • Siva's experience and action oriented language teaching • If teacher use not only works but also interactions while teaching languages, children's intelligent will be improve • Explanation of three teaching method when applying mother tongue based multi lingual education • Classify teaching mother language, preamble, problem and policy • Believe that application of mother tongue based multi lingual education will be success • to teach official language together with mother language • The language policy and planning • Thai education policy • The policy , example and explanations which support mother languages to be used in education system • To lay down policy and to express challenges and problems • Action oriented language teaching in the classroom • To add one more day for the workshop and have to have very open discussion to choose more options • Language problems and issues • Problem solving, discussion about issues and lay down policy 				

- To be effective teaching and learning process, it should teach lesson based on activities
- Action oriented teaching and learning process
- Interaction based teaching and learning process
- Discussion to lay down language policy
- Zomia Exercise
- Models of language teaching for different ethnic in a same school
- Mother tongue based MLE, Special Language centre for state, action oriented teaching learning process
- All children opportunity to get access to their mother languages
- Three kinds of actives to solve multilingual education
- Research findings
- Ways of MTB-MLE teaching, to develop ethnic language, objective of policy, short/long turn teaching, etc
- Development of education policy for Mon state by working groups

6 Other comment/what suggestions do you make improvement

- To negotiate with ethnic experts while developing curriculum to teach ethnic languages
- To teach ethnic language, it should be systematically discussed in detail about the contents of teaching should in accordance with ethnic groups and places
- How to apply mother tongue based multi lingual education in the classroom where many ethnic children are schooling in particular place
- All hand out should be translated by Myanmar
- It will improve if there is a link between mother tongue based multi lingual education and official language teaching
- It is important to skill up both month tongue ethnic language as well as official language
- To be included ethnic language teaching methods
- How to teach official language(Myanmar) by using mother tongue/language
- To take more time how to conduct mother language teaching in Mon State
- senior government officials to participate in the work shop
- To increase numbers of participants from government, civil society and experts sides
- To invite more participants from other organizations and it will be better if this policy could be implemented practically
- To discuss in detail about ethnic language teaching and learning which can reflect actual situation of ethnic regions requirement.
- To apply mother tongue based multi lingual education in basic education sector
- Workshop should be organized frequently with International organizations and experts
- To open special school by government to learn ethnic languages
- After discussion, each group should present their discussion points to all participants and other groups should provide comments and suggestions for each presentation. Need enough time to do so.
- To teach mother language, official language and international languages
- Hand out should be translated into Myanmar
- To learn Mon language to be able to learn other languages such as official and international languages
- Workshop should be organized in each and every state and regions where indigenous people staying over there
- Need more model from other countries where mother tongue based multi lingual education is practicing
- To discuss more detail how to practice Mother tongue based teaching and learning methodology in regions with very diverse ethnicity
- To discuss policy and planning in detail
- Power point slides, handouts should be translated in Myanmar to understand clearly and save time for translation

- Need to get solution and methodology to get learning achievement in school where more than two ethnic children are schooling
- Ethnic language development must be carried out
- Requested professor to mobilize government to lay down MTB-MLE policy

7 | Do you want a follow-up workshop and what focus should it have?

- Have to make higher level work shop again in Mon State
- To develop and implement policy effectively, it is needed to organize follow up workshop
- To organize a work shop with decision makers (Mon, Myanmar and Pao)
- This workshop is sufficient to succeed policy
- To organize district level workshop
- Want a follow up workshop focus on managing or how to operate teaching mother language in multi language ethnic schools
- It is essential to organize more workshop like that
- it is required to organize follow up work shop
- it should organize MTB-MLE workshop again
- to reinforce government to lay down policy and apply mother tongue based multi lingual education at the national level and to invite senior decision makers while organizing next follow up workshop
- A workshop should be organized and invite all ethnic organizations to discuss and work together
- To organize follow up workshop
- Follow up workshop should be organized frequently
- Should organize language planning and policy workshop at every state and region
- To do three more workshops to discuss how to teach mother tongue based multi lingual education (at least three times)
- To organize follow up workshop
- Technical level work shop should be organized
- Follow up workshop should be organized in Mon state
- To organize follow up workshop and participants should be MoE, Mom Literature and language group, ethnic political leaders and MNEC
- Suggested to organize such kind of policy workshop with very high level seniors officials from MoE (Naypyitaw)
- How to make advocacy to upstream level by evidence based
- To collect and combine all outcomes of workshop and should prepare term paper/report/article in accordance with findings. To be able to do so, should organize follow up workshop
- The roles & responsibilities at various level(Union, District, Township) to implement multi lingual education
- To make decision how to teach MTB – MLE, when to teach, how to prepare curriculum etc.
- Township level MTB-MLE workshop should be organized
- Should be National wide workshop
- Follow up workshop required
- Want to know how to fit MTB-MLE policy to national education policy
- Wants to know process and procedure how to prepare and implement language policy and planning

Appendix 11: Agenda Naypyidaw Facilitated Dialogue (July)

Language Rights. Language Planning. Language Policy. Language Education

Language, Education and Social Cohesion Myanmar

Facilitated Dialogue under the auspices of the UNICEF
Peacebuilding, Education and Advocacy Program;
Language Education and Social Cohesion Initiative

Dates: 29–30 July, 2014
Location: Naypyidaw, Myanmar

Facilitator and Chair: Professor Joseph Lo Bianco

ကြိုဆိုသည်

ยินดีต้อนรับ

Welcome

Aims and Objectives

The workshop will function along the lines of a World Café, meaning an open-ended exploratory solutions-seeking facilitated dialogue. Key objectives are to discuss perspectives, and seek inputs and recommendations to advance the following fields:

Social Cohesion: by promoting an attitude of inclusion and participation for ethnic and indigenous minorities;

Education skills: by improving school attendance, academic standards and literacy;

Employment skills: by raising standards in Myanmar, English and mother tongues, where relevant, to help young people enter the competitive labour market including in trades and professions;

Service delivery: by implementing literacy, Myanmar language and communication planning to make sure that public administration are communicating effectively with all citizens;

International connections: in order to support trade, diplomacy and travel through widespread knowledge of English, and learning of strategic languages;

Inclusive communication planning: by integrating support for blind, deaf and other communication disabled citizens.

Agenda, Day One Tuesday 29th July, 2014

FOCUS: LANGUAGE PROBLEMS AND ISSUES

We will be discussing our challenges in multilingual education, literacy, and languages development in Myanmar, in order to support social cohesion and promote Myanmar economic and social prosperity.

SESSION	TIME	ACTIVITY	FORMAT	DETAIL
	AM 9:00-9:20	Official Opening	Speeches of Welcome	
#1	AM 9:30-10:15	<ul style="list-style-type: none"> • Self-presentations • Introduction to Workshop • Icebreaker • Visioning Exercise • Expectations for Friday 	Facilitator presentations to whole group with translation World Café Tables with hosts	<ul style="list-style-type: none"> • Child: 2014 (5 years old) • PowerPoint # 1: Facilitation & Dialogues • PowerPoint # 2: Methods • PowerPoint # 3: Our Agreement
Break	AM 10:15-10:45	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#2	AM 10:45-12:00	<ul style="list-style-type: none"> • Language Problems • Language Issues 	Facilitator presentation: whole group Brainstorming General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> • PowerPoint # 4: Language planning and policy • Facilitator: LP model; • components of a LP
Lunch	PM 12:00-1:00	Lunch	Lunch Hosts and Facilitators to Organise PM activities	Lunch
# 3	PM 1:00-2:45	Write Policy preamble	At tables with hosts	Child: 2023 (14 years old)
Break	PM 2:45-3:15	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
# 4	PM 3:15-4:15	Language Planning and Language Policy What can the community do? What can officials do? What can schools do?	Storyboarding language problems/issues with hosts at tables	Converting language issues/problems into a narrative. Organise and classify language problems. Tables to work on sets of problems.
# 5	PM 4:15-4:45	Wrap Up	Facilitator to Summarise Day and Plan Day 2	PowerPoint # 5: Community/Expert/ Official

Agenda, Day Two Wednesday 30th July, 2014

FOCUS: LANGUAGE POLICY AND PLANNING

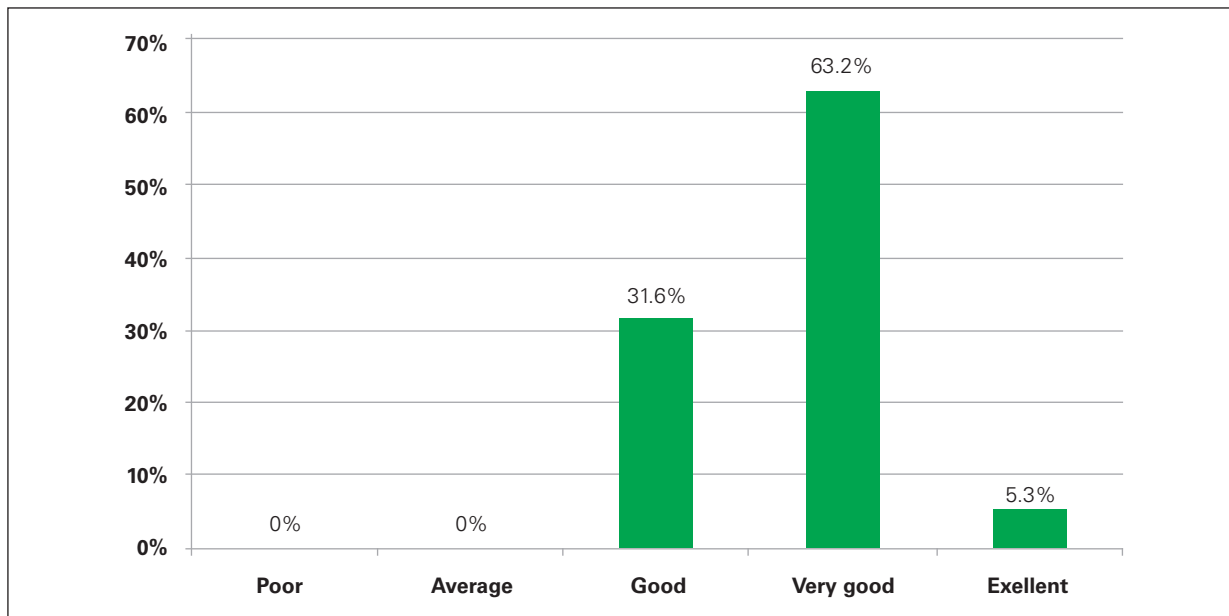
We will be building on the problems and issues raised on day one to write a consensus statement and model language policy. We will focus on the mechanisms for a co-ordinated national language planning process. This will address Myanmar language, English and multilingual education in schools and classrooms; multilingualism in the community; how children think and develop in more than one language.

SESSION	TIME	ACTIVITY	FORMAT	DETAIL
#6	AM 9:00-10:15	<ul style="list-style-type: none"> Input on bilingualism in education and society 	Facilitator presentation Q/A	<ul style="list-style-type: none"> Power Point # 6: Mother Tongue, Bilingual Education, Language Learning
Break	AM 10:15-10:45	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#7	AM 10:45-12:00	<ul style="list-style-type: none"> Merge Table LP drafts Extend from Preamble to Goals of Policy 	General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> Working with Day One records
Lunch	PM 12:00-1:00	Lunch	Lunch Hosts and Facilitator meet	Lunch
#8	PM 1:00-2:45	<ul style="list-style-type: none"> Begin Full merge of policy draft 	General Discussion, whole group and with hosts at tables	<ul style="list-style-type: none"> Display developing policy position
Break	PM 2:45-3:15	Coffee/tea break	Coffee/tea break	Coffee/tea break
#9	PM 3:15-4:45	<ul style="list-style-type: none"> Complete model policy draft Present to whole group 	With hosts at tables In whole group session led by facilitator	<ul style="list-style-type: none"> Presentations from hosts or table reporters

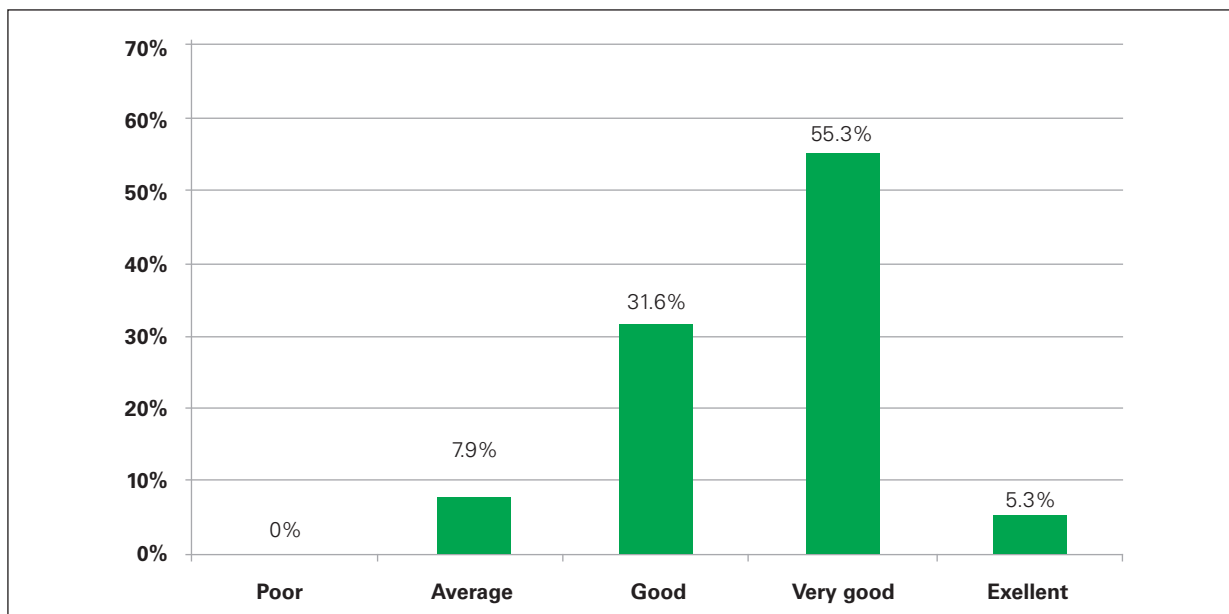

Appendix 12: Feedback summary Naypyidaw Facilitated Dialogue

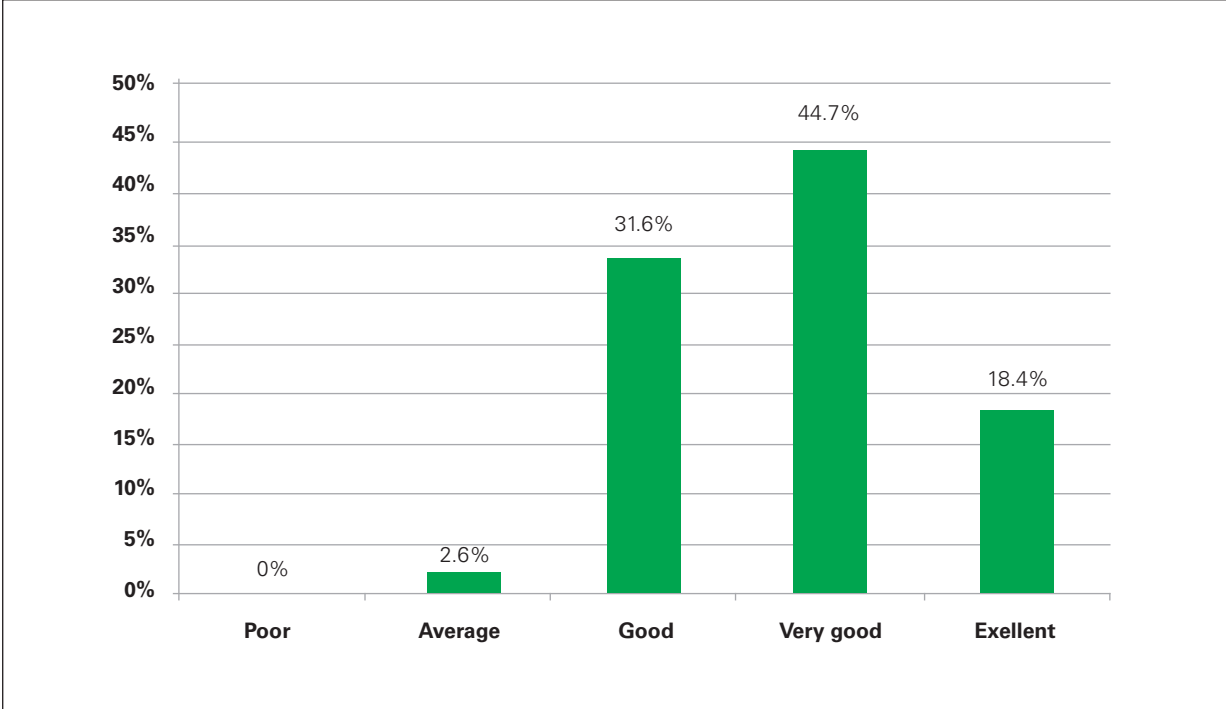
Q.1 Please rate the overall seminar

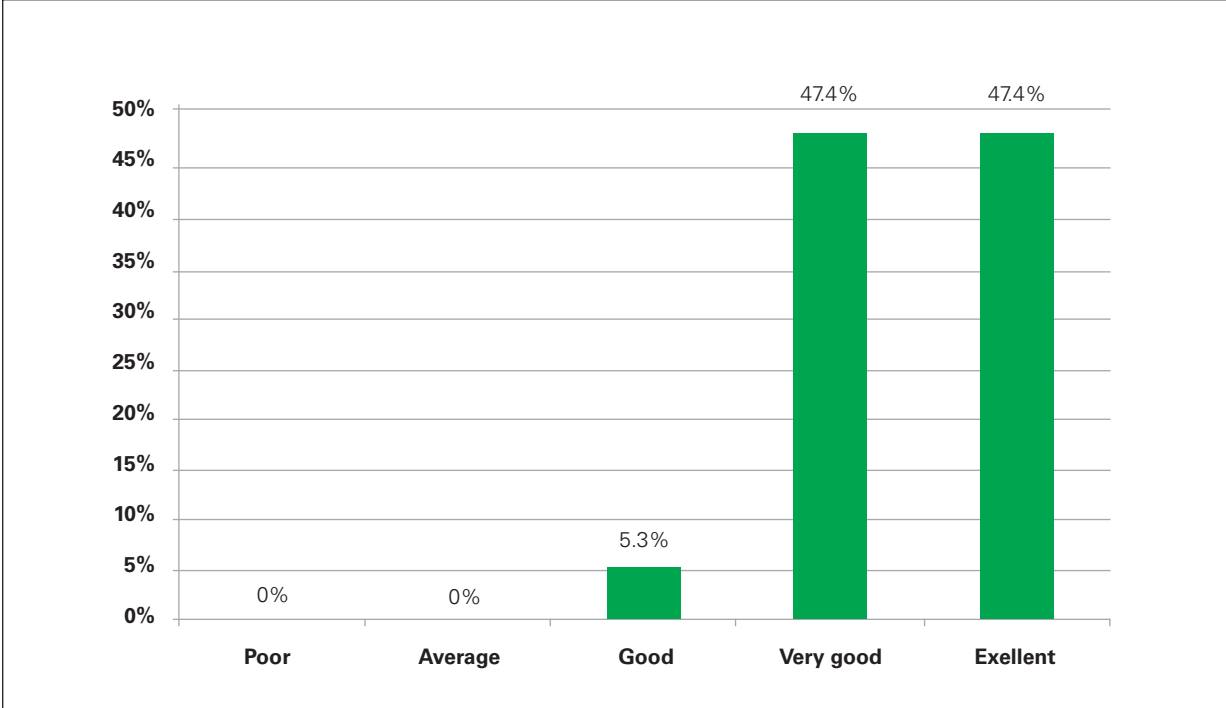
Q2. Did the workshop meet your expectations?

Q3. Please rate the quality and relevance of presentation

Q4. Please rate the quality and presentation of presenter

Q5. What did you like best?

- No emotional discussions during the workshop
- Conceptualization of setting language policy and its related exercise
- Principles
- The technique of drawing and making consensus
- Mr Joe can change workshop content to be in line with mood of participants during workshop
- I liked the discussion of participants with presentation of language problems
- The conversation with college principles and professor, exchange and sharing of education knowledge and rich diverse language
- Approach using in the workshop
- Nest discussion on workshop
- Format to brainstorming – from different groups drawn the wishes upon experience of community combined with authorities
- Language problems in the community
- It should be 3 or 4 day workshop, instead of 2 day one
- Process of building up content of policy. Examples, especially how to rescue dying languages and the nest example.
- Exercises and discussions on day 2
- Why LP? Mother tongue or first language – how to use in education
- Useful inputs provided to participants particularly on conceptualisation of language policy
- Some real time example within presentation
- I do like the presentation concerning about the ethnic language role in education
- Technology goes to economy
- Examples and options for LP and mother-tongue based multilingual education from other countries, L1 and L2 learning processes
- I like the presentation
- Language problems
- Language problems
- Principles and goals of language planning
- I liked every ethnic language to learn in education
- Examples of other countries are good
- Very good
- Examples of other countries, presentation very good
- Very good presentation, very good examples

Q6. Other comments/ what suggestions for improvement?

- Video of audio recording; minutes
- To include expertise in the field of children in special needs next workshop
- Ethnic group didn't change their attitudes, they think that Myanmar language is influence that is a wrong attitude
- Sometimes move very quickly
- Need more time to discuss
- To increase the duration of workshop, at least 3 days instead of 2

- Myanmar language improvement for ethnic children must/should be carried out by the elders of this ethnic group who can speak and write Myanmar
- The workshop like this should conduct more and the ethnic education issue and using language should concern as decentralization level
- Two day workshop is not sufficient. We need to learn more for developing language policy
- To need to start language policy plan
- More workshop like this to get understanding each other to strengthen language policy
- Future task oriented discussions should be incorporated
- It should be 3 or 4 day workshop instead of 2 day one
- We need longer duration as translation needs time and some concepts are new to majority of participants so it also takes time to get these
- Ethnic language is very useful in learning process
- Mother tongue (Myanmar)
- Extend workshop I do found some progress in understanding the problems of ethnic peoples and their feeling concerning with the education and their ethnic languages importance
- Should invite more ethnic education candidates for workshop
- Bilingual is relevant to Myanmar
- To better address deficiencies of some of the Burmese academics and their denial of the presence of power dynamics between Burmese government and ethnic groups
- I would like to get more information about language policy in all over the world and countries
- I got the ideas from other ethnic and so I can balance what I need. We have the experience and we can help each other
- Education skills
- Every ethnic language must learn in primary education
- It is difficult to understand on policy draft with a short period because it is a professional field
- Policy draft with a short time- it is a special field
- It's hard to develop/provide feedback on policy draft with a short period because it is a special area/field
- It has to development policy with the short time it is the special field

Q7. Do you want a follow-up workshop and what focus should it have?

- We would need a follow up workshop focussing on the feedback from policy makers as well as the finalization of language policy and its implications
- I want to follow up next workshop and then many policy makers/ decision makers should attend this workshop
- It should focus on problems and actions to overcome ? problems
- Language policy
- Focus should be improving what we finished at this workshop and completing the unfinished parts (including car park)
- I want a follow up workshop and language planning and policy
- Decentralization education issue
- Focus should be based on language policy (draft)
- It need a follow up workshop and to decide to language policy

- Strengthening of practical implementation
- Policy implementation
- How to implement language policy
- A follow up to continue the effort. Advocacy workshop for high stake holders
- It should have focus to/on social cohesion
- Wider consultation to obtain wide range of inputs from ?/wider stakeholders and detail follow up to elaborate the contents
- Keeping track on what has been discussed and agreed for follow up workshop
- A follow up workshop is still in need for ? policy making. It should focussed on more flexibility on ethnic language for the best education system and policy for all the peoples of Myanmar, not be for only one.
- Multilingual education
- Focus on language policy if possible to invite 2 participants
- Changing curriculum
- To discuss the complete language policy draft and language planning, with relevant stakeholders
- Focus on language planning policy making process
- I would like to get MLE experience work together in Myanmar
- I want a follow up workshop based on inclusive
- Want to another workshop based on all inclusive
- Yes, need of having a follow up workshop. It should be a four day workshop.
- We need follow up workshop. Any focus related to the workshop.
- Yes, need of having follow-up activities. Any focus related to the workshop theme. E.g. ethnic language policy (draft)
- We need follow up workshop. Any focus to this workshop.

UNICEF East Asia and Pacific Regional Office (EAPRO)
19 Phra Atit Road
Chanasongkram, Phra Nakorn
Bangkok 10200, Thailand
E-mail: eapro@unicef.org
Website: www.unicef.org/eapro
Tel: +662-356-9499 Fax: +662-280-3563